

EVANGÉLIKUS Élet

Bemutatjuk
a házasság hetének
idei arcait

Látogatás a soproni
gyülekezetben

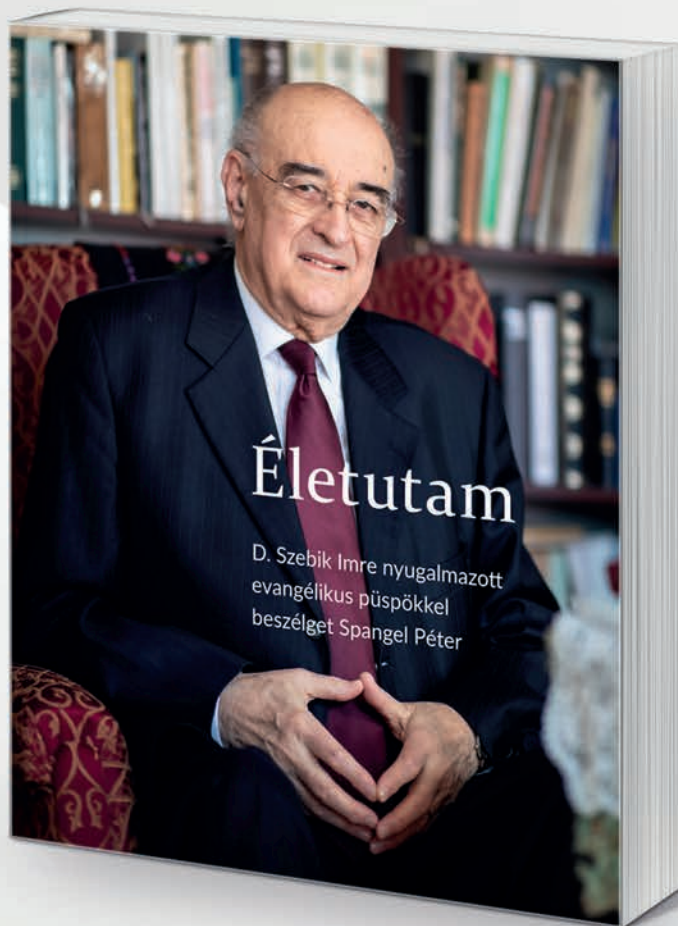
Görgei-kiállítás
a Nemzeti Múzeumban

KÖNYVAJÁNLÓ

Életutam

D. Szebik Imre nyugalmazott
evangélikus püspökkel
beszélget Spangel Péter

1100 Ft

D. Szebik Imre nagyon szeret beszélgetni. Ez a könyv is ennek a bizonyítéka. Lelkészként az elmúlt rendszer megannyi nehézsége és kísértése között is hűségesen végezte a szolgálatot, majd a rendszerváltás lendületében vállalta a püspöki elhívást.

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.
bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Kötelékek

Lapszámunk hivatalos megjelenésének napján, február 10-én kezdődik, és 17-ig tart idén a házasság hete. Ezért elsőként a házassággal foglalkozó cikkeinket ajánlom: nemcsak interjút készítünk a hét idei arcaival, hanem körbe is jártuk a témát evangélikus szemmel. Manapság sokan szkeptikusak a házasság életformát illetően, ami a magyarországi válások még mindig magas arányát nézve nem meglepő. Lapunkban hívó embereket – évtizedek óta házasságban élőket és nemrégiben házasodottakat – kérdeztünk erről a különleges kötélekről.

Nem feledkeztünk meg arról sem, hogy száz éve, 1919. január 27-én halt meg a magyar irodalom egyik legnagyobb hatású költője, Ady Endre. Sokan sokféle képpen megírták már utolsó heteinek, napjainak krónikáját, lapunkban most Stifner-Kóháti Dorottya emlékezik; írása mellé Ady istenes verseiből válogattunk.

Nagy hatású és szintén sok kérdést felvető életút Görgei Artúr. Az evangélikus tábornok sokáig az 1848–49-es szabadságharc legvitatottabb személyiségének számított. A Magyar Nemzeti Múzeumban január 15-én nyílt meg az életét bemutató, nagyívű kiállítás. Az ismeretlen Görgei című tárlat a hadvezérnek nem csupán az életútjával kívánja megismertetni a látogatókat: „...először tesz kísérletet arra, hogy Görgei valós alakját, pályafutását, majd megítélését

s annak változásait napjainkig bemutassa, s emlékét az őt megillető tisztelettel és megbecsüléssel övezzék” – ígéri a kiállítás alkotói.

Riportunkban Sopronba, az ország legrégebbi evangélikus gyülekezetébe kalauzoljuk el az olvasót. A krónika szerint a városban egy Kristóf nevű ferences szerzetes már néhány évvel a reformáció indulása után lutheri szellemben prédikált, ennek nyomán pedig hamarosan a lakosság túlnyomó része evangélikus lett. Ma a német és a magyar testvérek, a tősgyökeres soproniak és az újonnan a városba költözötték békésen, együttműködésben élnek együtt a gyülekezet közösségében.

Beszámolunk a nemrég lezárult ökumenikus imahétről, és személyes hangvételi jegyzetet is közlünk róla, amelyben a keresztények egységéért tartott imanyolcad „emberi arcát”, úgy is mondhatjuk: a hírekben nem szereplő, nehezebb pillanatait rajzolja meg Füller Tímea – aki nem melleleg éppen frissen díjazott szerző, amint ezt is hírül adjuk. Az ökumené néha valóban megpróbálja az ember hitét és türelmét, de jó megélni, hogy ha olyan tragédia történik, mint a budapesti Ráday utcában, a református kollégiumban kitört tűz, akkor ez az egészen különleges kötélek minden kérdés nélküli segítségére, összefogásra ösztönöz.

■ KÉZDI BEÁTA

Legyen az evangélium közügygyé

A februárban nyolcvanadik születésnapját ünneplő D. Szebik Imrével, egyházunk nyugalmazott elnök-püspökével életútjáról, a lelkesi hivatásról, a rendszerváltás egyházáról, az

ökumenéről és terveiről is beszélgettünk a Luther Kiadónál a napokban megjelenő, február 14-én bemutatandó, *Életutam* című kötetének apropóján.

20. oldal

Randevú egy életen át

Interjúnk címe nem más, mint a házasság hetének ideai mottója. A hét arcai, dr. Gorove László mentőorvos és Gorove Kriszta tanár azért választották éppen ezt, mert vallják: a szenvedélyt,

a másikkal való találkozás örömét egy életen át fenn kell tartani. Nekik harmincyolc éve sikerül; hogy miként, arról is szó esik a beszélgetésben.

27. oldal

Szemek egy imádsághálóból

A soproni evangélikus gyülekezetben a tradíció és a korunk kérdéseire hitelesen reflektáló válaszok párhuzamosan, egymást erősítve vannak jelen. Hitüket évszázadok óta ápoló nagy családok és érdeklődő újonnan érkezők, németek és magyarok, aktív közép- és idősebb generáció és friss szemléletet hozó fiatalok mind-mind otthon vannak itt, és jól érzik magukat a hűség városának lutheránus közösségében. Evangélikus gyülekezetek és intézmények alapítványait bemutató országjáró sorozatunk első állomásán Sopronban, hazánk első evangélikus gyülekezetében jártunk egy havas januári napon.

17. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Kozák János tanár, rendszergazda – Szolnok. Ne csak a törvényeket akarjuk betartani, hanem szeretetből próbáljunk cselekedni! Szeretnék valamit tenni, hogy kicsit máshogy, jobban éljünk. Úgy érzem, ezt az evangélikus közösségben megélhetem. Ide jó tartozni, itt olyan emberek vannak, akik szeretnék jobba tenni a világot. Természetesen itt is előfordulnak időnként kisebb súrlódások, de akkor is egy hajóban evezünk.

Tudományos-fantasztikus regényektől kezdve nagyon sok mindent olvastam, de én nem találtam mást, amiben hinni tudnék, mint Isten. Abban az időben születtem, amikor csak titokban lehetett keresztelkedni. Negyvenhét éves voltam, amikor a keresztem és a konfirmációm megtörtént. Sokat jártam előtte a gyülekezetbe, a lelkéssel, Győri Péterrel barátok is lettünk. Nekem nem volt „nagy megtérésem”, sok apró dolog vezetett az Úrhoz. Annyi bűnös gondolatunk van, hogy ha azt összeadjuk, az halálos adagú mérge, életünk során szerintem több embert is meg tudnánk vele mérgezni. Ezzel szemben ott a kegyelem, valamint az, hogy szívvel-lélekkel tartozhatunk az Úrhoz. Ebben segít az imádság is, amely személyes beszélgetés Istennel.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Számvevőszéki alakuló ülés

Egyházunknak a 2018–2024 közötti zsinati ciklusra megválasztott országos számvevőszéke január 25-én tartotta alakuló ülését az országos iroda budapesti Üllői úti székházában.

A testület tagjai Kondor Péter püspök jelenlétében a szolgálatba indító bevezető áhitat után esküt tettek, megismerkedtek a három új, illetve a korábbi zsinati ciklus alatt is szolgáló négy tag szakmai és egyházi életútjával, majd meghatározták a 2019. évi ellenőrzési

feladatokat. A számvevőszéki ellenőrzések elsősorban az országos egyház fenntartásában működő oktatási, diakóniai és egyéb intézmények, valamint az egyházmegyék gazdálkodásának vizsgálatára terjednek ki.

Az országos számvevőszék elnöke Zsugyel János, tagjai: Böröcz Anikó, Királyné Reizinger Márta, Opauszki Gáborné, Rávai Mónika, Horváth Z. Gábor és Gömböcz Róbert.

■ Zs. J.

ORATIO OECUMENICA

Urunk, Istenünk, aki Jézusban arra biztattál minket, hogy könyörgéseinkben bátran és kitartóan keressünk téged, hallgasd meg imádságunkat, és add meg mindazt, ami üdvösséges!

Irgalmas Istenünk! Köszönjük neked a kijelentés csodáját. Köszönjük, hogy a Tízparancsolatban és igédben is közel jöttél hozzánk, hogy útmutatást adj az életünkre. Köszönjük, hogy ezek által is egyre közelebb juthatunk hozzád. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

Kegyelmes Istenünk! Köszönjük neked türelmed csodáját. Te látod, hogy hányszor és hányszor bukunk el parancsolataid és igéd követésében, hányszor térünk le a helyes ösvényről. Te mégis mindig türelmesen és szeretettel szólsz hozzánk, és nem hagysz magunkra a kísértések között. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

Gondviselő Istenünk! Köszönjük neked a találkozás csodáját. Köszönjük, hogy nemcsak igédben, de Jézus Krisztusban is eljöttél hozzánk, hogy még személyesebbé tedd számunkra evangéliumodat. Köszönjük, hogy életünkben ragyoghat a te igéd, amely útmutatás lehet a számunkra, és beragyoghatja életünk legsötétebb időszakait is. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

Békesség Istene! Kérünk, adj nekünk erőt arra, hogy tovább is tudjuk adni a veled való találkozás örömét. Add, hogy igéd úgy ragyogjon az életünkben, hogy mások is vágyódjanak a veled való találkozás örömére. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

Szerető mennyei Atyánk! Add meg minden embernek a veled való találkozás lehetőségét. Add, hogy minden embernek nyitott legyen a szeme, a füle és a szíve a te hívásodra, és hogy mindnyájan együtt dicsőíthessünk téged. Ámen.

Vízkereszt ünnepe után utolsó vasárnap

2Móz 34,27-35

Mindent megad az Isten

Isten az újrakezdés lehetőségét adja. Bár Izráel népe a legkevésbé sem érdemelte meg. A bűn a legszentebb pillanatokat is képes tönkretenni, sőt éppen azokat célozza meg. Szinte felfoghatatlan, hogy amikor Mózes a két kőtáblával a kezében megérkezik a Sínai-hegyről a néphez, ők már az aranyborjú körül táncolnak. Hogyan lehet ennyire elrontani a dolgokat? Isten a vele való szövetségbe vonná be a népet, de Izráel hűsége máris megtört. Még inkább érthetetlen, hogy Isten ezután egyáltalán hajlandó szóba állni népével, amelyet sok csodával hozott ki Egyiptomból. És mégis ez történik. Nem tesz úgy, mintha mi sem történt volna, de újból felkínálja szövetségét.

Ilyenkor, az év elején mi magunk is vágyunk az újrakezdésre. Érezzük, sok minden kellene változtatni. Életmód, stílus, szokásaink – megannyi terület, amely újulásért kiált. Kínos számunkra, hogy a legapróbb változtatásokra is alig vagyunk képesek. Leginkább azért, mert csupán a saját elhatározásunk és erőnk áll a háttérben. Ha azonban hitbeli újulásra vágyódunk, magunk mögött tudhatjuk Istenünk teljes hatalmát. Ő most is kész arra, hogy megújítsa velünk kapcsolatát. Mi sem vagyunk jobbak, mint a pusztában vezérelt népe. Istennel való kapcsolatunkat sok hűtlenség és kitérő terheli. Visszamehetünk hozzá? Ez a történet már az *Ószövetségből* is azt üzeni számunkra: igen.

Isten az akaratának ismeretét adja. A feltételek ugyanazok, csak most Mózes írja le a tíz igét. A törvény nem csupán az egyéni kegyesség alapja, hanem a közösségnek is adatott rendelkezés, amely a nép magmaradásának záloga is egyben. Egyéni és közösségi pozitív jövő csak ebben az Isten által kínált szövetségi rendszerben biztosított.

Isten törvénye lenyűgöző, egyszerűségében tökéletes. Nincsen benne „apró betűs rész”, elrejtett hátsó szándékok. „Az Úr rendelkezései helyesek, megörvendeztetik a szívet. Az Úr parancsolata világos, ragyogóvá teszi a szemet” – mondja Dávid (Zsolt 19,9). A szemből sok minden kiolvasható. Betegség, aggodalom, de az öröm, a pozitív élmények is. Ha Isten igéjében fürdik meg a szemünk, akkor pedig ragyogóvá válik. Semmi mással össze nem téveszthető fényt kap.

Az úrvacsora áldásában, a Krisztussal való közösségben megtisztult lelkek és szemek a menny dicsőségét viszik az ol-tárról. Mózes sugárzó arca az Úr dicsőségét tükrözte. El kellett rejtenie arcát a nép elől, mert félelem támadt az emberekben, szükség volt egy lepelre.

Isten önmagát adja. A Mózes arcát eltakaró lepel Krisztusban tűnik el (2Kor 3,14). Mózes és a törvény bűnnel szembesítő és kárhóztató szolgálata után Jézus Krisztusban megjelent az igazság szolgálata. Isten már nemcsak akaratát tárja fel előttünk, hanem az egész emberi nem alkalmatlansága miatt a törvény betöltőjét, a Szabadítót is elküldte hozzánk. Krisztusban, emberi testben maga az Isten jelent meg közöttünk.

Isten szándéka nem az volt, hogy a törvény útján igyekvő ember Krisztust látva végleg elkeseredjen, mondván: ez nekem úgysem sikerül. Hanem éppen ellenkezőleg: hogy meglássuk, Krisztus helyettünk töltötte be a törvényt. Krisztust magát kap-

JEAN-LÉON GÉRÔME: MÓZES A SÍNAI-HEGYEN (1895-1900)

juk. A Szentlélek teljes hitre, bizalomra akar elvezetni minket. Sőt a Krisztussal való hasonlóságunkon munkálkodik, ahogyan Pál apostol mondja: „Akiket eleve kiválasztott, azokról eleve el is rendelte, hogy hasonlóká legyenek Fia képéhez, hogy ő legyen az elsőszülött sok testvér között.” (Róm 8,29)

Természetesen a büntelenség, erkölcsi tökéletesség tekintetében még nem válhatunk itt a földön hasonlóká Urunkhoz. De dicsőségében és teljes erejében ismerhetjük Urunk megigazító hatalmát, és részesülünk majd az ő feltámadásában is. Akit szeretünk, ahhoz hasonlítani akarunk. Mózes arcán már ott és akkor sugárzott az Atya dicsősége. Mi is örömmel vigyük szét arcunkon, életünkön a nekünk megjelent, minket megváltó Krisztust!

■ SZABÓ ANDRÁS

Imádkozzunk! Köszönjük, Atyánk, hogy Krisztus Urunk dicsősége ma is megjelenik a világban. Segíts, hogy mi is hordozói legyünk a mindennapokban, s egykor örök dicsőségedbe érkezhessünk. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 10.) *[Jézus] pedig a hajó hátsó részében a vánkoson aludt. Ekkor [tanítványai] felébresztették, és így szóltak hozzá: Mester, nem törödsz azzal, hogy elveszünk? Zsolt 38,23 (Mk 4,38; Mt 17,1–9; 2Kor 4,6–10; Zsolt 63)* Ez a kérdés ma is felhangzik. Teljesen jelen idejű. Az egyház, a család, Európa hajóján, egyéni és közösségi viharokban egyaránt hallható: Nem törödsz azzal, hogy elveszünk? Örülhet, aki tanult hittant, olvassa a Bibliát és ismeri a folytatást. Aki nem, annak csak a kérdés marad, a folytatás ismeretlen. Aki ismeri a folytatást, annak minden viharban reménye van. Ma legyen hangsúlyos a folytatás!

Hétfő (február 11.) *Teljes öröm van tenélad, örökké tart a gyönyörűség jobboldon. Zsolt 16,11 (Gal 5,22–23a; 2Kor 3,[9–11]12–18; Róm 8,18–25)* Az örömet és a gyönyörűséget mindenki ismeri. Egyik fő célként tűzzük magunk elé, sőt lehet, hogy manapság ez a legfőbb cél. Csodáljuk, megtapasztaljuk, udvarolunk neki, hajszoljuk szép és szegyetelen módokon egyaránt, de csak azzal a tudattal szoktuk megtapasztalni, hogy bármikor vége lehet. Csak úgy a miénk, hogy mindig van egy „de” is mellette. Egy szomorú arc a nevetésem mellett, egy koldus a teli a pénztárcájú ember mellett, a szépek mellett egy még szebb... Isten annyira más, mint mi, emberek! Nála teljes és örök a gyönyörűség és az öröm, minden korlátozó „de” nélkül és minden bizonytalan jövő helyett.

Kedd (február 12.) *Legyetek irgalmasok, amint a ti Atyátok is irgalmas!* Lk 6,36 (Dán 9,9a; Jn 1,43–51; Róm 8,26–30) Kicsiben kell elkezdni az irgalmasságot és ezzel a másikat levegőhöz juttatni. Az ő lélegzetvétele nekem is levegő, emberségem megtapasztalása. A levegő pedig a legalapvetőbb, olyan, mint a kegyelem. A levegő léte sem tudatosul bennünk, csak nagyon ritkán. Akkor jövünk rá, milyen fontos, ha hiányzik, ha nem tiszta vagy ha különleges. A kegyelem is akkor fontos, amikor nagyon szükség van rá, amikor hamisan beszélnek róla, vagy amikor rájövök, milyen nagy dolog a megbocsátás. Kezdjük hát kicsiben az irgalmasság gyakorlását!

Szerda (február 13.) *Jézus mondja: Ti azért így imádkozzatok: Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved.* Mt 6,9 (Ézs 63,16b; Jn 3,31–36; Róm 8,31–39) Hányszor kezdhettük így az imádkozást! És ugyan hányszor mondhatjuk még el? Ezen látszik, mi Isten titka az életünkkel kapcsolatban, és mi az, ami a mi felelősségünk. Hogy mennyi időnk van, nem tudjuk, de hogy mivel töltjük, az egyáltalán nem mindegy. A mi részünk aprónak tűnik, rutinszerűnek. Biztos lehetne látványosabban is,

de Jézus tanítása mértéktartó. A lényegre összpontosít, és bárki számára megtehető. Mégse teszi mindenki. Csak pár szó, bármikor elmondható, akár most is. Nem tudjuk, meddig tehetjük, de férjen bele az időnkbe az imádkozás!

Csütörtök (február 14.) *Nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére.* Zsid 12,2 (Ézs 46,9; Jel 1,[1–2]3–8; Róm 9,1–5) A József életéről szóló rajzfilm ábrázolja nagyon szépen, hogy bármilyen mélyen és sötétben van is József, akár a börtönben, akár a kútban, jön fentről egy kis fény. Ez minden pozitívum az életében, és a reménység jele. Fel kell néznie, és lát. Látja a beszűrődő fényt. Ha felnézünk Jézusra, előbb-utóbb hinni fogunk benne. Ha felnézünk, meg fogjuk látni a fényt. A hit tudás, tapasztalat és bizalom. Tudni, mit tett és tanított; megtapasztalni, hogy ez az én életemben is jelen van; bízni, hogy folytatása és beteljesedése is van a hitemnek. A hit mindig perspektívát nyit, mindig nálam nagyobbra mutat. Azt a pontot mutatja, ahol számomra lehetőség nyílik.

Péntek (február 15.) *Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek.* Ez 36,26a (Róm 6,18; 1Kor 2,6–10; Róm 9,6–13) Amennyire reménytelen ez az ígélet, annyira nehéz a régitől szabadulni. Az új érkezése mindig sokk, de van helyzet, amikor a régit már nem lehet javítani, szerelni. A régivel nincs jövő. De a dolog nem egyszerű. Mert nem minden próbálkozás új megoldás, sokszor csak annak tűnik, és még több bajt hoz. Isten a garancia arra, hogy az új jó lesz, és nem kell tőle tartani. Képes leszek arra, ami a régivel már nem ment. Kiszabadulhatok olyan helyzetből, amelyben a régi megoldások mind kudarcot vallottak. Csak ne legyenek akadály az új érkezésében, csak ne hamis újdonsággal pótoljam az igazi újat!

Szombat (február 16.) *Dicsérjétek az Urat mind, ti, népek, dicsóítsétek, mind, ti, nemzetek!* Zsolt 117,1 (Ef 4,6; 4Móz 6,22–27; Róm 9,14–29) A nemzetek egymással jó esetben versenyezni, rossz esetben háborúzni szoktak. Nem valaki ellen lenni, hanem közös célért fellépni, nem versenyezve, hanem harmóniában élni nagyon idegen dolog a világban. „America first”, „Amerika mindenekelőtt!” – kezdte a kórust nemrég egy szírehang, és micsoda könnyedén kórusra talált! Mindenki beleírja saját népének nevét, hogy ő az első. Tudnunk kell azonban, hogy Isten terve még a Babel tornya árnyékában sem ez. A próféták vízióiban, Krisztus közösségében, pünkösöd után világosnak kell lennie, hogy a hit összekapcsol minden különbözőség ellenére.

■ SZABÓ B. ANDRÁS

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Kollégiumtűz Budapesten

Evangélikus, ökumenikus, civil és állami segítség is érkezett

Kigyulladt és leégett január 23-án, szerda este a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának Ráday utcai kollégiuma. A diákoknak sikerült elhagyniuk az épületet, egy elszállásolt vendég azonban elhunyt. Az épület lakhatatlanná vált.

FOTÓ: PÁBORIÁ.HU

A Ráday utca 28. szám alatt található a Dunamelléki Református Egyházkerület Püspöki Hivatala, levéltára, a Ráday Könyvtár, a Török Pál Kari Könyvtár és a Bibliamúzeum is. Ezek nem sérültek meg, de a levéltár anyaga veszélyben van a vízszivárgás miatt. A Ráday utcai kollégiumban többségében a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán tanuló diákok élnek, de más egyetemek református hallgatói is itt laktak.

A IX. kerületi épületben százharminc diák élt, de nem mindenki tartózkodott bent, mert a vizsgaidőszakban többen hazautaztak. A katasztrófavédelem tájékoztatása szerint nyolcvan ember hagyta el az égő kollégiumot. Az éjszakát a lakók – többek között – az önkormányzat és a közterület-felügyelet által megnyitott termekben, az Evangélikus Hittudományi Egyetem kollégiumában, a református drogmisszió Adna Café nevű közeli kávézóban, református gyülekezetekben és befogadó magánszemélyeknél töltötték, de olyan diák is volt, akiért már éjjel eljött a családja.

A Károli Gáspár Református Egyetem felfüggesztette a vizsgaidőszakot a hittudományi karon, hazaküldte a diáko-

kat, és akik még nem tették le minden vizsgájukat, azoknak egyéni tanrendet biztosít. Egyúttal gyorssegélyt adott a tűzesetben érintett hallgatóknak – bármely egyetemen tanulnak –, hogy szükség esetén meleg ruhát és vonat-, illetve buszjegyet tudjanak vásárolni – derült ki a január 24-i sajtótájékoztatón. Bogárdi Szabó István, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke köszönetet mondott a helyszínen segítő szakembereknek a helytállásért, valamint a média munkatársainak, amiért azok „hitelesen és pontosan tájékoztatták a tragikus eseményről a közvéleményt”.

„Gyászról is szólnunk kell, magunk is gyászolunk a gyászoló családdal együtt” – mondta a református zsinat lelkészi elnöke. A tűz egyetlen áldozata az egyik vendégszoba lakója, negyvenhét éves, négygyermekes veszprémi édesapa volt.

Nagy a kár: a Ráday utca 28. hátsó, kollégiumi része teljesen használhatatlanná vált, a szobákban lévő tárgyak nagy része megsemmisült, a második és a harmadik emelet kiégett, és az első emeleten is voltak tűzkárok, az oltási munkálatok pedig az alsóbb szinteket is érintették. Az oktatási helyiségek nem égtek ki, de egy jó ideig biztosan nem lesz nyitva az épület.

Az ország minden pontjáról és határon túlról is folyamatosan érkeznek az adományok. A Károli Gáspár Református Egyetem számlaszámára fél nap alatt

ötmillió forintot utaltak a segíteni vágyó emberek. Intézmények is segítettek. A ferenfvárosi önkormányzat egymillió forintot szavazott meg a diákok támogatására. A tárgyi felajánlásokat a Magyar Református Szeretetszolgálat gyűjti és koordinálja. A diákok elszállásolásában nagyon sokan felajánlották segítségüket: a közeli oktatási intézmények, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Budapest-Északi Református Egyházmegye és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa is.

Felajánlotta segítségét a magyar kormány is: Orbán Viktor miniszterelnök együttérzéséről biztosította Bogárdi Szabó István püspököt, valamint felajánlotta, hogy a kormány segítséget nyújt a károk elhárításához és az épület rendbetételéhez.

A *Reformatus.hu* értesülései szerint január 31-ig harminchárommillió forint gyűlt össze a kollégium diákjainak megsegítésére, a tűzben elhunyt férfi családjának pedig mintegy tizennégy és fél millió forintot adományoztak. Emellett több intézmény szálláshelyeket ajánlott fel a diákoknak, így az is eldőlt, hol lakhatnak a tanév második felében.

■ *Forrás: Reformatus.hu*

Lapzártánk után érkezett. A Ráday utcai kollégium szándékos gyújtogatás miatt égett ki. Amint Budapest rendőrfőkapitánya, dr. Terdik Tamás a február 1-jei, pénteki sajtótájékoztatóján elmondta, az ügyben három budapesti fiatal gyanúsítottként hallgattak ki közveszély okozás miatt. Ők ténybeli beismerő vallomást tettek, tettüket megbánták, szabadlábon védekeznek.

Egymillió forintos keret elkülönítéséről döntött az Ökumenikus Segélyszervezet a Ráday utcai kollégiumban történt tűzeset halálos áldozatának családja javára. A segélyszervezet felvette a kapcsolatot az intézményért felelős Dunamelléki Református Egyházkerület vezető Bogárdi Szabó István püspökkel, és felajánlotta segítségét; a keretből hosszabb távon szeretné segíteni a családot. Támogatást kíván nyújtani a segélyszervezet a károsult diákoknak is, hogy a tűzben elvesztett ruháikat, tanuláshoz szükséges eszközeiket és személyes tárgyaikat minél hamarabb pótolni tudják. E célból újabb egymillió forintos támogatást utal át a Dunamelléki Református Egyházkerület által megnyitott adománygyűjtő számlára.

■ *Forrás: Segelyszervezet.hu*

Istenszeretetünkben gyökerezik az igazság

Idén is megtartották az ökumenikus imahetet

Krisztus minden tanítványának kötelessége a társadalmi igazságosság előmozdítása és a szegények segítése – mondta Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek az ez évi ökumenikus imahét megnyitóján, január 20-án, vasárnap este Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban. A keresztények egységéért tartott imanyolcad keretében január 20-27. között szerte az országban zajlottak ökumenikus egyházi események. A hetet lezáró imaórán a budapest-terézvárosi Avilai Nagy Szent Teréz-plébániatemplomban egyházunk részéről Kondor Péter püspök szolt az egybegyűltekhez.

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

A január 20-i Deák téri nyitó istentiszteleten Kondor Péter, a Déli Egyházkerület püspöke mint vendéglátó köszöntötte az egybegyűltek, majd Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) főtitkára szolt az idej imahét jellegzetességéről. (Az ökumenikus imahét témáját, mottóját és imafüzetét minden évben más nemzet keresztény egyházai választják ki, illetve állítják össze; az ideit az indonéz ökumenikus csoport készítette.)

A Szentlélekért imádkozott Kocsis Fülöp görögkatolikus érsek-metropolita, és bűnvalló imádságot mondott Fabiny Tamás, egyházunk elnök-püspöke, majd Papp János baptista egyházelnök igei fel-

olvasása után (Lk 11,37–44) Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek tartott szentbeszédet.

A keresztény ember kötelessége, „hogy az e világi dolgok rendjét az evangéliumnak megfelelően formálja. Ez pedig azt is jelenti, hogy dolgozni kell minden olyan szinten, ahol erre a történelem lehetőséget ad a társadalmi igazságosság előmozdításáért és a szegények segítéséért – hangsúlyozta a bíboros. – A maga környezetében, a munkahelyén, az emberi kapcsolataiban Krisztus minden tanítványának kötelessége, hogy az evangélium szellemét sugározza.” Csak így tehetünk eleget a *Mózes ötödik könyvében* található felszólításnak, amely egyben az

idei ökumenikus imahét mottója is volt: „Az igazságosságot és csakis az igazságot kövesd, hogy élhess, és birtokolhasd azt a földet, amelyet az Úr, a te Istened ad neked.” (5Móz 16,20)

Khaled A. László metodista szuperintendens olvasta fel ezután az őszyvet-ségi igazszakaszt, 5Móz 16,18–20 verseit, majd Bogárdi Szabó István hirdetett ígét.

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke arról beszélt, hogy az idej imahét mottója „kimetsz minket a saját időnkől, a körülményeinkől, és oda állít, ahova az imádság mindig visz, egyenesen Isten elé”. Az ige pedig jelzi, hogy éppen istenszeretetünkben gyökerezik az igazság, istenellenességünkben, a hamis istenek gyártásában, az önimádatban pedig az önbecsapás, a jogtalanság és a hazugság. Az igazság ugyanis ott van, ahol Isten megszólítható, és azon a helyen „nincs politikai korrektség, nincs cenzúra, és nincs öncenzúra, és ott ki kell mondani mindent, azt is, hogy nem tudok imádkozni” – fogalmazott a református püspök. Pál apostol azt mondja, az igazságot szeretetben kövesd, vagy még egyszerűbben: kövesd a szeretetet. Van ugyanis egy igaz: Jézus Krisztus, aki minden tekintetben igaz volt, és akiben nyilvánvalóvá lett Isten szeretete – tette hozzá Bogárdi Szabó István.

Az *Apostoli hitvallás* elmondása után mindenki felírhatta egy lapra egy konkrét elhatározását, amelynek megcselekvését ezen a héten az irgalom és az egység érdekében vállalja. Az összegyűjtött lapokból aztán az istentisztelet végén mindenki vehetett egyet, hogy imádkozzon a másik által vállalt feladatért.

A nyitó istentisztelet végén Steinbach József, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke, a MEÖT elnöke közbenjáró imádságot mondott, majd Fischl Vilmos az üldözött keresztényekért imádkozott.

Az ökumenikus imahetet 1908 óta rendezik meg, a program Magyarországon mintegy két évtizedes hagyományra tekint vissza. Az idei nyitó istentiszteleten jelen volt – mások mellett – Kásler Miklós, az emberi erőforrások minisztere is.

Az ökumenikus imahéten Pakstól Szombathelyig, Esztergomtól Debrecenig országsszerte egyházunk számos gyülekezetében zajlottak a keresztények egységéért megrendezett programok.

Az imanyolcادت lezáró zsidó–keresztény imaórát január 27-én a budapest-terézvárosi Avilai Nagy Szent Teréz-plébániatemplomban Erdő Péter bíboros, érsek és Frölich Róbert főrabbi vezette.

„Minden forrás tebenned van” – emelte ki a 87. zsoltár szavait Erdő Péter. Hangsúlyozta: a keresztényeknek és a zsidóknak küldetésük van, amelyet a történelem Urától kaptak. A bíboros a zsoltáros Dávid gondolatain keresztül mutatott rá a zsidó–keresztény párbeszéd lehetséges útjára. „A választott nép küldetése, a keresztények hivatása és az egész emberiség útja egy végső pontban összeforr” – mondta. A reménységgel kapcsolatban kifejtette: „A szívünkben, a közösségeinkben már itt vannak Isten országának erői, de a történelem útját járjuk, ahol együtt van, és küzd is egymással a világgosság és a sötétség.”

A primás a közös emlékezéssel és küldetéssel kapcsolatban felhívta a figyelmet: „Isten mindenkinek szóló igazságát követnünk kell saját életünkben, de el kell vinnünk a többiekhez is, hogy az

ő számukra is a reménység és az áldás jusson.” Az idei imnap egybeesik a holokauszt nemzetközi emléknapjával, így különösen fontos az emlékezés, hiszen „a rasszizmus és az embertelenség idejéből vannak közös emlékeink” – mutatott rá Erdő Péter.

„Mi a titka a tíz igének?” – tette fel a kérdést Frölich Róbert. A Dohány utcai zsinagóga főrabbija elmondta, hogy a zsidó tradíció is két részre osztja a törvényeket. Az első öt az Isten és ember közötti viszonyt határozza meg, míg a második öt parancsolat az ember és ember közötti békés együttélés lehetőségét szabályozza. „Isten a maga képmására teremtette az embert. Mi, amikor egymásra nézünk, igaz, nem feltétlenül vesszük észre, de az Isten képmását kell, hogy

lássuk” – mondta a rabbi. Hangsúlyozta, hogy „az Isten nem a magasból néz le ránk, hanem itt van valamennyiünkkel”. A keresztény–zsidó párbeszéd jegyében a szeretet fontosságát emelte ki: „A szeretet az, mely minket egy néppé, egy társadalommá, egyetlen, megismételhetetlen emberiséggé kovacsol.”

„Nagy néppé teszlek, és megáldalak, nagyra teszem nevedet, és áldás lesz” – idézte Mózes első könyvét (1Móz 12,2) Kondor Péter. „Megrendült szívvel emlékezünk a mai napon” – mondta az evangélikus püspök, kitérve beszédében a holokauszt nemzetközi emléknapjára is. Szükséges az áldozatokra és embermentőkre is emlékezni – mutatott rá. Felhívta a figyelmet az összetartozás fontosságára és az alázat gyakorlására. Arra buzdította a jelenlévőket, hogy ne a múlt értékek hajszolásával foglalkozzanak, hanem az örök érték, Isten tanítása szerint éljenek, az Úr szavának engedelmeskedjenek.

A keresztény–zsidó imaórán imádságot mondott Papp János, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke, Khaled A. László, a Magyarországi Methodista Egyház szuperintendense, Pataky Albert, a Magyarországi Pünkösdi Egyház elnöke és Ócsai Tamás, a Hetednap Adventista Egyház elnöke. Az imaórán közreműködött Merczel György kántor és az Imperfectum együttes.

Az ökumenikus imahetet lezáró zsidó–keresztény imaórát 2012 óta szervezi a Keresztény–Zsidó Társaság és az Avilai Nagy Szent Teréz Plébánia.

■ EvÉlet-összeállítás

FOTÓK: GALAMBOS ADÁM

Márvány, nátha, ökumené

A legjobb barátnőim katolikusok. Aki a legjobban utál a világon, szintén katolikus. Ez talán meg is magyarázza, miért nem tudom egészen komolyan venni a felekezetek közötti komoly problémákat. Azt hiszem, sokkal inkább személyiségünk éretlen oldalai sűrűlődnak időnként egymással, ami persze nem vet jó fényt egyik félre sem. És hát mennyivel könnyebb azt mondani, hogy gondom van valakivel, mert más felekezethez tartozik, mint azt, hogy, mondjuk, irigység, képmutatás, rosszmájúság vett rajtam erőt a másik sikerei, eredményei miatt.

vel papné vagyok, a hétköznapi – normális – arcukat is ismerem a prédikátoroknak, ezért is kerekedik ki a szemem, amikor Elemér lelkipásztor testvér a következő szavakkal köszönti az imahét résztvevőit: „Szeretettel, kedves egybeszerkesztett dédelgetések elegyével emelem fel kezemet mennyek serege mellett! Szenvedelmem lengje be e szent helyet, melyet ez egybeterelt felekezetek leheltek be!”

Ekkor előlép Baraboncia atya, aki pár perce még a saját készítésű disznótorossal kínált meg bennünket, és éneklő fejhangon mond prédikációt. Mintegy húsz

sen elcsevegnek. Mindenki hazaér békességben, a szívünkben igazi hála van.

Ez szokott lenni általában.

Az idei év azonban több meglepetéssel is szolgált. Először is a kisfiunk már az imahét első napján belázasodott, tehát kántor nélkül indult a program. Hétfő délelőtt telefonált a katolikus pap, hogy megfázott, kimentését kéri. Kedd hajnalban az evangélikus lelkész láza elérte a harminckilenc fokot, rázta a hideg, és izdadt, mint a ló. Reggel azonban derengő félálmból a telefon csörgése ébresztette: „Sajnos lebetegedtem, ma nem tudok részt venni az alkalmon. Kúrálgom magam. Ugye megoldjátok nélkülem?” – reccgte a református kolléga, és mielőtt választ kaphatott volna, megkönnyebbülten le is tette a kagylót.

Lázás készülődéssel telt tehát a délelőtt. Az asszony morgott, hogy nem kellene ebben az állapotban elhagyni az ágyat, a gyerek nyöszörgött, a beteg szilárd elhatározással és ingatag lábakkal elindult alkalmat tartani a keresztény egységért. Egészen az imádságig sikerült megállnia a lábán, akkor elterült, mint a Nagy-Alföld, majd némi sikongás, locsolgatás meg pofozgatás után éledt fel. A harmadik napra tehát ő is lemondta az alkalmat. Így az előző két nap lábadozó kolléga mondta el meglehetősen forró imáját és lángoló prédikációját.

A következő napokat már csak mesziről követtük.

Időközben kihálófélben lévő nagylányaink is hazajöttek náthásan, lázasan, leverten. Hála Istennek, mert néhány órával később tűz ütött ki a budapesti református teológia kollégiumában, ahol az egyikük is lakik. Így csak a távolból imádkoztunk, és keresgeltük felekezeti hovatartozásuktól függetlenül szeretett lakótársaikat és barátaikat. A szállás nélkül maradt diáktársak egymást vigasztalgtatták, segítettek. Az emberek – minden egyházból – felajánlásokat tettek, és igyekeznek azóta is rendbe tenni a lakhatatlanná vált kollégium volt lakóinak sorsát.

Mondhatom tehát: idén volt a legszívmelengetőbb és legmegrázóbb imahetünk. És egy kicsit most életszagúnak érzem az egész ökumenét.

■ – FÜLLER –

Szóval, az ökumenikus lelkületben igyekszem egész évben benne élni – vannak, akikkel jókat imádkozunk együtt, és számíthatunk egymásra. Az imahétől azonban néhányszor már a hideg futkosott a hátamon. Szó szerint, mert januárban a templomokban általában nem a legkellemesebb a hőmérséklet. Ilyenkor jön a helyszíni gazdájának kedves mondata: „De hát van padfűtés!” Nos, ezalól általában van egy kivétel: a kántor helye. Ő a fagyos márványon pihenteti lábait, alatta mindenféle párna, amelyek lassan átveszik a rajtuk ülőnek a hőmérsékletét, miközben ő a kottáig se lát el a száján kidőlő páratól. Igen, ez vagyok én.

Aztán az ünnepélyes hangulat, hogy lám, most mi együtt mennyire meg tudtuk tölteni a templomot, időnként olyan elragadtatásba röpített embereket, hogy magam is alig hiszem el, amit hallok. Mi-

percig bír ugyanazon a hangmagasságon recitálni. Teljesítménye lenyűgöz. Annyira, hogy a szövegre nem is emlékszem.

Aztán egy fiatal pásztor testvér lép a színre. Az ő dolga a záróimádság elmondása lenne. Ám ehelyett közel húsz percig magyarázza, hogy az előtte szóló hogyan értette az evangélium fényében a mondanivalóját. De az óra ketyeg, várja őket a következő helyszín. Csúsós is az út, havazik, ónos eső hull. Egy huszárvágással tehát mégiscsak lecsapja valaki az áment, hogy aztán az autóban igazán nagy békében és egyetértésben imádkozzanak majd a gyülekezetek vezetői az ép bőrrel való megérkezésért. A hívek pedig – katolikus, református, evangélikus, baptista, metodista és pünkösdistá – mind egymást támogatva és biztatva döcögnek hazafelé. Az idősebbeket karolják a fiatalabbak, az egyfelé lakók kelleme-

Svájci ajándék a kaposvári evangélikusoknak

Orgonaszentelés a kilencvenedik születésnapon

Kilencven éve áll a Sándy Gyula építésmérnök, műegyetemi tanár által tervezett kaposvári evangélikus templom. A kerek évfordulóra megvalósult egy régi álom: a közösség – a svájci klostersi gyülekezet jóvoltából – egy sípos orgonával gazdagodott. A hangszer Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke szentelte fel a január 27-én tartott ünnepi istentiszteleten.

A liturgiát Pongrácz Máté helyi lelkész végezte, közreműködött a város Vikár Béla vegyes kara. Az orgonát Hricó Iván, a gyülekezet kántora és Kardos Kálmán szólaltatta meg.

Vegyük észre a csodákat, amelyek körülvesznek minket; a tapasztalatokat, amelyek arról szólnak, hogy Isten törődik velünk – hangsúlyozta a 150. zsol-tár alapján tartott igehirdetésében Szemerei János. „Az Istennel találkozó ember sokszor szédül bele az Úr hatalmába és nagyságába. Hogyan lehetne méltó módon dicsérni őt, kifejezni az iránta érzett tiszteletünket?” – tette fel a kérdést a püspök, majd arról beszélt, hogy ez az épületeken és a hangszereken keresztül is megvalósulhat.

Az istentisztelethez kapcsolódó közgyűlésen Sütő Zoltán felügyelő köszöntöt-

te a jelenlévőket, dr. Hajnal Éva presbiter pedig tájékoztatást adott az egyházközség és a templom történetéről, valamint a klostersi gyülekezettől ajándékba kapott hangszer ideszállításáról és felállításáról. Sütő Zoltán köszönetet mondott a helyi önkormányzattól és Magyarország kormányától kapott támogatásért, illetve a gyülekezeti tagok adományaiért. A nagyvonalú ajándék történetének megörökítésére az orgona falán kétnyelvű emléktáblát fognak elhelyezni – mondta el –, majd pedig átadta a hangszer kulcsát Hricó Ivánnak.

Zárásként Szita Károly, Kaposvár megyei jogú város polgármestere mondott ünnepi köszöntőt, amelynek keretében átadta a város ajándékát a Pongrácz lelkész házaspár nemrég született ikrei számára.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A hangszer a Metzler orgonaépítő üzemben készült 1955-ben, értékét mintegy negyvenmillió forintba becsülik

A kilencvenedik jubileumhoz kapcsolódóan a jelenlévők megtekinthették a templom előterében elhelyezett időszakos kiállítást, amelyen többek között Sándy Gyula eredeti tervrajzai láthatók.

■ ADÁMI MÁRIA

Püspökvizitek az imahét jegyében a Dunántúlon

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Több helyszínrre is ellátogatott Szemerei János püspök az idei ökumenikus imahéten. A győri nyitóalkalmon, január 21-én, hétfőn a Kossuth utcai református templomban (képünkön), kedden pedig a veszprémi Magyarok Nagyasszonya-templomban prédikált a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület lelkészi vezetője. Szerdán az esztergomi Szent Anna-templomban Steinbach József dunántúli református püspökkel, Kocsis Fülöp görögkatolikus érsek-metropolitával és Mohos Gábor római katolikus segédpüspökkel együtt hirdették az igét; másnap a szombathelyi evangélikus templomban szolgált, ahol Steinbach József püspök és dr. Székely János római katolikus megyés püspök voltak az igehirdetők. Végül 27-én, vasárnap a székesfehérvári Szent Imre-templomban imádkozott együtt a testvéregyházak képviselőivel a nyugati egyházkerületi püspök. ■ AM

Világosság, segítség, erő hármasság

Csúry István református püspök szolgálata Budavárban

FOTÓ: CSÚRY CSABA

A Budavári Evangélikus Egyházközségben az ökumenikus imahét záró istentiszteletét vendég-igehirdető szolgálatával tartották. A január 27-i alkalmon Csúry István, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke prédikációjában rámutatott: a rettegésben és a félelemben nagyon hamar belevalhatunk az életbe, de miként Dávid megtalálta ezeknek az ellenszerét, nekünk is van segítségünk.

A szertartáson részt vett dr. Fabiny Tamás elnök-püspök, Bence Imre, a Budavári Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze, Molnár Péter, a Budai Református Egyházközség lelkésze, Lendvai Zalán, a Margit körüti ferences templom plébánosa, Papp Tihamér, a Budai Ferences Rendház főnöke és Makláry Ákos, a Budai Görögkatolikus Egyházközség parókusa.

Az egybegyűlteket Bence Imre budavári lelkész köszöntötte, és elmondta, hogy bár keresztényként egy test tagjai vagyunk, mégis nagy fájdalom, hogy át kell élnünk az elszakíttottságot. Továbbá felhívta a figyelmet az imahét programját összeállító indonéz testvérek helyzetére is. Indonézia lakosainak többsége muszlim, s mind a mai napig botbüntetés jár a keresztényeknek, illetve folyamatos üldözéseknek vannak kitéve. Mégis, ebben a reménytelennek tűnő helyzetben összefognak és helyállnak testvéreink, akik fényt akarnak vinni a kegyetlen világba.

A prédikáció alapigéje a 27. zsoltár első négy verse volt. Csúry István,

a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke kiemelte, hogy ez a záróalkalom nemcsak azért fontos, hogy visszatekintsünk a mögöttünk álló hétre és a kapott üzenetekre, hanem a jövőbe is kell tekintenünk. De meg tudjuk-e látni azt a jövőt, amelyben Isten kézen fogva akar minket vezetni, és amelybe mi nem látunk bele, de Isten már nagyon pontosan tisztában van vele? – tette fel a kérdést a püspök.

A zsoltárban Dávid bizonyosságot tesz mindenkinek arról, hogy Isten a legnagyobb mélységből is kiemelte őt, és megmutatta, hol van az ő kegyelmes szeretete. „Nem biztos, hogy holnap könnyebb lesz az élet, a kihívások ugyanolyan nehezek lesznek, talán nehezebbek is, de Isten mellettünk lesz – emelte ki az igehirdető. – A félelem sötétségében az ember elveszíti erejét. A rettegésben és a félelemben bizony nagyon hamar belevalhatunk az életbe, ha csak ennyi a mi ismeretünk. Dávid megtalálta a félelem és a rettegés ellenszerét, és Isten az ő

világossága. Isten szeretetéből jön a segítsége, és az erő egyedül belőle származik. Az Úr a te világosságod, segítséged, erőd, ebben a hármasságban lesz a te holnapod, és ez lesz a te jövődöd” – világított rá Csúry püspök Isten ígéretére.

Arra a kérdésünkre, hogyan fogadta a szolgálatra való felkérést, a püspök a következőt válaszolta: „Eddig is nagyon jó kapcsolatot tartottam az erdélyi evangélikusokkal, Adorjáni Dezső kolozsvári püspök igen jó barátom. Az evangélikus egyházzal Nagyváradon is nagyon jó a kapcsolat. [...] Nagy örömmel fogadtam a meghívást, és ismerem Istennek azt az akaratát, hogy csakis közösségben lehet előrébb lépni. Amikor az ember jövődöt álmodik, akkor mindig ugyanazokat az alapelveket ismeri fel, amelyeket Isten mint szilárd köveket helyezett elénk. Tehát hiszem, hogy a sötétségben járó világban, amelyben a felekezetek is kínlódnak, és próbálnak világosságot gyűjteni, akkor születik meg ez a világosság, ha maga az Atya világosítja meg előttünk a kivezető utat, mely a célra vezet. Nagyon örülök annak, hogy az ökumenikus gondolkodásban ezt nagyon jól lehet tapasztalni, hiszen valamennyien észleljük a sötétséget. A kereszténység nagyon fogyatkozik, és fontos az összetartó erőben ez az erődemonstráció, ami nem erőfitogtatást jelent, hanem azt, hogy mégis van mire támaszkodni – ezt fel kell mutatni.”

A püspök válaszolt arra a kérdésünkre is, vajon Erdélyben a nemzetiségi ellentétek miatt nehezebb-e az ökumené megélése: „Igen, de ebben a széthúzásos állapotban van valamiféle mentség is. Többszempontú helyzetben egyfajta ellenállás, egymás közötti ellenségeskedés esetén ezek az ökumenikus közeledések nagyon sokat jelentenek. Nagyon színes világ van nálunk, de ez egyszer csak egységben van az Isten ígéje mellett, és a hívek érzékelik, hogy nincs más hol. Abban a pillanatban, amikor valaki többet akar a másikkal szemben, akkor viszont kijönnek az ellentétek.”

■ HARMATI DÓRA

Búcsú a Fébé-anyakához utolsó diakonissza lakójától

Amint lapunkban már hírül adtuk, tavaly december 18-án, életének 96. évében elhunyt a Fébé evangélikus diakonissza-anyakához utolsó lakója, Major Erzsébet testvér. Búcsúztatására január 16-án került sor az otthon kápolnájában.

A gyászistentiszteletre egybegyűltek között a hozzátartozókon kívül ott voltak a ház, illetve a szomszédos lelkészotthon lakói és munkatársai közül is, illetve megjelentek Fébé-egyesületi tagok és dr. Fabiny Tamás elnök-püspök. Major Erzsébet életrajzát és Gertrud Heublein németországi nyugdíjas diakonissza testvér búcsúszavait Görög Hajnalka főnökasszony ismertette.

„Mindenható Istenünk szép, hosszú étellel ajándékozta meg Major Erzsébet testvérünket – mondta igehirdetésében Veperdi Zoltán nyugalmazott Fébé-lelkész. – Elmenetele azért is megrázó számunkra, mert ő volt az utolsó diakonissza a Fébé-anyakában. S most, hogy már nincs közöttünk, egy korszak mindenképpen lezárult, nemcsak a Fébé

és az egyház történetében, hanem a mi életünkben is.”

A ravatalnál Pál apostolnak a rómaiakhoz írt leveléből olvasta a lelkész Istenünk vigasztaló ígését: „Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai.” (Róm 8,14) Ez az íge hangzott el 1950. november 19-én a pesthidegkúti evangélikus templomban is, ahol Zulauf Henrik Fébé-lelkész Major Erzsébet testvért társaival együtt rendes diakonisszává avatta.

Veperdi Zoltán azt is elárulta a búcsúztatáson, hogy Erzsébet testvér szentelési ígéjéről keresve sem lehetett volna jobbat találni. Mégpedig azért, mert ő maga beszélt el egy alkalommal a lelkésznek, hogy egyszer hallotta Jézus hangját, aki ezt mondta neki: „Te diakonissza leszel!” És valóban, két nappal a tizennyolcadik születésnapja után, 1941. július 30-án belépett a Fébé Evangélikus Diakonissza-egyesületbe, hogy a kapott elhívása szerint diakonissza legyen.

A búcsúztatás napjának bibliaolvasó Útmutató-beli újszövetségi ígésében Pál apostol ezt írja: „Krisztus szabadságra szabadított meg minket...” (Gal 5,1) „Erzsébet testvér a Fébében találta meg ezt a szabadságot. Szabadon szolgálni a felebarátának a Krisztus szeretetéből és szeretetével. S a szolgálatot akkor sem hagyta abba, amikor 2005-ben újra beköltözött az anyaházba. Mindig megtalálta azt, hol segíthet. Hol a járda söprésében, hol a mosogatásban. S arról végképp nem hallgathatók, hogy ezt a kápolnát is mindig ő készítette föl a vasárnapi istentiszteletekre. S akkor is ő segített átrendezni, amikor egy diakonissza testvért búcsúztattunk... Íme, Erzsébet testvért ezen a földön nem látjuk többé. Amíg élünk, hiányozni fog. Senki nem pótolhatja őt nekünk. De Pál apostol szava vigasztal minket. Mert mi is odaszánhatjuk életünket Istennek, hogy az ő Lelke vezéreljen minket. Akkor mi is Isten fiaivá lehetünk, és ezzel együtt az örök élet örökösei is! S akkor Erzsébet testvért újra magunkhoz ölelhetjük majd Isten eljövendő országában! Ámen” – zárta a búcsúztatást Veperdi Zoltán.

■ GÖRÖG HAJNALKA

FOTÓ: GÁSPÁR TÜNDE

Díjazott intézmény – evangélikus vezetővel

A magyar kultúra napja

A magyar kultúra ápolását, a közösségépítést és a nemzeti identitás megőrzését méltatták a magyar kultúra napján, január 22-én a budapesti Hagyományok Házában. Az evangélikus Sente Béla által vezetett békéscsabai Csabagyöngye Kulturális Központ Közművelődési Minőség díjat kapott – 2013 után immár másodszor.

Idén tizennégy intézmény érdemelte ki a Minősített Közművelődési Intézmény címet, amelyet az ünnepségen Fekete Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára, Kruzsainé Herter Anikó kulturális kapcsolatokért és fejlesztésekért felelős helyettes államtitkár és Fülöp Péter, az államtitkári kabinet főtanácsadója adott át. A Közművelődési Minőség díjat a Csabagyöngye Kulturális Központ képviselője vehette át Fekete Pétertől és Rétvári Bencétől, az Emberi Erőforrások Minisztériumának parlamenti államtitkárától.

Sente Béla népművelőnek, a békéscsabai Csabagyöngye Kulturális Központ igazgatójának élete több szállal kötődik az evangélikus egyházhoz, az általa vezetett intézményben pedig megjelennek az egyházakhoz kötődő programok is. „Jó kapcsolatot ápolunk az egyházakkal – mondta a vele készült interjúnkban. – Amikor 2013. január 22-én átadtuk az épületet, a történelmi egyházak vezetői áldást mondtak a munkánkra, ez ma már

így természetes.” (*Evangélikus Élet*, 2014. április 27.)

„Édesapám a békéscsabai evangélikus gimnázium igazgatótanácsának elnöke volt öt éven át, most a Csabagyöngye Kulturális Központ vezetője. De nemcsak »hivatali« értelemben kötődtek ők az egyházhoz, hanem a mindennapok szintjén is.” Ezt már Sente Vajk rendezőműsorvezető nyilatkozta az *Evangélikus Élet* tavaly augusztus 26-i számában. Ez rímel édesapjának az interjúban elhangzott mondatára: „Ma is, ahol csak tudom, segítem az iskolát és az egyházat.”

Fekete Péter a díjátadón kiemelte, hogy a kultúra átszövi a mindennapjainkat, környezetünköt, múltunkból merít, a közösség életéből és a gyökereinkből, tradícióinkból táplálkozik. „A kultúra tehát merészség, fantázia, esztétikum és harmónia, hit abban, hogy másokat is boldoggá tehetünk mély tisztelettel és alázattal, egymásra hangoltan, kölcsönös figyelemmel” – hangsúlyozta az államtitkár.

■ Forrás: MTI / *ÉvÉlet*-infó

Két evangélikus lelkész Bajorországban

A Duna Televízió Isten kezében című műsorának február 10-i, illetve március 10-i adásában egy-egy evangélikus lelkészből készült portrét láthatnak a nézők. Rövid programajánlóval szeretnénk felhívni a figyelmet a műsorra, a két különös életútra.

Beke Mátyás négy éve él Németországban, pontosabban a bajorországi Königsberg in Bayern melletti Holzhausenben, egy apró, kétszázötven lelkes faluban. Az evangélikus lelkészhez két település tartozik, de a gyülekezeti munka mellett kórházi szolgálatot is ellát. A televízió forgatócsoportja januárban látogatta meg őt, kameravégre kapva, hogyan éli mindennapjait falusi evangélikus lelképáztorként feleségével és három gyermekével. Vajon mi vezet egy magyar lelkészt arra, hogy Németországban éljen? Miként alakul a keresztyények helyzete Nyugat-Európában? Ezekre a kérdésekre kereste a stáb a pontos és autentikus válaszokat, amelyeket a Duna Televízió *Isten kezében* című műsorának nézői is megtudhatnak február 10-én.

A másik portréműsor alanya Manfred Greinke. Ő az egykori Kelet-Németország területéről csöppent Bajorországba. Kalandos életút vezetett számára a lelkészi hivatáshoz, a kommunista NDK-ban ugyanis nem volt könnyű Isten szolgálata mellett dönteni. Manfred Greinke azonban kitartó volt. Az evangélikus lelkész magyarul jól beszélő egykori keletnémet, aki személyében hidat képez Európa keleti és nyugati fele között. Nemcsak nekünk, magyaroknak, de még neki is furcsa, hogy grófok, bárók egykori templomainak lelkésze, nem megfélemezve arról a néhány kicsiny faluról, ahol még szintén szolgál. Portróját a Duna Televízió *Isten kezében* című műsorának március 10-i adásában láthatjuk. A műsorok reggel 7.50-kor kezdődnek. ■

Táblája is van a Luther utcának

Hosszú és kitartó küzdelem után teljesült a marosvásárhelyi magyar evangélikus gyülekezet álma: január 20-án, vasárnap ünnepélyesen felavatták az immár a reformátor nevét viselő utcának a templomuk falán elhelyezett névtábláját.

Az egyházak kérésére a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) két utca átnevezését kezdeményezte Marosvásárhelyen még 2017-ben, a reformáció indulása félezer éves jubileumának tiszteletére. A helyi önkormányzat a Posta utcát Kálvin János utcára, a Maroshévíz utcát – az 1960-as években a főtérrel ebbe a félre-eső utcába számúzták az evangélikusokat – Luther Márton utcára nevezte át.

Örömteli ünnep volt január 20-án a város egyik legkisebb gyülekezetében a Lutherről elnevezett utca névtáblájának felavatása. Elképzelésüket a reformáció évében szerették volna megvalósítani, azonban a volt prefektus, Lucian Goga – adminisztratív akadályokra hivatkozva – több alkalommal is megakadályozta a helyi önkormányzat döntését.

Az elmúlt évi próbálkozás alkalmával sem zajlott minden gördülékenyen, mivel a táblakészítők a 16. századi protestáns reformáció szellemi atyjának neve helyett a négy évszázaddal később élt amerikai baptista tiszteletesnek, az afroamerikai polgárjogi mozgalom egyik vezetőjének, Martin Luther Kingnek a nevét írták a táblára. A tavaly karácsonyi ajándék így egy hónappal később, az ökumenikus imahét kezdetére érkezett meg.

„Még így is hálát kell adnunk, hogy reformátorunkról neveztek el utcát Marosvásárhelyen” – mondta az ünnepi istentiszteleten Fehér Attila, a Kolozsvári Evangélikus-Lutheránus Egyházmegye esperese, aki Jeremiás könyvéből választott igét. „Ha segítségül hívtok, és állhatatosan

FOTÓ: HAAZ VINCE

imádkoztok hozzám, akkor meghallgatlak benneteket” (Jer 29,12) – idézte a kolozsvári lelkész a prófétát, utalva arra a kitarásra, amely a gyülekezetet és lelkészét, Papp Noémit, különösképpen pedig felügyelőjét, Magos Györgyöt jellemezte. A felügyelő immár megkönnyebbülve mesélte, hogy sokan megmosolyogták, ami-

kor az utcanévcserre kérésével kopogtatott bizonyos ajtókon. Mint mondta, már akkor tisztában volt azzal, hogy Marosvásárhelyen nem egyszerű feladat ilyesmit keresztülvinni, azonban bízott az egyház barátjaiban, jóakaróiban, de főként az Úrban.

Bár a szomszédos utcabeli ortodox templomból kijövő hívek közül többen is morgolódtak a Luther név láttán, a helyi román önkormányzati képviselők zöme elfogadta az RMDSZ javaslatát; mi több, a vasárnapi ünnepre eljött, és magyarul

szólalt fel Claudiu Maior polgármesteri tanácsos. Vass Levente parlamenti képviselő szerint a Luther-tábla története ismét bebizonyította, hogy a marosvásárhelyi magyarságnak türelmesnek kell lennie, ám folyamatosan és következetesen kell dolgoznia azért, hogy elérje a céljait.

■ Forrás: Transindex.ro / Kronika.ro

Vajda Péter-megemlékezés

FOTÓ: POLGÁR TIBOR / NAPLÓ

Születésének 211. évfordulója alkalmából megemlékezést tartottak január 20-án Vajda Péter evangélikus költő, író vanyolai szülőházánál.

Köszöntőt Varga Rita, Vanyola polgármestere mondott, felidézve: Vajda Péter 1808. január 20-án látta meg a napvilágot a

kis faluban, és Szarvason hunyt el 1846. február 10-én. 2018-ban, születésének 210. évfordulóján kirándulást szerveztek az irodalmár emlékére Szarvasra, meglátogatták a nevét viselő evangélikus gimnáziumot is, és megismerkedtek pedagógusi munkájával, szellemi és tárgyi örökségével. Az evangélikus ótemetőben pedig megkoszorúzták a sírját – tekintett vissza a jubileumi kirándulásra Varga Rita.

Az idei vanyolai megemlékezésen a helyi asszonykórus tagjai, több helybéli, valamint a lovászpatonai Bánki Donát Általános Iskola tanulói dalokkal és irodalmi műsorral idézték meg Vajda Péter alakját, életútját, munkásságát. Az ünnepségen az irodalmár leszármazottja, Árvai Mátyás elszavalta Petőfi Sándor *Vajda Péter halálára* című versét. A megemlékezés végén a jelenlévők megkoszorúzták a Vajda-emlékházat.

■ Forrás: Veol.hu

FOTÓK SZEMEREI JÁNOS ARCHIVUMÁBÓL

Alku

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület

Néhány éve a szentföldi utunkhoz kapcsolva rövid jordániai kitérőt tettünk, hogy láthassuk az emberi kultúrtörténet egyik ókori csodáját, a nabateusok gyönyörű, sziklába faragott városát, Petrát. Kora tavasz volt, viszonylag korán sötétedett. Már szürkült, amikor Akabában átvettük a bérelt kocsinkat, amelynek tankjában csak egy kevés benzin volt, az út nagy részére ugyan elegendő, de annyi nem, hogy el is érjünk vele a célvárosban lefoglalt szállásunkig. A kocsit átvételekor azt az információt kaptuk, hogy az úton sok töltőállomás van.

Sietve el is indultunk, hogy a teljes sötétség beállta előtt minél messzebb jussunk. Figyeltük a térképeinken és a valóságban is a benzinkutakat, de olyat, ahol tankolhattunk volna, egyet sem találtunk. Volt, amit a térkép jelölt, de csak a nyomait láttuk, mert időközben lebontatták, egy másik zárva volt. Kezdtünk egyre kínosabbá válni a helyzet, mert a kocsit visszajelzője már a piros sávban villogott, mi pedig vaksötétben egy idegen arab országban haladunk üresedő benzintankkal, ahol nem ismerjük a nyelvet és a helyi viszonyokat... Az út mellett több helyen is láttunk embereket, akik marmonkannákból valamilyen furcsa színű folyadékot árultak. Gondoltuk, hogy tőlük kérünk információt. Kiderült, hogy a legjobb helyen álltunk meg, ugyanis ezek az emberek tulajdonképpen „alkalmi töltőállomások benzinkutasai” voltak. A marmonkannákban különböző típusú üzemanyagok kínálata sorakozott...

A „benzinkútra” találás öröme mellett azért nem kis szorongás is bujkált bennünk: a vadonatúj bérelt autóbába bele merjük-e önteni az út mellett vásárolható, ismeretlen eredetű és minőségű üzemanyagot? Nem erősítette a bizalmunkat, hogy az eladóknak még egy normális tölcserük sem volt, ezt a feladatot egy félbevágott kólásüveg töltötte be. A kényszer azonban nagy úr. Mivel tovább akartunk menni, és üzemanyag nélkül ez nem volt lehetséges, a vásárlás mellett döntöttünk. A zavarba ejtően primitív külső ellenére a benzinnél utóbb kiderült, hogy kifogástalan volt. Visszafelé jövet már az is összeállt, hogy Jordániában a nagy forgalmú utak mellett, ahol hiányoznak a nálunk megszokott kiépített töltőállomások, ezt az úrt az alkalmi benzínárusok töltik ki.

Az ügyletnek azonban volt még egy érdekes aspektusa, amelyre most szeretném ráirányítani a figyelmet. Ez pedig az alku: az emberek közötti megállapodásnak ez az ősi formája, amely a nyugati civilizációban ugyan már a legtöbb helyről kikopott, de azon a vidéken és általában a keleti világban a mindennapi élet szinte minden területét átszövi. Az út mellett természetesen a benzin áráról is alkuban kellett megállapodni. Ez az alku azonban legalább olyan furcsa és szokatlan volt, mint a „benzinkút” maga.

Mivel sem a magyar, sem az angol nyelv nem tartozik az arabbal közös nyelvcsaládba, a kezek, a lábak, a toll és a papír is beszálltak a kommunikációba. Mivel mi is arab számokat használunk, tökéletesen meg tudtuk érteni egymást. A legérdekesebb azonban az volt, hogy az eladók az általuk mondott árat saját maguk alkudták le. Ez pedig úgy történt, hogy indulásként bemondtak egy összeget, és feltételezhetően arra számítottak, hogy mi az ottani szokások szerint fejünket fogva, teátrálisan szenvedve ennek a felét fogjuk ajánlani. De nekünk az első ajánlat is elfogadhatónak tűnt, ugyanis eladóink az itthoni benzinár felét kérték.

Eszembe jutott az a kedves ismerősöm is, aki az egész világot körbeutazta már, és azt mesélte, hogy amikor szegény országokban jár, és valamilyen emléktárgyat vásárol, soha nem megy bele az alkuba, mert annak a másik embernek is élnie kell valamiből. Lehet, hogy az alkuval kicsit spórolhatna, de neki ez belefér, és az is örömet okoz, ha a kialakult ár a másik embernek jó. Ott az út mellett, amikor ki akartuk fizetni az eladóink által ajánlott árat, ők maguk alkudták le helyettünk arra a szintre, amely szerintük náluk, Jordániában méltányos, és végül a kiinduló ár kétharmadáért kaptuk meg a benzinünket...

Az alkudozás az én habitusomhoz ugyan nem áll közel, de ebben a történetben egy olyan tiszteletre méltó emberi megnyilvánulást fedeztem fel, amely felüdítette a lelkemet. Ismeretlenül is a szívembe zártam ezeket az arab srácokat, akik felismerték, hogy nem vagyunk képen az ottani viszonyok között. Ezzel nem visszaéltek, hanem ösztönösen segítőkészekké váltak, és az általuk indított alkuban helyettünk is védtek a mi érdekeinket. Bárcsak szeretett hazánkban is hasonló tapasztalatokat szereznének a hozzánk érkező külföldiek! ■

Diakóniára és zenére is nyitott óvoda

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végző munkatársakat szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Csesznák Éva, a Szentendrei Evangélikus Zenei Óvoda intézményvezetője korábban etnográfusként dolgozott. Az óvodapedagógussal a hitéleti és zenei oktatásról, az éneklő egyházzal és az óvodai közösségről is beszélgettünk.

– 2014 óta a szentendrei óvoda intézményvezetője. Mitől nevezhető evangélikusnak az óvoda?

– Elsősorban az intézmény szellemiségében jelenik meg az evangélikusság. Identitásunkat igyekszünk itt a gyermekekkel és a munkatársakkal együtt megélni és erősíteni. Szoros kapcsolatot ápolunk az evangélikus gyülekezettel.

– Sok esetben nemcsak a gyermekeknek szükséges Istenről, evangélikus-ságról beszélni, hanem a szülőknek is...

– A felvételi beszélgetés alkalmával találkozunk útkereső családokkal is, ezt mindig misszióknak tekintjük. Nálunk az nem elvárás, hogy evangélikus vagy valósággyakorló legyen egy család, csupán az, hogy fogadja el a mi értékeinket, és legyen nyitott a keresztény kultúra felé. Ezeknek a családoknak a nagy százaléka a szentendrei gyülekezetben találta meg később azt a közösséget, amit kerestek. Nem egy esetben fordult elő, hogy óvodásainknak a szülei a mi gyülekezetünkben felnőttként konfirmáltak.

– Az *Evangélikus Nevelés* című folyóiratban jelent meg egy tanulmánya, amelyben azt vizsgálta, hogy mennyire tartják fontosnak a szülők a zenei és a vallásos nevelést. Milyen megállapításra jutott?

– Kiderült, hogy még a vallásukat nem gyakorló szülők számára is a legfontosabb, hogy gyermekük hitéleti nevelést kapjon, de a zenei nevelést sem tartják utolsó szempontnak.

– „Aki énekel, kétszeresen imádkozik” – szól az augustinusi megállapítás. Miként jelenik meg ez a mindennapokban?

– Arra törekszünk, hogy a hitéleti és a zenei nevelés támogassa egymást. A zene szeretetére neveljük a gyerme-

ket. Mindennap megjelenik a zene az életünkben, a muzsika eszközeivel nevelünk, valamint Luther után büszkén valljuk és gyakoroljuk, hogy éneklő egyház vagyunk. Odafigyelünk a gyermekek zenei fejlődésére, hamar felismerjük a tehetségeket. Nem vagyunk tehetségközpont, de a kimagasló képességű gyermekekkel egyénileg foglalkozunk.

– A szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban etnográfusként dolgozott – ezt a tudását az óvodában is kamatoztatja.

– Folyamatosan gyűjtöm azokat a népi játékokat és énekeket, amelyekben valamilyen szinten Isten vagy a hit megjelenik. Az eredeti gyűjtésekből válogatok. Így például mi nem azt énekeljük, hogy „süss fel, nap, fényes nap”, hanem hogy „nyisd ki, Isten, kiskapudat, hadd lássam meg szép napodat!”

– A foglalkozások között van zenefestés is. Ez mit jelent?

– A hitélet mellett látnunk kell, hogy a lélekápolásnak nagyon fontos eszköze a zene. Egyre többen hangsúlyozzák a zene terápiai hatását is. Olyan foglalkozásokat is tartunk, amelyeken komolyzenét hallgatva mozgással fejezzük ki az általa keltett érzelmeket, majd ugyannerre a zenére alkotunk. Fontosnak tartom a minőségi zene megismertetését. Csak tiszta forrásból, az egyházzeneből, népzeneből és klasszikus zenéből merítünk.

– Ritka az az óvoda, amely a diakóniára is nyitott.

– Hangsúlyos nálunk a másik ember megsegítése, az örömszerzés is. Ezért szoros a kapcsolatunk a Gaudiopolis Békásmegyeri Evangélikus Szeretetházzal. Évente három alkalommal megyünk el, műsort adunk, sőt az idősekkel közösen éneklünk és alkotunk. Ezek az alkalmak

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

mindig nagy érzelmi töltést adnak a gyermekeknek, az időseknek és nekünk, nevelőknek is.

– Milyen a munkatársi közösség?

– Nagyon jó, őszinte és összetartó közösség vagyunk, igyekszünk jó példát mutatni a gyermekeknek. Sokan mondják: „Olyan jó ide bejönni!” Munkatársaink közül nem mindenki evangélikus, viszont az útkereső kollégák önszántukból eljutottak a felnőttkonfirmációig. Jó, hogy tudjuk egymást segíteni, és láthatjuk, hogy kollégáink megtalálják itt a helyüket. Családbarát munkahely vagyunk, ha valakinek nehézsége van, akkor segítünk neki, ahogy tudunk.

– A Szentendrei Evangélikus Egyház-község presbitere is. Ön szerint miért jó evangélikusnak lenni?

– Ez az identitásom része! Evangélikusságom a hitem megélésén túl számomra gyülekezeti közösséget, családi hagyományt is jelent, valamint őszinte szeretetet embertársaim iránt.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Szemek egy imádsághálóból

Látogatás a soproni evangélikus gyülekezetben

Tradíció és korunkra hitelesen reflektáló gyülekezeti jelenlét. Hitüket évszázadok óta ápoló nagy családok és érdeklődő újonnan érkezők. Németek és magyarok, aktív közép- és idősebb generáció és friss szemléletet hozó fiatalság. Evangélikus gyülekezetek és intézmények alapítványait bemutató országjáró sorozatunk első állomásán Sopronban, hazánk első evangélikus gyülekezetében jártunk egy havas januári napon.

Első gyülekezet a soproni, hiszen a lutheri tanok már az 1520-as évek elején utat találtak a polgárokhoz. A krónika szerint egy Kristóf nevű ferences szerzetes már néhány évvel a reformáció indulása után lutheri szellemben prédikált, ennek nyomán hamarosan a város túlnyomó része evangélikus lett. Az egyre nagyobb közösség Gerengel Simon vezetésével 1565-ben gyülekezetté formálódott.

A mai lutheránus közösség pásztorlását napjainkban hárman látják el: Pelikán András igazgató lelkész és Tóth Károly, illetve a nürnbergi származású Holger Manke.

„A fél évezredes múlt súlya nem lenyom, ellenkezőleg: tartást ad a gyülekezetnek. Hordozzuk, erősít bennünket, úgy, mint egy súly, amit az ember azért emel fel, hogy erősödjön. Mindennap-

jaink része a történelem, észrevétlenül is” – kezdi az áttekintést Pelikán András. Holger Manke reflektál lelkésztársának szavaira: „A soproni evangélikusok Luther Márton nyomán kilencvenöt tételt gyűjtöttek össze 2017-ben. Ki-kí javaslatot tehetett, hogyan lehetne a gyülekezeti életet még jobbá tenni. Egészen gyakorlati kérdésekben is kaptunk tanácsokat, és a jó részüket meg is valósítottuk.”

Régi és új találkozása

A tradíció, avagy a múlt két oldala érdekes – folytatja az igazgató lelkész. Aki újként jelenik meg – ez a soproni gyülekezet egyik specifikuma: sok ideköltöző van –, tud ehhez kapcsolódni. A reformációig visszavezethető múlt mint hozzáadott érték sokakat vonz. Éppen ezért

van szerepük a generációk óta itt élő családok tagjainak: a régi nagy családok, amelyeknek az ősei akár az 1600-as évek anyakönyveiben is ott vannak, találkoznak az újjakkal, és segítenek beilleszkedni a közösségbe.

Érdekes tényre mutatnak rá a lelkészek, ha a gyülekezet létszáma iránt érdeklődünk. A kétezer-ötszáz fő befogadására alkalmas templom ma már nem telik meg, de a nagy ünnepeken sok száz és az évközi vasárnapokon is kétszáz feletti hívó érkezik az istentiszteletre. A város határ menti fekvéséből adódó sajátos helyzet a gyülekezetben is érezteti hatását: „Nem tudjuk, hogy Sopronban pontosan hányan élnek éppen. A hivatalos adatoknál bizonyára jóval többen, hiszen a külföldi munkavállalók nagy száma átalakította a várost” – mutat rá Pelikán András.

„Nekünk az a feladatunk, hogy jelen legyünk, és hitelesen jelenítsük meg evangélikus értékeinket. A többi az Úristen kegyelméből, az ő munkájának gyümölcseként válik valósággá” – teszi hozzá Holger Manke. ▶

Fizikailag kedvező a nagy múltú közösség elhelyezkedése: a gyülekezet és a templom a belváros szívében „megkerülhetetlen”; gyakran úgy kopogtatnak be egy-egy alkalomra az újonnan érkezők, hogy már hallottak a városban az evangélikusokról, s kíváncsiak lettek rájuk.

Idegenben családtagként

Talán nincs még egy gyülekezet az országban, amelyben a közösségen belül ilyen szimbiózisban élne két nyelv. Az evangélikus felekezetnek hazánkban német és szlovák gyökerei vannak, itt az előbbi él belesimulva a magyar közösségbe.

Holger Manke hat éve szolgál közöttük. Még teológushallgató sem volt, amikor Németországból, Nürnbergből hazánkba érkezett mint a budavári evangélikus gyülekezet testvérgyülekezetének, a St. Sebald egyházközségnek a tagja; Budavárban segítette Andreas Wellmer német lelkész szolgálatát, később vendéghallgatóként tanult az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Amióta Magyarországon él, a nyelvünket is tökéletesen elsajátította.

„Itt azért szolgálhatok – mondja –, mert Isten kitalálta, hogy Sopronba küld. Ezért hálás vagyok neki. Mivel úgy érzem, családi légkör uralkodik gyülekezetünkben, talán mondhatom, hogy egyből családtagként fogadtak be.” Német istentiszteleteket, gyermek- és ifjúsági órákat tart, tanít a líceumban, konfirmál. „Aki jön, az jöjjön szívesen, örömmel, és gazdagabban távozzon. Aki kapott itt valamit, az majd elmeséli másoknak, hogy mit jelent neki a gyülekezet. Szerintem így működhet a közösség megélése és egyben Isten országának építése itt, Sopronban is” – fejt ki.

Nem lehet kettévágni

A soproni evangélikus hívek egy, ámde kétnyelvű gyülekezetet formálnak, amelynek a részei nem különülnek el. Ugyanazok a gyülekezeti tagok vesznek részt akár német, akár magyar nyelvű istentiszteleteken, gyülekezeti programokon is, és vannak kétnyelvű alkalmak is. Olyan a két rész, mint a test két fele: nem lehet kettévágni, mert azt nem éli túl. Sok hívőknek német és magyar felmenői egyaránt vannak. Közös az ífi, a konfirmációi

istentisztelet, a kórus, a barkácskör – sorolja Pelikán András és Holger Manke. Színes a paletta, a programoknak egyik jellemzője csupán a nyelv.

Sopronban nemcsak a lelkészek, hanem a tagok is éltetik ezt a nagy gyülekezetet, óriási szeretettel, energiával, készséggel. Példaként a Musikalischer Adventet, az egyik legnépszerűbb, évente megrendezett zenés programjukat említik: ekkor együtt zenélnek-énekelnek fiatalok és idősek, történeteket hoznak, felolvasnak. A százötven fős nagyterem sem elég a befogadásukra.

A kérdésre, hogy miért „ilyen” ez a gyülekezet, Holger Manke válaszol: „Az egyház nem azért létezik, mert mi szolgálunk benne, hanem ennek ellenére. Tehát nem elsősorban magunknak köszönhetjük ezt, hanem Isten munkálkodik köz-

tünk.” Ez mutatkozik meg abban is, hogy vannak jól működő, magukat is szervező gyülekezeti csoportok – egészíti ki Pelikán András.

Imádságháló

Élő tehát a múlt, amely a jelenben is hat, és hatóköre földrajzilag is jelentékeny; kelet felé Fertődig „ellátunk”, Balfon hetente, Fertőszentmiklóson kéthetente gyűlnek össze istentiszteletre a környékről. „A lelki hatókör ennél is bővebb, hiszen sok, Ausztriában és Németországban élő, részben innen elszármazott hívő tartja a kapcsolatot gyülekezetünkkel. Egymásra gondolunk, egymásért imádkozunk” – fejt ki Holger Manke. Az imádsághálója pedig a német és a finn testvérkapcsolatok által is szövődik.

A sokrétű munka nem lenne teljes, ha nem működne minden területen immár évtizede alapítványok. A gyülekezet lehetőségeit az egyszázalékos jövedelemadó-felajánlásokat fogadó Soproni Evangélikus Alapítvány hathatósan támogatja. Amint Pelikán András hangsúlyozza, sok kötelezettség és elvárás hárul a gyülekezetre. Az alapítvány támaszt nyújt a hétköznapi és az ünnepi pillanatokban egyaránt, gazdagítja a gyülekezet életét – és nem forintban értve! Példaként a gyermek- és ifjúsági munkára fordított támogatást vagy missziói tevékenységük pillérét, az egyházközség ingyenes lapját, a *Christophorost* említi, amely az egész városban olvasható.

Az alapítványhoz érkező felajánlások a közös felelősségvállalás érzését éppúgy erősítik, mint ahogyan hitéleti munkájukat bővítik az anyagi forrásból. A gyülekezet fenntartásában lévő intézmények, bár külön alapítvánnyal is bírnak, erősítik egymást és az evangélikus identitás megélését, láthatóvá tételeit. „A hatás kölcsönös” – summázzák a lelkészek.

Hat rész – egy egész

A jövő záloga az ifjúság – s az itt, Sopronban igen aktív, vidám, derűs, kreatív közösség. A hétköznap délután ellenére lelkészeik hívó szavára Anna, Elmira, Levente és Lili jött arról beszélni, miért jó evangélikus ifisnek lenni.

„Nálunk csütörtökön és pénteken is van ifi, mindenki akkor jön, amikor jobban

Pelikán András és Holger Manke

ráér, van, aki mindkettőre. Hihetetlen dolgokat végzünk, ha nem röhögünk, akkor nincs ifi” – kezdi Levente. Szeretettel beszélnek a lelkészeikről: „Tőlük jó az ifi, ők viszik bele a legtöbb életet. De amikor komolyak, hiszen az is kell, akkor nagyon figyelünk rájuk. Azért jók a beszélgetéseink, mert hétköznapi, de nagyon fontos kérdésekről ismerjük meg egymás véleményét.”

A lányok a további részleteket sorolják: „Az ifi elején imádkozunk és eszünk, mindig viszünk be valamit. Közben és utána beszélgetünk, Holger áhítatot tart, majd játszunk.” Egy-egy alkalmon tizenöten-húszan vannak, és este 6-tól

8-ig biztosan együtt is maradnak. Két óra tömény nevetés – néznek egymásra. Hogy mi a legjobb? A válasz azonnali: hát a révfülöpi hétvégék! Akkor a konfirmandusokkal kiegészülve körülbelül hetvenfős csapat utazik a Balatonpartra. „Amikor eltévedtünk a kilátóból hazafelé jövet, az de jó volt...” Rossz irányba indultak, ám ennek is megvolt a tanulsága. De volt színészkedés, rapelés, pantomimezés, és a kreativitásnak sincsenek híján.

A lépcsőházban, a hivatal felé haladva hatalmas, gyönyörű, színes ókeresztény halszimbólum vonzza a tekintetet; az ifi tagjai festették. A hat részből álló hal története közösségi élmény: csoportokba osztva kaptak egy-egy négyzet alakú falemezt, ezekre festettek, majd a darabokból állt össze az egész. Akrilfestékkel készült, tenyéryomok teszik egyedivé. Három napig rózsaszín volt a kezük – nevetnek. Az egyik csoport nem tudta, hogyan díszítse a hal uszonyát, így csak fröcskölték rá a festéket. Egyedi, de ez így része az egésznek.

Búcsúzáskor a lelkészek a 2019-es kívánságaikat összegzik gyülekezetükről: „Maradjon meg a szeretetkötelék közöttünk, és érezzük, hogy Isten velünk van, erősít.” A legfontosabb a tradíció alapjára épült mai közösség egysége, hitben járása. Ki-ki megteszi a magáét, lelkész és hívek egyaránt. Hogy programokon keresztül vagy sem, ez már „csak” részlet – Isten kezében van elrejtve.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Legyen az evangélium közüggyé

Interjú D. Szabik Imre nyugalmazott püspökkel

Ma nem egyszerűen a Bibliát kell magyaroznunk, hanem az aktualitását kell hangsúlyoznunk, és fontos, hogy minden lehetőséget megragadva Krisztus erejét és vonzó szeretetét hirdessük – mondja a nyolcvanadik születésnapját ünneplő D. Szabik Imre. Egyházunk nyugalmazott elnökpüspökével életpályájáról, a lelkészi hivatásról, a rendszerváltás egyházáról, az ökumenéről és terveiről is beszélgettünk a Luther Kiadónál a napokban megjelenő, Életutam című kötete kapcsán.

– Földművelő családban született, általános iskolába szülőfalujában, Lébényben járt. Nagybátyja, Szabik Károly a montreali első magyar evangélikus gyülekezet lelképásztora volt. Mi vezette püspök urat a teológiára?

– Édesapámat 1938-ban behívták katonának, 1945-ös leszereléséig vele alig találkozhattam. Édesanyám vezette a családi gazdaságot, és nagy szeretetben nevelt. Fiatalként, mint minden kortársam, magam is vívódtam, hogy milyen pályát válasszak.

Nagybátyám bár Kanadában, Montrealban élt, de a teológiai könyvei nálunk voltak a padláson. Ezeket megtaláltam, és elkezdtem olvasni őket. A leporolt könyvek felkellették az érdeklődésemet a teológia iránt. Ezenkívül gyülekezetünk lelkésze, Németh Károly esperes tett még rám nagy hatást. Az irodalomban és a történelemben való jártasságom is a teológia felé vezetett. Nem volt azonban könnyű eldönteni, hogy jelentkezsek-e a lelkészi pályára, de idővel a belső elhívás is megszületett. Ebben unokanagybátyám, Andorka Sándor kétyi lelkész is Isten eszköze volt.

– **Lébényen először a német, majd az orosz csapatok is átvonultak, önök pedig kénytelenek voltak átengedni a katonáknak a házuk tisztaszobáját...**

– Szüleimmel és nagyszüleimmel együtt viszonylag nagyobb családi házban laktunk. Tisztaszobánkat először a német katonatisztek foglalták el, két hét múlva pedig az orosz katonák kvártélyozták be magukat. Édesanyám főzött nekik vacsorát, aztán a jóllakott katonák általában késő estig mulattak. Hozzá kell tenni, hogy a mi esetünkben mindegyikük tisztességesen viselkedett.

– **Az érettségi után, 1957-ben kezdte meg felsőfokú tanulmányait a budapesti Evangélikus Teológiai Akadémián. Az ország akkori viszonyai mennyiben nyomták rá bélyegüket a teológia életére?**

– Az 1956-os forradalmat követően egyházunkban egyfajta lelki és szellemi megújulást éltünk át. Ennek hatása, hogy 1957-ben huszonhárom teológiai hallgató nyert felvételt az akadémiára. Az is igaz, hogy közülük mindössze heten végeztük el. A teológián 1962-ig tanultam, ez meglehetősen feszültségekkel terhelt időszak volt. Négy hallgatót politikai okok miatt, a megfélemlítés jegyében távolítottak el közülünk, professzoraink közül dr. Karner Károlyt és dr. Wiczian Dezsőt kényszernyugdíjazták, dr. Sólyom Jenő pedig levéltárosi megbízást kapott. Mindez számunkra is mutatta, hogy az egyház szolgálati lehetőségei az állam által meghatározottak.

– **Hallgatóként a teológia tudományának mely területei álltak közel önhez?**

– A lelkipásztorkodás-tan és a homiletika, vagyis az igehirdetés tana foglalkoztatott. Ezekon kívül a rendszeres teológiai stúdiumok érdekeltek.

– **Budapesten, az óbudai evangélikus templomban szentelte lelkésszé 1962. június 29-én D. dr. Vető Lajos püspök. Segédlelkészként Miskolcon és Komáromban szolgált, majd 1968-tól 1985-ig a miskolci egyházközség parókus lelkésze volt. Mit jelentett a hatvanas években gyülekezetben szolgálni?**

– A nehézségek ellenére örömteli volt a szolgálat! Nagy igény mutatkozott arra, hogy az egyház lelki támaszt nyújtson. Ezt a hívek jelenléte is mutatta. A komáromi gyülekezethez még hét falu is tartozott, ámde se autó, se motorke RÉKPÁR nem állt rendelkezésre, így többnyire biciklivel és vonattal jártam a vidé-

ket. Komáromban többször is tartottunk szórványnapot. Ezekre a rendezvényekre többen jöttek, mint ahány evangélikus élt körülöttünk! Miskolcon korábban evangélikus jogakadémia és tanítóképző intézet működött, ez tekintélyt hordozó tényezőként jelent meg a város életében. Tudtuk, hogy kontroll alatt végezhetjük csak a szolgálatunkat, de az idős generáció hűsége inspiráló hatású volt az ifjúságra is. 1953-tól kezdődően mindig volt ifjúsági bibliaóra a gyülekezetben.

– **Hogyan kezelte mindezt a pártállam?**

– Egy újévi fogadáson a helyi párttitkár szóvá tette: „A lelkész úr sokat látogat.” Az én válaszom csak annyi volt, hogy „titkár úr, engem ezért fizetnek”. Nem tudott erre mit mondani, és a továbbiakban nem kifogásolták a tevékenységemet. Lelkészként tudtuk, hogy minden lépésünket megfigyelték.

– **1971–72-ben ösztöndíjként Svájcban tanulhatott. Mi az onnan hozott legmeghatározóbb élménye?**

Az 1980-as évek közepétől már érezni lehetett a társadalom és az egyház szellemi és lelki pezsgését, amely mintegy előkészítette a rendszerváltást.

– A bossey-i ökumenikus főiskolán szinte valamennyi keresztény felekezet tanítását és liturgiáját megismerhettem. Itt nyolc különböző felekezetből érkezett hatvan hallgató tanult együtt, ez nyitottá tett minket egymás és a másik felekezet iránt. Átéltük, hogy sokkal több bennünk az, ami összekapcsol, mint ami elválaszt. Zürichben pedig homiletikai, lelkigondozói és szociális stúdiumokkal foglalkoztam.

– **1975-ben választották a Borsod-Hevesi Egyházmegye esperesévé, 1985–90 között – a budavári gyülekezet lelkészeként – a Budai Egyházmegye esperese volt. Miben látta az esperes legfőbb feladatát?**

– Esperesi szolgálatom első számú hangsúlyát a lelkészek lelkigondozásában láttam. Abban igyekeztem segíteni, hogy a lelkészek a saját helyzetüket józanul felmérjék, és az adott településeknek megfelelő lehetőségek szerint, a legjobb tudásuk alapján végezzék munkájukat. Ez egyszerre jelentett szakmai és lelki támo-

gatást. Hozzá tartozik, hogy a hetvenes évek közepe a magyar társadalomban egyfajta ideológiai fellazulás korszaka volt. Ekkor kapott Magyarország jelentős kölcsönöket a nyugat-európai országoktól. Ezeknek a kölcsönöknek a folyósítását a vallásszabadság növelésének feltételével adták. Ez az egyházi munka lehetőségeit kiszélesítette. Erre a tágabb perspektívájú munkavégzésre buzdítottam a lelkészeket.

– **Az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöki tisztségébe 1990. március 17-én iktatták be. Az ország és egyházunk ekkor a rendszerváltás eufóriájában élt. Mit jelentett, és milyen új lehetőségeket hozott a püspöki szolgálat a rendszerváltás idején?**

– Az 1980-as évek közepétől már érezni lehetett a társadalom és az egyház szellemi és lelki pezsgését, amely mintegy előkészítette a rendszerváltást. Ezt az időszakot már budavári lelkészként, majd esperesként a fővárosban élttem át. Ezekben az években megnö-

vekedett a felnőttkeresztelek és a konfirmandusok száma, de az istentisztelet látogatóké is sokkal magasabb volt, mint korábban. A rendszerváltás idején olyan események következtek be, amelyekre senki nem gondolt. Magam sem tudtam elképzelni, hogy valóban eljön az az idő, amikor egyházunk számára ennyi kapu nyílik a szolgálat végzésére. Iskolákat, szeretetotthonokat kaptunk vissza, újakat nyithattunk meg. A szolgálat ilyen mértékű kiszélesedése azt is eredményezte, hogy olyan testvéreinket is meg tudtuk szólítani, akik korábban az egyháztól – félelemből vagy meggyőződésből, de – távol maradtak. Püspöki szolgálatom legnagyobb öröme, hogy százhusz fiatal indíthattam el a lelkészi hivatás útján, valamint számos intézményen túl huszonegy új templomot szentelhettem fel.

– **1999 decemberétől 2006-os nyugállományba vonulásáig egyházunk elnök-püspöki tisztét is betöltötte. Milyen feladatokkal járt ez a tisztség?** ▶

– Az elnök-püspökség magában foglalja az egész egyházunkért végzett szolgálat felelősségét. Koordináló feladat. Ez a gyülekezeteken túl minden területre kiterjed. Szolgálatom a külföldi testvéregyházakkal való kapcsolatépítést és a mindenkor magyar állam képviselőivel való kapcsolattartást is jelentette. A bajor és a finn evangélikus egyházzal való kapcsolataink különösen intenzívek és fontosak voltak. Ez idő tájt szélesedett a média munkaterülete s a tábori és a kórházlelkészi misszió is. Isten különös ajándéka volt, hogy egyre több fiatal választotta a lelkészi pályát ezekben az években.

– **Egyházunkon kívül is vállalt vezető szerepet: elnöke volt a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának, a Magyar Bibliatársulat Alapítványnak pedig jelenleg is – 2003 óta – elnöke. Mindkét szervezet az ökumenikus nyitottság jegyében működik. Mit jelent a 21. században az ökumené?**

– Félreérténénk a küldetésünket, ha nem vennénk komolyan, hogy ebben az országban és egész Európában különböző felekezetek együtt képviselik a kereszténységet. Egymás szolgálata befolyásolja a missziói küldetésünk eredmé-

nyességét is. Igaz, hogy a történelemben számos ellentét volt a felekezetek között, de ma a hangsúlyt mindenképpen arra kell tenni, ami összekapcsol bennünket, és ami az élő Krisztussal való közösséget teszi fontossá. Ez nem szervezeti egységre való törekvést jelent, hanem azt, hogy

Fontos, hogy gyülekezeteink olyan közösségek legyenek, ahova szívesen jönnek az emberek. Váljunk jó hangulatú, derűs, evangéliumi légkörű közösségekké!

jó testvéreként példásan tudjunk együtt és egymás mellett szolgálni.

– **A mai napig számos szolgálatot vállalt, elindította és tavaly decemberig működtette egyházunk gyülekezetimunkatárs-képzését. Miért tartja fontosnak a laikusok képzését?**

– Negyvennégy év aktív lelkészi szolgálat tapasztalatai alapján láttam, hogy ha a lelkész egyedül próbálja a munkáját végezni, akkor annak alacsony lesz a határfoka. Ez volt az egyik kiindulópont. A másik annak a felismerése, hogy Jézusnak nemcsak tizenkét tanítványa

volt, hanem hetven és ötszáz is, akiket mind aktivizált. A reformáció tanítása az egyetemes papság. Luther felismerte, hogy nemcsak a lelkészek felelősek az evangélium terjesztéséért, hanem minden egyes hívő, az egész gyülekezet. Arra vágyom, hogy szekularizált

társadalmunkban legyen az evangélium ügye közügy. Hirdessük az igét a családban, a társadalomban, munkahelyen és barátok között is! Úgy véltem, hogy ehhez egyfajta képzésre is szükség van. A munkatársképzés célja, hogy a résztvevők bibliaismerete elmélyüljön, és hogy segítse a gyülekezeti munkára való alkalmasságot. Az volt a cél, hogy az egyes gyülekezeteken belül építsünk befogadó, egymás terhet hordozó közösséget. Központi képzéseinket Piliscsában tartottuk, valamint minden egyházmegyében rendeztünk kihelyezett munkatársképzést is.

A tizenkét év alatt közel ezer résztvevője volt az alkalmainknak.

– **Milyennek látja a jövő egyházát?**

– Fontos, hogy gyülekezeteink olyan közösségek legyenek, ahova szívesen jönnek az emberek. Váljunk jó hangulatú, derűs, evangéliumi légkörű közösségekké! Természetes, hogy ahol emberek vannak, ott feszültségek is adódnak, de a lelkipásztoroknak éppen az is a feladatuk, hogy a megbocsátás jegyében az esetleges feszültségeket feloldják. Ma nem egyszerűen a Bibliát kell magyaráznunk, hanem az aktualitását kell hangsúlyoznunk. Életszerű és életközeli igehirdetésekkel tudjuk a híveinket megszólítani! Ekkor bizonyos, hogy az igehirdetés után vágy a hallgatóban felébred és növekszik. A hit hallásból születik! Fontos, hogy minden lehetőséget megragadva Krisztus erejét és vonzó szeretetét hirdessük. Nagyon sok fiatal kollégát ismerek, akik ezt nagy odaadással végzik. Az iskola-lelkészi szolgálat áldása, hogy számukra „ölkbe pottyannak” a diákok. Ha most fiatal lelkész lennék, akkor biztos, hogy pár évig iskolalelkészként szeretnék szolgálni. Gyülekezeti lelkészeinknél is látom

az eredményes munkát, azt, hogy távoli szórványokat hűséggel látogatnak, hogy híveiket elérjék. Jó reménységgel nézek előre!

– **Szolgálatát végigkísérte és segítette felesége, Ferenczi Mária zenetanár. Mit jelent a szerető családi közösség az ön számára?**

– Hálát adok Istennek, hogy olyan családom van, akik szolgálomban erősítettek, és együtt imádkoztak értem. A biztos családi háttér nélkülözhetetlen az evangélium szolgálatához! Feleségemre és családomra mindig számíhattam. Mária szolgálatkészsége és felkészültsége megjelent a gyermekmunkában, a zenei alkalmakban és a hívek gondozásában is. Két gyermekünk, Ildikó és Imre részt vett a gyülekezet életében. Mára hét unokának örvendhetünk, akik egyre növekvő érdeklődéssel végzik tanulmányaikat.

– **„Lábam előtt mécses a te igéd, ösvényem világossága” [Zsolt 119,105] – olvasható a Luther Kiadónál a napokban megjelenő, *Életutam* című interjúkötetében, amelyben Spangel Péterrel beszélget. Miért ezt az igét választotta mottóul?**

– Hívőnek, lelkésznek, esperesnek, püspöknek egyaránt szüksége van a tájékozódásra, iránymutatásra. Keresztény emberként ez nem lehet más, mint Isten igéje, az, amely világít, amely a döntéseinknek biztos ösvényt szab, és amely az örökkévalóság reménységének irányába vezet gondolatainkat.

– **Jelenleg is dolgozik. Milyen tervei vannak a jövőre?**

– Fontosnak tartom, hogy a média az evangéliumot is terjessze. Több mint ötvenéves prédikációs szolgálatom minden igehirdetésének bő vázlatát és a prédikációkhoz használt irodalmi és egyéb illusztrációkat megőriztem. Ha Isten engedi, és a munkámhoz erőt ad, a jövőben ezeket szeretném rendezni és úgy feldolgozni, hogy az anyag aktuális és kiadható legyen.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Az Életutam című kötetet február 14-én, csütörtökön 18 órakor mutatja be dr. Fabiny Tamás püspök a budavári evangélikus gyülekezet kápolnájában (Budapest I. ker., Tánácsis Mihály u. 28.). A Luther Kiadó mindenkit szeretettel hív az alkalomra.

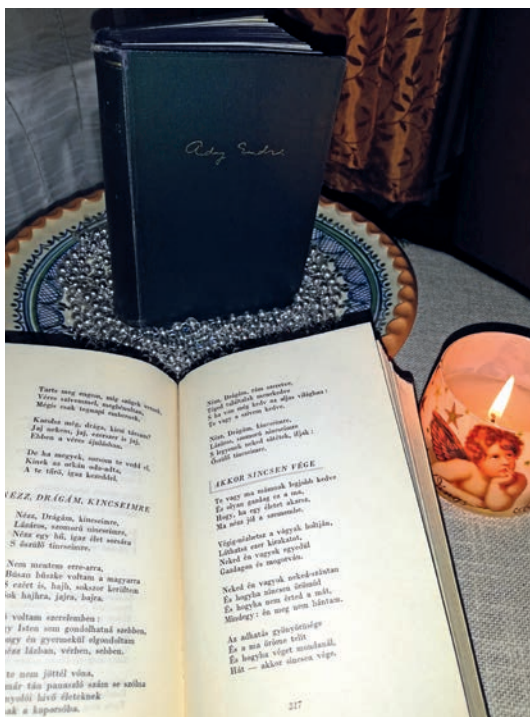

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Lábujjhegyre, emlékezők!

Ady Endre utolsó napjai

Száz évvel ezelőtt, 1919. január 27-én halt meg a magyar irodalom egyik legnagyobb hatású költője, Ady Endre. Sokan sokféleképpen megírták már utolsó heteinek, napjainak krónikáját. Halálának kerek évfordulóján e sorok írója – az Evangélikus Élet hasábjain már nem először – szubjektív megemlékezéssel tiszteleg előtte. Nem a bölcsész, az irodalmár szerepében teszi, „csupán” Ady költészetének örök szerelmeseként.

A Benczúr utca Pest egyik legszebb utcája. Nem túlzás: van benne valami elegáns, fenséges, titkot rejtő. A pazar villákat, gondozott, virágzó kerteket tavasztól ősziig az egymásra hajló, fenséges, dús koronáival összeboruló fasor takarja a széles utca teljes hosszában. Mintha kitárt, összeérő, erős karjaikkal zöld alagutat formáznának.

Szenvedő és ujjongó szívvel

Azon a hideg, szürke, január végi kora reggelen persze csak jéggé dermedt, görcsbe rándult, fázó ágaik nyújtóztak az ég felé. Lehet, Ady idejében még nem úgy volt, mint ma: e mostani fák talán nem is tudnának mesélni róla, a legnagyobbbról, akinek lelke ott, abban az utcában, az 1909-ben épült Liget Szanatórium egyik szobájának hófehér falai között tért meg Teremtőjéhez.

Ha arra járok, nem tudok nem arra gondolni: egykor, egy hideg januári napon behozták ide az akkorra már lelkében rég elfáradt, betegségekől meggyötört testű, de szellemében akkor is hatalmas embert. Behozták, de „haza”, a Csinszka megteremtette, Veres Pálné utcai lakásukba, meghitt tárgyai, bútorai, könyvei, az éjjeliszekrényén fekvő Bibliája mellé már nem mehetett.

Reggel negyed kilenc volt. Bizonyos értelemben a Költészet nagy, láthatatlan óráján – úgy hiszem – megállt az idő.

Péter I. Zoltán Podmaniczky-díjas nagyváradai helytörténész, szerkesztő, újságíró, Ady-kutató így írt az előzményekről: „Ady állapotát 1918. november vége felé rohamos testi és szellemi hanyatlás jellemezte. [...]»Semmit sem fordíthattok meg...« – állítólag ezek voltak búcsúszavai a szanatóriumba való bemenetelekor. Rövidesen a jobban felszerelt szomszédos Liget Szanatóriumban helyezték el. Professzori konzíliumot tartanak, laboratóriumi vizsgálatot végeznek, megállapítják a diagnózist: *dementia paralytica*. Állapota némi javulást mutatott, orvosai reménykedtek, hogy nincs életveszélyben, ennek ellenére 1919. január 27-én elhunyt.

Régi orvos barátja, Lukács Hugó kis-sé lírai megfogalmazásában ezt írta a halál okáról: »Szívének főütőere beteg volt tudtom szerint már tíz éve. Ez a főütőér szakadt meg, és a poéta szíve-vére belsőleg elfolyt. Az ütőér megbetegedését mi okozta? Vérének vérvirágos megbetegedése? Az is. Az alkohol is. De nagy szívének fokozott munkája is, amelyet nagy szenvedései, haragjai és ujjongásai hoztak létre.«»

Az 1918. október 18-i Tisza-gyilkosság után szélütést kapott Ady aggasztó állapotáról barátja, Böllöni György is megemlékezett *Az igazi Ady* című könyvében, felidézve egyik, pár hónappal korábbi, Veres Pálné

utcai látogatását. A költő szaggatottá vált beszédéről, tiszta elméjéről, de „álompor-tól kábult” állapotáról, dedikálásra képtelen, akaratának engedelmeskedni nem tudó kezéről ír – szívszorító pillanatfelvétel...

Legenda és halhatatlanság

Küzdelmes hetek, hónapok vezettek addig az 1919. január végi hajnalig. A családi emlékezet őrizte meg annak az októberi vagy novemberi éjszakának az emlékét – olvashatjuk Borbély Sándor *Így élt Ady Endre* című könyvében –, amikor a beteg költő összetépte szeretett Bibliáját. Azt, amely mindig mindenütt vele volt, s amelynek első lapjára ezt jegyezte be: „Ady Endre vén diák kedves bibliája.”

Igaz barát szavaival kísérjük el utolsó lélegzetvételéig a költőfejedelmet! De most már csendesen, lábujjhegyen, hogy ne zavarjuk meg álmában! Móricz Zsigmond *Ady Endre napja* című írását lapozom fel 1933-ból a *Nyugatból*: „Aztán egyszer fent voltunk náluk. Ott feküdt az ágyon, a sarokban, szemben az ablakkal. Ködös, csúnya ködös téli nap. Kint pizok és forradalom, jaj nem is tudni, hogy múlt el a sok mindennap láncon lógó esztendő... Már akkor hónapok óta nem kelt fel az ágyból, nem volt kedve fel se kelni... Minden újság ott volt a paplanán, emberek jöttek hozzá, akik behordták a napi pletykát... Rosz volt a szájíze, rosz volt minden. A tőzsde, minden odaveszett [...]».

Még akkor álmodni sem mert senki arról, hogy az idők mit hoznak, megfagyottan s rémülettel néztem: az utolsó napok vívódásában is szakadatlanul az egész jövőt látja... [...] Három nap múlva telefonálnak, hogy szaladjak: még él.

Rohantam. A Városliget fáira nyíltak a büszke palota ablakai. Nem is tudtam, hogy bevitték...

Már nem élt.

Ott feküdt... mereven, büszkén, csodálatosan kiegyenesedve, fölvetett fejfel, repülve a mindenségben...

Halott volt... Olyan volt mint egy isten.”

Kosztolányi Dezső így emlékezett rá a *Pesti Napló* 1919. január 29-i számában: „Ady feje a koporsó párnáján megszépült. [...] Súlyosan és komolyan hever ez a fej dús és gyönyörű sörényétől övezetten, melyben nincs még ősz hajszál, a sárgás fehérségben is élően, dacosan, forradalmian egy el nem békülő magyar rebellis nyakasságával. Szinte még mindig villamosság szikrázik a hajból, mely a halál után is él. [...] Babonás költő, ki nemcsak a költészetével, de az érzéki és testi mivoltával, az egyéniségével is hódít, azzal, hogy ő volt ő. [...] Ritka találkozás, egy volt a teste a verseivel. [...] Ami itt befejeződött, az gyors és tragikus volt. De ami itt kezdődik, az hosszú, nagyon hosszú. Olyan hosszú, mint a legenda és a halhatatlanság.”

Virágszál a sírhantról

A Nemzeti Múzeumban ravatalozták fel 1919. január 29-én, onnan kísérték a Kerepesi temetőbe. Érdekes történetet említ az *Egy váradi blogja Nagyváradról*: „A kemény tél megakadályozta, hogy Ady szülei is részt vehessenek a temetésen, de a szülőfalujából jelen lévő református lelkész a sírhantról egy virágszálát hazavitt a gyászoló szülőknek. Nagyváradon Ady halálának másnapján el is döntötték, hogy emlékszobrot állítanak tiszteletére, és elkezdtek a pénz gyűjtését. A műemlék felállítása azonban nem valósult meg, mert a devalváció és a koronáról lejre való áttérés teljesen elérte a teljességét.

szegült összeget. Hogy a pénz teljesen kárba ne vesszen, egy pár arany karikagyűrűt csináltattak belőle, és 1924-ben, az érminszenti Ady-ünnepségen, az éppen aranylakodalmukat ülő Ady házaspárnak adományozták.”

Korán jött érte az annyiszor megidézett, hol félve-rettegve, hol vágyva, hol incselkedve emlegetett halál. Nem így várta az utolsó órát, a hideg, szürke, januári vigasztalanságban, a tél derekán, amikor a fagy nem enged szorításából. Azért is annyira fájó, mert olyan szépet álmódott erről is, hogy s miként lesz, lehetne, félve-vágyva vizionálta:

*Aki az Élettel kikötött,
Akkor hal meg, erője vesztvén,
Mikor az Élet lakodalom:
Csillag-esős, nyárvégi estén.*

*Jaj, hogyha én is akkor megyek,
Mikor pászmásan hull a csillag,
Mikor még menni nem akarok,
Jaj, hogyha éppen akkor hívnak.*

*Karmos lelkemnek mit felelek,
Ha karmolva és fúlva kérdi:
„Miért megyünk el ilyen korán?”
S ha megmondom, tán meg se érti.
(Az Élet bosszúja)*

„Rokona”, a Halál nem jókor jött érte... felrúgta a kimondatlanul, de mégis tán megkötött szövetséget: idő előtt kopogtatott. Telek, tavaszok, nyarak és ősök pontosan

százszor múltak el azóta, hogy a Liget Szanatóriumban lehunyta nagy szemét Ady. S milyen különös, hogy a sok évvel korábban elbocsátott kedves, az akkor már a Bajza utcában lakó, súlyos bőrbetegségben szenvedő Léda Ady halála után tizenöt évvel, 1934. január 18-án a szomszédos telekre felhúzott Park Szanatóriumban halt meg. Sírjuk is közel esik egymáshoz.

Ady Endre élt pontosan 41 évet és 65 napot, a 66. reggelén pedig eltávozott beteg és meggyötört testben, de úgy ment el, hogy mindent elvégzett és átadott, amire hivatva volt.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

A SZERZŐ FELVÉTELE

Csoóri Sándor Zúzmara-koszorút a sírra Visky Árpádnak

Eljött az emlékezés ideje és mi emlékezünk. Zúzmara-koszorúkat rakunk illendően egy sírra: a behavazott ország szemérmes ajándékát. Mert el kell hitetni a világgal s magunkkal is, hogy értünk a kegyelethez, a gyertyagyújtáshoz, a föltámasztás ingerlő mesterségéhez.

Higgyük és hitessük is el, de közben jól vigyázzunk, be ne következék a csoda, mert akinek az emléket most megudvaroljuk: a legveszedelmesebb fajtájú föltámasztásra várakozó.

Közönséges nevén Ady Endre,
Hitetőbb nevén: Isten Szörnyetege, Tűzcsiholó,
Eltévedt lovas,
Halál-Úr jó szomszédja, száz-iramú, pompás magyar,
ki fölnyomulva minden halottak élére, földrengéses virágot tűzött a kalapja mellé, mint a vőlegények.
Lábujjhegyre, emlékezők! [...]

Köszönöm, köszönöm, köszönöm

Napsugarak zúgása, amit hallok,
Számban nevednek jó íze van,
Szent mennydörgést néz a két szemem,
Istenem, istenem, istenem,
Zavart lelkem tegnap mindent bevallott:
Te voltál mindig mindenben minden,
Boldog szimatolásaimban,
Gyöngéd simogatásaimban
S éles, szomorú nézéseimben.
Ma köszönöm, hogy te voltál ott,
Hol éreztem az életemet
S hol dőltek, épültek az oltárok.
Köszönöm az énértem vetett ágyat,
Köszönöm neked az első sírást,
Köszönöm tört szívű édesanyámat,
Fiatalságomat és bűneimet,
Köszönöm a kétséget, a hitet,
A csókot és a betegséget.
Köszönöm, hogy nem tartozok senkinek
Másnak, csupán neked, mindenért neked.
Napsugarak zúgása, amit hallok,
Számban nevednek jó íze van,
Szent mennydörgést néz a két szemem,
Istenem, istenem, istenem,
Könnyebb a lelkem, hogy most látván vallott,
Hogy te voltál élet, bú, csók, öröm
S hogy te leszel a halál, köszönöm.

Egy kevésnyi Jóságért

Ha van még Jó bennem, óh, uram,
Kérlek és nem is szomoruan,
Óh, mentsd meg belőlem.

Hiszen annyi Jósággal jövök,
Ám lelkemnek szemérem-övét
Letépte világod.

Valamikor voltam örömöd,
Ne hagyj itt ocsmány, bús végek között,
Nagy gyalázatomban.

Most, hogy Bűn és Idő elszaladt:
Úgy menjek el, mint kiben maradt
Egy kevésnyi Jóság.

Az Isten-kereső lárma

Neved sem értem, Istenem,
De van két árva, nagy szemem
S annyi bolondot látok,
Hogy e sok bolondságból
Nagy ijedelmemben,
Uram, hozzád kiáltok.

Próbáltam sokféle mesét,
De, hajh, egyik se volt elég:
Szívemben, idegimben
Kiabáló, nagy lárma
Téged keres, Fölség,
Isten, a tied minden.

Az utolsó reggelen

Az anyám sem ismerne
Azon az egy reggelen,
Az utolsó reggelen.
Egy reggelt kérek én csak.

Ébredjek idegennek
Azon az egy reggelen,
Az utolsó reggelen,
Bámuljak, csodálkozzak.

Öleléssel, szidással
Azon az egy reggelen,
Az utolsó reggelen,
Ne bántalmazzon senki.

Közömbösen nézzen rá
Azon az egy reggelen,
Az utolsó reggelen,
Minden az idegenre.

„Ez is elment” – szólánának
Azon az egy reggelen,
Az utolsó reggelen,
„Vajon ki volt a jámbor?”

Randevú egy életen át

Bemutatjuk
a házasság hetének
idei arcait

Harmincnyolc éve kötötték össze az életüket a házasság hetének idei arcai, dr. Gorove László mentőorvos és Gorove Kriszta tanár. A házaspár a „Randevú egy életen át” mottót választotta a hétnek, mert vallják: a szenvedélyt, a vágyakozást, a másikkal való találkozás örömét egy életen át fenn kell tartani. Hogy ezt miként szolgálják például a randiesték, annak a titkát is elárulják interjúnkban, de a jegyesoktatásról és a gyereknevelés három lábáról is szó esik. ►

– Igen fiatalok voltak, amikor megismerkedtek egymással. Mit tudhatunk erről?

Gorove Kriszta: Valóban egészen fiatalon ismerkedtünk meg. A katolikus Regnum Marianum közösségbe jártunk mindketten, és én csupán tizennégy éves voltam, Laci pedig tizenhét, amikor elkezdett nekem udvarolni. Tizenhat éves voltam, amikor azt mondta, hogy el is fog venni feleségül.

– Mi fogta meg annak idején önöket a másikban?

Gorove László: Megláttam és megszerettem. Aztán kiderült, hogy nagyon sok mindenben jól megértjük egymást.

G. K.: Én az eszébe szerettem bele. Azt gondolom, hogy a nőknek ez fontosabb. Fantasztikus humora volt, amivel mindig le tudott nyűgözni.

G. L.: Mi az, hogy volt?

G. K.: Jó, most is van, természetesen ez megmaradt, mint ahogyan az én szépségem is, gondolom.

G. L.: Igen, igen!

G. K.: A másik, ami fontos volt, hogy mindketten keresztények vagyunk, ezt tudtuk egymásról, hiszen egy közösségbe jártunk.

– Mikor házasodtak össze?

G. L.: Akkor, amikor nekem még az utolsó, gyakorlati évem hátravolt az egyetemen, de eközben már dolgoztam a mentőknél. Krisztának pedig még három éve volt hátra a diplomáig.

G. K.: Az esküvő után egy évvel megszületett az első gyerekünk. Laci akkor végzett, én pedig a gyerekekkel fejeztem be az egyetemem. Ki volt ez szépen számolva, és tudtuk, hogy megvalósítható.

– Több évtized után mit gondolnak, mi a jó házasság titka?

G. K.: A titkot mi sem tudjuk. Mindenkinek magának kell megkeresnie, mert nincsen recept. Számunkra fontos, hogy áldozunk egymásra időt. Heti egy randiestét tartunk, ami már nagyon sok helyzetben megoldotta a kríziseket, nehézségeket.

– Hogyan kell elképzelni egy ilyen „randiestét”?

G. L.: Nagyjából tízéves házások voltunk, amikor Kriszta kevesellni kezdte a kettőnk között zajló kommunikációt. Éreztük mindketten, hogy valami nem stimmel. Három gyerek után elkezdtünk csupán egymás mellett élni. Szerettük egymást, jó volt együtt, de valami hiányzott. Lelki vezetőnk azt tanácsolta, próbáljuk meg azt, hogy hetente egy estét

FOTÓK: FAMILY MAGAZIN / VIVIEN NAOMI PHOTOGRAPHY

• **Gorove Kriszta** angol–német szakos középiskolai tanár, a szegedi József Attila Tudományegyetemen, illetve a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen tanult. 1984-től a budapesti Toldy Ferenc Gimnázium tanára.

• **Dr. Gorove László** a budapesti Semmelweis Orvostudományi Egyetemen szerzett orvosi diplomát, 1981-ben kezdett dolgozni az Országos Mentőszolgálatnál. Mindketten a budapesti II. kerületi Országúti Ferences Plébánia közösségének tagjai.

kijelölünk, amit csak egymással töltünk el, és semmi mással nem foglalkozunk. A kezdet nem volt könnyű, és az idő sem volt a barátunk. El kellett terjeszteni rokonoknál, ismerősöknél és barátoknál, hogy minden csütörtökön kihelyezzük az „el vagyunk temetve vidéken jeltelen sírban” táblát. Meg kellett tanulni azt is, hogy legyen miről beszélgetni. Azóta is ugyanígy megvan ez a heti egy este, egy deklarált idő, amit kettesben töltünk. Ez persze nem azt jelenti, hogy egy héten át gyűjtöm a problémákat, amiket aztán aznap ráöntök a másikra. Ez inkább a mi esténk, amikor megbeszélhetjük az aktuális kérdéseket, de ha kedvünk tartja, sétálhatunk, színházba is mehetünk.

G. K.: Ez a hétköznapjaink fénypontja, amit mindketten várunk, és készülünk rá. Amikor még itthon voltam a gyerekekkel, ilyenkor volt lehetőségem arra, hogy felvegyek egy rendes ruhát.

– **A katolikus háttér mennyiben nyújtott támogatást, amikor érezni kezdték, hogy gond van a házasságukban?**

G. L.: Ahogy mondtam, volt lelki vezetőnk, ő tanácsolta a randiestéket is. De önmagában az, hogy valaki katolikus vagy keresztény, nem biztosíték a boldog házasságra. Azt gondoljuk, sokkal jobb megoldás az, hogy komolyan vesszük a kapcsolatunkat, és hajlandók vagyunk dolgozni is érte.

– **Évek óta jegyesoktatást tartanak fiataloknak. Miért érezték úgy, hogy ez az a terület, amelyen tanácsot tudnak adni?**

G. K.: A jegyesfelkészítés akkor indult, amikor 1993-ban Lacit diakónussá szentelték, és elkezdtünk azon gondolkodni, hogyan tudnánk mi is az egyház munkáját segíteni. Fontos volt számunkra, hogy valamit közösen csináljunk, és ez volt az a terület, ami mindkettőnknek a szívügye a kezdetektől fogva.

G. L.: A katolikus egyházban a diakónus az a felszentelt személy, akinek lehet felesége. Ha egy pap készíti fel a házassalándókat, akkor egyesek talán azt érzik, hogy ez így nem autentikus vagy nem eléggé hiteles ahhoz képest, aki maga is

házasságban él, és megtapasztalta a problémákat, örömeiket, amik egy házasságban lehetnek. Ezért éreztük úgy, hogy ezen a téren hitelesen tudunk segíteni.

– **Miként zajlik a jegyesoktatás? Van ennek tematikája?**

G. K.: Alapvetően arra építettük fel ezt, hogy beszélgetni fogunk a párokkal a kérdéseik alapján. De eleinte nem nagyon voltak kérdések, így készítettünk egy írásos anyagot, amit fejezetenként megkapnak, és azt meg kell beszélniük a következő alkalomig. Így aztán közösen tudunk ezekről a témákról mi is velük gondolkodni.

G. L.: A témák hétköznapiak, nem pedig elvont teológiai fejtegetések. Önfogadásról, önismeretről, konfliktuskezelésről, szexualitásról, anyagiakról, lelki életről, imádságról, bibliaolvasásról is szólnak, de a harminchat fejezet kétharmada a házasság gyakorlati részéhez kapcsolódik. Mintegy hetven házaspárból álló közösségünkben minden házaspár valamilyen formában részt vesz ebben az oktatásban, így nem csak mi beszélgetünk az évi hetven-nyolcvan jegyespárral.

G. K.: Sok tanúságtétel is van a felkészítésben, elmeséljük saját tapasztalatainkat. Igen intim beszélgetések ezek, és köztünk maradnak.

– **Milyen a fogadtatása ennek a fiatalok között?**

G. L.: Ha valaki vállalja az oktatást egy fél éven keresztül, az komolyan veszi. Sokszor a pap az esküvőhöz feltételül szabja, de egy idő után azt tapasztaljuk, hogy a párok nem kötelező oktatásnak veszik, hanem felszabadultan járnak az alkalmakra.

– **Később megmarad a kapcsolat a párokkal? Tudnak segíteni válság esetén?**

G. K.: Amikor elkezdjük, célunk volt, hogy megpróbáljuk követni a párokat. Ennek több formája van: minden évben a házassági évfordulóra kapnak egy képeslapot, de csinálunk hétvégi programokat is, akár gyerekekkel, de van csak pároknak, csak férfiaknak vagy csak nőknek is. Így sokat tudunk azokról, akik nálunk megfordultak. Lehetőség van arra is, hogy bármilyen kérdés esetén hozzánk forduljanak.

G. L.: A képeslapokból kiderül egyfajta statisztika például a válási arányra. Ha visszaírnak, hogy ne küldjünk többet lapot, akkor tudjuk, hogy elváltak. Több mint huszonöt éve csináljuk, ezalatt négy és fél, öt százalék az elváltak aránya, ami elég jónak mondható.

– **Öt gyermeket nevelnek, illetve neveltek fel. Mindig is nagycsaládra vágytak?**

G. K.: Amikor összeházasodtunk, három gyermeket terveztünk. Mindkettőnek egy-egy testvére volt, így nem tudtuk, milyen nagycsaládban élni, de azt tudtuk, hogy kettőnél azért több gyermeket szeretnénk. Az első gyermeket császárral szültem, így bele kellett törődnöm, hogy tényleg csak három adatott, és a Jóisten valami más feladatot bíz majd rám. De nem így történt, a Jóisten lehetővé tette, hogy – orvosi engedéllyel – szüljek még két gyermeket, így mind az öt gyerekünk tervezetten, császármetszéssel született.

– **Mit tartottak szem előtt a gyermekek nevelésénél? Orvosként László akkorig is igen elfoglalt lehetett, így bizonyára a feleségére hárult a legtöbb feladat...**

G. K.: Valóban az enyém volt a nagyobb rész, de Lacira mindig számíthatam. Hajlandó volt velem együttműködni, tudtunk közösen dolgozni.

G. L.: Az ösztönesség, a nyitottság és a következetesség három lábán állt a gyerekekrevelési elvrendszerünk. Törekedtünk arra is, hogy egymás ellen sosem beszélünk. Ha nem is értettünk egyet a másikkal, azt este beszéljük meg, négy szemközt, a gyerekek felé egységesek maradtunk.

G. K.: Hagytuk, hogy aki a vitás helyzetben döntött, annak a szava legyen mérvadó. Laci, ha megígérte, akkor mindig ott volt a gyerekek mellett, és ők pontosan tudták és számontartották, a papa mikor jön. Ha bármiben gond volt, mindig ott volt a férj és az apa, aki az utolsó szót

itthon láttak. Ez hatalmas nagy ajándék és kegyelem.

– **A házasság hetének idei mottója a „Randevú egy életen át” lett. Érthető az eddigiekből, miért ezt választották, de kifejtene, mit jelent önöknek ez a mondat?**

G. L.: Jobban hangzik, mint a heti egy este...

G. K.: A szenvedélyt, a vágyakozást, a másikkal való találkozás örömét egy életen át fenn kell tartani. A fiatal párok sokszor azért fáradnak bele a házasságukba, mert elfelejteneik időt áldozni egymásra.

G. L.: Az egész életünk tele van feladatokkal, a munkánk, a gyerekekrevelés, az anyagiak, és így tovább... A házasság csapatmunka, és jó, ha csapatban végezhetjük, de sok házasság egy idő után nem szól másról, mint erről a csapatmunkáról, és a pár megszűnik házaspárként létezni. Az szűnik meg, ahogyan megismerkedtek egymással, szerelmesek lettek egymásba, odaálltak az Úr elé, és elkötelezték magukat egy életre. Ám nem arra kötelezték el magukat, hogy jó team lesznek, hanem hogy szerelmespár lesznek. Mi a randiestéssel sikeresen megvalósítottuk azt is, hogy végig egy pár tudtunk maradni, és remélem, most már nem is fogjuk ezt elrontani.

– **A randiesték mellett van-e valami közös hobbijuk?**

G. K.: Igazából nincsen, mert minden szabadidőnket Istennek adtuk például a jegyesbeszélgetésekkel. Ez nagy ajándék. Bár, mondjuk, szeretünk színházba járni...

Biztatni tudjuk az utánunk jövő generációkat: érdemes házasságot kötni, és lehet harmincnyolc évet házasságban boldogan élni.

kimondta. Ez nem szigorral mondott, hanem szerető és megértő szó volt.

G. L.: Arra mindig nagyon figyeltünk, hogy ha a gyerekekkel mentünk el kirándulni vagy nyaralni, akkor velük voltunk reggeltől estig. Tehát a figyelmünket nem osztottuk meg a gyerekeink és más dolgok között.

– **A nagyszülőség mennyit változtatott az életükön?**

G. K.: Mindig tudatosan készültünk az elengedésre, és most már örülünk, hogy újra ketten vagyunk, és újra tudjuk élvezni egymás társaságát. Jó látni az unokákat és azt, hogy a gyerekeink továbbvitték azokat az értékeket, amiket

G. L.: Meg múzeumba is... sőt olvasni is szeretünk. De kétségtelen, hogy a szabadidőnk döntő részében vagy kettesben vagyunk, vagy az Úr szőlőjében munkálkodunk.

– **Miért vállalták el a felkérést, hogy idén önök legyenek a házasság hetének arcai?**

G. K.: Azt gondolom, biztatni tudjuk az utánunk jövő generációkat: érdemes házasságot kötni, és lehet harmincnyolc évet házasságban boldogan élni.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

További információk a házasság hetéről az interneten: Hazassaghete.hu.

Csodálatos Tanácsos

A legnagyobb csoda. A tér-idő-anyag világában élő, Istentől elszakadt ember számára nincs nagyobb csoda annál, mint amikor az Örökkévaló megszólítja, megtéríti és újjáteremt. Értelmünket, várakozásainkat meghaladó ajándék ez. Hitünk alapja Isten cselekvése, ez az a szikla, amelyen életünk háza felépül.

nem találták. A doktornő így szólt hozzám: „Szeverényi úr, jól imádkozott. Eltűnt, amit műteni akartunk. Ilyen a harmincéves praxisomban nem fordult elő. Öltözhet, mehet haza.”

Délelőtti napsütésben sétáltam hazafelé a Margit hídon, hálaival a szívemben és a pénzzel a zsebemben.

Később szintén ő keresett meg, amikor már egy budai gyülekezetben szolgáltam, azzal, hogy egy összeget szeretne adni valamilyen jó célra. Éppen akkor kaptunk az önkormányzattól a katolikusokkal együtt egy használaton kívüli orvosi rendelőt családsegítés céljára. A rezsit nekünk kellett fizetni. A gyülekezetnek nem volt tartaléka, esély sem volt arra, hogy a presbitérium megszavazzon több százezer forintot erre a célra. Ekkor érkezett Nyíró Olga nénitől a felajánlás: háromszázezer forint. Pont ennyire volt szükségünk.

Nem száz, hanem százezer. A nagy gyülekezetnek üres volt a kasszája. Ugyanakkor halaszthatatlan karbantartó és épületfejlesztő munkákat kellett elkezdeni. A fizetés sem volt elég négy gyermekünk neveléséhez. Azért sem, mert ellentétben a legtöbb gyülekezettel, itt nem tudták vállalni a szolgálati lakás rezsijét. Utcai szociális munkát végeztem a gyülekezeti szolgálat mellett, hogy kiegészüljön jövedelmem.

Egy napon pénztárosunk jelezte, hogy száz schilling adomány érkezett. Ránéztem én is a banki értesítőre. Meglepve vettem észre, hogy nem száz, hanem százezer az összeg. Az adományozó nevét azóta sem tudom. Ezzel a pénzzel el tudtuk kezdeni a munkákat, ehhez már szívesen adakozott a gyülekezet, és tudtunk pályázni is.

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ

„...így fogják nevezni: Csodálatos Tanácsos...” (Ézs 9,5) Minden különlegesnek látszó, embereket lenyűgöző testi gyógyulásnál nagyobb csoda az életváltozás, a bűnbocsánat, az újjászületés. Ugyanakkor átélhetünk a hétköznapi életben olyan eseteket, amelyekre csak az isteni beavatkozás ad magyarázatot.

Jól imádkozott. Ambuláns műtetre érkeztem. Mivel tartottam a beavatkozástól, fizetős megoldást választottam. Felvettem a következő havi fizetésemet is. Természetesen mint minden hívó, én is imádkoztam gyógyulásért, de nem volt nagy reménységem az ügyben. Levetkőzve felfeküdtem az asztalra, rám irányították az erős lámpákat, az orvos és két asszisztens az injekció beadása előtt még utoljára megvizsgálták. Keresték az eltávolítandó elváltozást, de

Ajándék iroda. A rendszerváltás után ifjúsági lelkészként a Keresztény Ifjúsági Egyesület (KIE) szervezőtitkári feladatát is elláttam. Az angyalföldi parókia egy szobás lakásába fogadott be minket a gyülekezet négy gyermekünkkel. Ez volt az irodánk is.

Az Európai KIE küldötte csöppnyi konyhánkban tartott velem munkamegbeszélést. Kicsi műanyag széken ült, így tárgyaltuk végig a harmincnegyedik pontos listát, amelyet ő állított össze. Az értekezlet végén javasolta, hogy imádkozunk egy irodáért. Megtettük. Néhány nap múlva egy ismeretlen néni felkeresett, és felajánlotta százötven négyzetméteres budai lakását az ifjúsági misszió céljaira. Így lett évekre irodája, közösségi tere az induló KIE-munkának. Még jelképes bérleti díjat sem fogadott el Olga néni.

Negyven önkéntes. Hasonló áldásokat élünk át az Evangélikus Missziói Központban is. Bevételeink jelentős része adományokból áll. Kapunk támogatást egyházunk költségvetéséből is, de mivel az éveken át tartó finn és norvég segítség lejárt, létünk az adományoktól függ. Előző év végén másfél millió forint mínuszunk volt, mégis sikerült nullszaldóval zárni az évet.

Hálásak vagyunk a negyven önkéntes munkatársért, akik tizenöt éve díjazás nélkül segítenek a programok szervezésében, a cikkírásban, a korrektori és szerkesztőbizottsági munkában. Hálásan köszönjük a pénzügyi adományokat is. Így tudunk szolgálni erőtlen gyülekezetek felé határon innen és túl.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Holtomiglan-holtodiglan

A házasságot is gondozni kell

Manapság sokan szkeptikusak a házasság életformát illetően, ami a magyarországi válások még mindig magas arányát nézve nem meglepő. Bár a házasságkötések száma hazánkban folyamatosan emelkedik, egyre többen választják az élettársi kapcsolatot. Hívő emberek számolnak be a tapasztalataikról, és fejtik ki álláspontjukat a témakörrel kapcsolatban a házasság hetének alkalmából, különös tekintettel az egyház szerepére.

A Központi Statisztikai Hivatal szerint míg 1990-ben 251 ezer ember élt élettársi kapcsolatban, 2016-ban már 1 millió 87 ezer. A növekedés hátterében az áll, hogy a fiatalabb korosztály egyre inkább előnyben részesíti az élettársi kapcsolatot. Ilyen adatok fényében mégis miért dönt ma egy fiatal pár amellett, hogy összeházasodik?

Ifjonti elhatározás

Herényi Márk Barnabás és Kunszabó Eszter másfél éve élnek ökumenikus házasságban. Bár a statisztikai adatok alapján a nők Magyarországon átlagosan huszonkilenc éves koruk körül, a férfiak harminckét éves kor felett házasodnak, Eszter és Barnabás huszonegy és huszonkét évesen mondták ki egymásnak az életre szóló ígert. Erről így meséltek: „Nagyon fiatalok voltunk, amikor találkoztunk, és egymásba szerettünk; egyikünk tizenhat, másikunk pedig még nem egészen tizenöt éves volt. Tulajdonképpen együtt nőttünk fel, az évek során nagyon jól megismertük és megszerettük egymást, biztosak voltunk az elhatározásunkban. Ráadásul ahogy egy kapcsolat halad előre, előbb-utóbb eljön az idő, amikor nem lehet tovább halogatni egy ilyen döntést, máskülönben nincs hova tovább fejlődni együtt.”

Döntésük nem érte váratlanul a családjaikat, és a baráti körükben is természetes az, ha egy pár fiatalon kel egybe. „Ennek ellenére tény, hogy sok távolabbi ismerősünk kérdezett rá, nem érezzük-e túl korainak a házasságot, nem kellene-e előbb befejezni az egyetememet. Most már több mint másfél éve vagyunk házasságban, egyetem mellett mindketten dolgozunk, de továbbra is nagyon jó döntésnek tartjuk, hogy ilyen fiatalon belevágtunk a közös életbe. Sokkal több áldást hozott ez

az életünkbe, mint nehézséget” – hangsúlyozták.

A kérdésre, hogy mit gondolnak a házasság előtti együttélésekről, így választottak: „Összeköltözés nélkül is renge-

teget beszélgettünk, nagyon sok különböző helyzetben ismertük meg egymás újabb és újabb arcait, és számos közös élményt éltünk át együtt. Sokan érvelnek amellett, hogy a házasság előtti összeköltözésre és szexuális életre azért van szükség, mert a másíknak, illetve a kapcsolatnak sok fontos tulajdonsága csak így derül ki. A statisztikák viszont rendre azt mutatják, hogy azok a párok, amelyek nem éltek együtt házasság előtt, sokkal kisebb arányban válnak el. ▶

FOTÓ: ORBÁN GELLÉRT

Úgy gondoljuk, hogy a házasságra való készüléskor ma is ugyanakkora érték a tisztaság, mint kétezer éve volt. A Bibliának nagyon egyértelmű tanítása van a szexualitásról – a szexnek csak a házasságban van helye –, és sokkal nagyobb szabadság kell ahhoz, hogy valaki tisztán készüljön, mint ahhoz, hogy ne. Ez is egyike azon döntéseinknek, amelyeket egyáltalán nem bántunk meg, sőt! Egyébként ebben sem vagyunk annyira egyediek, a barátaink kilencven százaléka hasonlóképpen gondolkodik és él, és általában sokkal boldogabb és egészségesebb a párkapcsolatuk, mint a legtöbb mai fiatalnak. Lehet ezt így is csinálni még a 21. században is.”

Amit Isten egybekötött...

Barnabás és Eszter a válások statisztikai adataira is reagált: „Másfél év boldog házassággal a hátunk mögött nyilván nem tudjuk igazán átérezni, hogy milyen lehet, mondjuk, harminc éve egy rossz házasságban élni. Nagyon sok különböző oka lehet annak, hogy ilyen sok házasság tönkremegy, és nincs kétségünk afelől, hogy nekünk is lesznek majd a közös életünk során nehéz időszakaink.” A pár mégis úgy gondolja, hogy a nehézségek áthidalhatók, ha mindkét fél valóban szeretné megmenteni a kapcsolatot: „Mi nagyon komolyan gondoljuk azt, hogy a házasság holtomiglan-holtodiglan szól, és hogy »amit tehát Isten egybekötött, azt ember el ne válassa« [Mt 19,6]. Éppen ezért bármilyen nehézség jön is szembe, mindent meg kell majd tennünk azért, hogy megmentsük a házasságunkat.”

A fiatal házások ugyanakkor rendkívül hálásak a szüleiknek, akik jó példát mutattak nekik: „A szüleink azt mondják, hogy a jó kommunikáció, az együtt töltött minőségi idő és a humor egy jó házasság legfontosabb összetevői, ezek adják egy házasság igazi erejét. Amíg ezekre odafigyelünk, addig a kapcsolat nagyon sok mindent kibír.” A két fiatal sokat készült a házasságra, rengeteget beszélgettek egymással és másokkal is, önismerteti és párkapcsolati könyveket olvastak, jegyesoktatásra jártak. Kiemelt figyelmet fordítottak arra is, hogy imádkozzanak a házasságukért, véleményük szerint ez a legfontosabb, amit valaki megtehet a boldog házasságért. „Az imában tudtuk a legjobban megtalálni azokat a ponto-

kat, amiken még dolgoznunk kellett, és önmagunkat is az Istennel töltött időben ismertük meg legjobban. Márpedig a jó önismeret minden érett kapcsolat alapja” – mondták el.

Bár az ökumenikus házasságok egyre gyakoribbak, az evangélikus Barna és a katolikus Eszter szerint a különböző felekezetekhez tartozás nem okozott problémát a kapcsolatukban, fájdalmat viszont igen: „Nincsen az rendjén, hogy egy mélyen hívő házaspárnak éppen az élet ezen területén kell megélnie az elszakítotttságot. Mindketten nagyon fontosnak tartjuk az Istennel való kapcsolatunkat, abszolút közösek az alapok. A felekezeteink között is sokkal több a hasonlóság, mint a különbség. És még sincs egység a felekezetek között. Komoly fájdalom például, hogy nem tudunk együtt úrvacsorázni. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy megismerjük egymás felekezetének is a valódi tanítását. Annyira sok értelmetlen és felesleges vitát lehet így elkerülni! Ezenkívül számtalan értéket hordoz egy-egy felekezet saját hagyománya is, amiket érdemes felfedezni, átélni. Talán az ökumenikus házasságok tudják magát az ökumenét is a lehető legtisztábban megvalósítani.”

Egyszerűen csak a szeretet

Az előbbi példával ellentétben a mai tizenéves generáció tagjairól egyre kevésbé lehet elmondani, hogy családi hátterük kiegyensúlyozott lenne, és a boldog házasság titkával felvértezve vágnának bele a társkeresésbe.

Novotny Dánielnek az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium iskolalelkészeként nagy rálátása van a fiatalok terveire, jövőképeire. „Úgy látom, hogy a legmélyéig mindent átítat a fogyasztói társadalom szemlélete. Nincs különösebb lázadás a házasság ellen sem, a diákjaim szinte kivétel nélkül házasságban képzelik el az életüket. Viszont számukra a házasság maga is egyfajta felszínes árucikk, egy szép esküvő, egy legális párkapcsolat, ami igazából nem jelent semmit; ha elkopik, eldobható, majd veszünk újat. Se tétje, se értelme” – fejtette ki az iskolalelkész, aki mindent egybevetve úgy látja, hogy a gimnazisták boldog és békés jövőről álmodnak, és nem ellenzik a házasságot, csupán nem ismerik annak értékét.

A tapasztalat az, hogy sokan nem veszik komolyan a közös életre való felkészülést. „Elvétve találkozom olyan párokkal, akik komolyan készülnek a házasságra. Mintha valamiféle telefonos játék lenne ez is a számukra: letöltjük, kipróbáljuk, aztán ha nem tetszik, majd töröljük. Az általam tartott jegyesoktatás egyszerűen csak a szeretetről szól. Egészen döbbenetes, hogy ezen az úton milyen felfedezéseket tesznek a fiatalok emberi kapcsolatokról és saját magukról. Diákjaim jelentős részének katasztrófilis a családi háttere, ahol már a szülők számára sem jelent semmit a házasság. Ha nagyon leegyszerűsitem a dolgot, az én házasságra nevelésem lényege, hogy

FOTÓ: NOVOTNY DÁNIEL FACEBOOK OLDALA

megértessem velük: lehet ezt máshogy csinálni, mint amit otthon látnak, a házasság a szeretet és boldogság helye lehet. A rossz példa kényszerítő erejének ellenállni, új utakon indulni szép küldetés” – számolt be Novotny Dániel.

Az egyház segítségnyújtó szerepéről az iskolalelkész úgy nyilatkozott, hogy nem nagyobb kampányok szintjén, hanem az emberi kapcsolatok által lehet és kell példát mutatni: „A házasság értékeire nevelés különösképpen is a személyes találkozás, az »én és te« kapcsolatok szintjén működik. Bármilyen nevelésről van szó, szerintem a példamutatás és a hitelesség a kulcs, és ebben a tekintetben a lelkészeinknek különösen nagy a felelősségük. A házasság Isten áldásának, gondviselésének egyik legszebb helye lehet, de ne vegyük természetesnek. Mint valami gyümölcsfát, ezt is komolyan gondozni kell, a gondozáshoz pedig érteni kell.”

Lelki előkészület

Szabó Lajost, az Evangélikus Hittudományi Egyetem nyugalmazott rektorát is megkérdeztük a témában az egyház, a lelkészek szerepéről. Álláspontja szerint nem szerencsés a „jegyesoktatás” elnevezés, kifejezőbb lehet a „lelkipásztori beszélgetések esküvő előtt”. Igazából ez egy felkínált lehetőség az esküvőre készülőknél, hogy az eskető lelkéssel közösen átgondolják az evangélikus tanítást a házassággal kapcsolatban, és együtt készüljenek fel a lelkéssel az ünnepi alkalomra. Ma az a gyakorlat, hogy általában kettő-négy alkalommal találkoznak a párok a lelkéssel, és aszerint mélyülnek el a témában, hogy mire van igény és lehetőség. Fontos eleme ezeknek a találkozásoknak a közös gondolkodás, a kérdések és a problémák felvetése és az ünnepi liturgiára való lelki előkészület – mondta el Szabó Lajos. Majd hangsúlyozta: ezeken a beszélgetéseken a lelkészeknek nagyon fontos figyelnie arra, hogy ha az egyik fél másik felekezethez tartozik, akkor több időt kell szentelni a felekezettől független, közös keresztény értékek felmutatására és az ökumenikus gondolkodás és gyakorlat megbeszélésére mind a jelenben, mind a jövőben.

A nyugalmazott rektor szerint cél, hogy el tudják mondani egymás előtt és a lelkész előtt, mit szeretnek, és mi nagyon fontos a felekezetük megélésében, és legyen lehetőségük megbeszélni a közös jövő hétköznapi és ünnepnapos hitgyakorlásával kapcsolatos elképzeléseiket. Jó az is, ha jut idő az esketési istentisztelet liturgiájának megismerésére, megbeszélésére és elpróbálására is a temp-

FOTÓ ITTZÉS ISTVÁN ARCHÍVUMÁBÓL

lomban. A lelkészek szabad kezet kapnak az alkalmak felépítését illetően. Fontos egy működő rend kialakítása, melyben elhangoznak az alapvető ismeretek.

Mi a titok?

Fiatalon kötött házasságot Ittész István nyugalmazott evangélikus lelkész és felesége, Karátson Ida. Szintén gimnáziumi szerelemmel kezdődött immáron ötvenhét éve tartó boldog házasságuk. Bár 1962-ben nem volt szokatlan fiatalon házasodni és gyermeket vállalni, a szkeptikusok akkor sem jósoltak nagy jövőt az ifjan meghozott elhatározásnak. Ennyi együtt töltött év után jogosan vetődik fel a kérdés bennünk, hogy mégis mi az a titok, amelynek a sikeres és boldog házasságban élők a birtokába jutottak. Miért nem lett igazuk a szkeptikusoknak?

„A házasságot Isten teremtette, nem azzal van a baj, hanem a szereplőkkel. Ma is megvan a paradicsom minden kelléke: csodálatos növények, pompás virágok, szebbnél szebb állatok, van Ádám és van Éva, de úgy látom, hogy a mai fiatalok kertje azért nem paradicsomkert, mert valaki mégis hiányzik. Nincs jelen az Isten. Az eredeti tervben ott a Teremtő is” – avatott be a hívő ember számára nem is olyan nagy titokba az Ittész házaspár.

Szolgálati éve alatt Ittész István is a jegyespárok érdektelenségével találkozott. „Sok jegyespár feleslegesnek tartotta a jegyesoktatást, mert azt gondolták, ez amúgy is megy mindenkinek. Még az autóvezetést is tanulni kell, hogyne kellene felkészülni az élet legnagyobb kihívására!” A házaspár szerint a szeretetlenség, az önzés és a hűtlenség okozza a legnagyobb válságot a házasságokban. A titok a másikért élő, önfeláldozó szeretetben rejlik. „Apám az eljegyzés előtt megkérdezte tőlem: »Szeretnél-e, fiam, boldog lenni?« Azt válaszoltam: »Azért nőülök.« Erre ő egy életre szóló receptet adott: »Ha boldog akarsz lenni, mindig tedd azt, amitől a feleséged boldog lesz, és akkor te is boldog leszel!« – idézte fel az apjától örökölt bölcsességet Ittész István. Majd hozzátette: „Az isteni szeretet – *agapé* – a másikért élő szeretet. Ha a férj a feleségétől, a feleség a férjétől várja, hogy boldoggá tegye, akkor ez a házasság nem sokáig fog tartani. Az isteni szeretet azt jelenti, hogy azért vettem el, illetve megyek hozzá, hogy boldoggá tegyem, őérte éljek. De erre mi, emberek képtelenek vagyunk, ezért van szükségünk az Úr Jézussal való életközösségre, az ő Szentlelkére, mert csak az ő lelkülete képes arra, hogy önmagát áldozza a másikért.”

■ HARMATI DÓRA

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Szablya, lombik és terepaszta

Görgei-kiállítás a Nemzeti Múzeumban

Az 1848–49-es szabadságharc sokáig legvitatottabb személyiségének, a már harmincévesen tábornokká kinevezett Görgei Artúrnak szentelt kiállítás nyílt január 15-én a Magyar Nemzeti Múzeumban. Az ismeretlen Görgei című tárlat a tábornoknak nem csupán az életútját kívánja bemutatni, de „először tesz kísérletet arra, hogy Görgei valós alakját, pályafutását, majd megítélését s annak változásait napjainkig bemutassa, s emlékéit az őt megillető tisztelettel és megbecsüléssel övezza” – olvashatjuk a tárlatvezető kiadványban.

Az evangélikus tábornok neve összefonódott a szabadságharc végét jelentő világosi fegyverletétellel. A gyászos esemény miatt Kossuth Lajos egy személyben őt tette felelőssé a szabadságharc kudarcáért, árulónak és hóhérnak nevezte, Görgei pedig évtizedekig viselte e bélyeget, amely elfedte a valós alakját, kimagasló katonai képességeit.

Görgei Artúr földi élete 1916-ban ért véget. A *Budapesti Evangélikusok Lapjának* az év május 28-i számában a következő híradást olvashatjuk a gyászrovatban, valószínűleg a lapkiadó-szerkesztő Raffay Sándor tollából: „Görgei Artúr, a magyar szabadságharc világhírű fővezére 99 éves

korában hosszú vergődés után elhunyt. Temetése, nagy közösség részvételével f. hó 25-én a Nemzeti Múzeum csarnokából történt, ahol Raffay Sándor deákteri lelkész tartotta felette a gyászbeszédet. Görgeit, míg élt, sokszor nagyon élesen ítélték meg. Az éles megítélésben mennyi volt az igazságtalanság, mennyi a jogosult, azt bírálja el a történelem. Mi nem ítélni akarunk, csak megállapítani azt, hogy Görgei kivételes tehetségekkel és nagy jellembeli erővel volt felruházva. Hős volt nemcsak a csatákban, hanem a súlyos megítélések elviselésében is. Most már megpihent. Legyen álma csendes, legyen ítélete Istennél üdvösséges, embereknél emberséges!”

Hadapródból főhadnagy

A kiállítótérbe lépve elsőként görgei és toporczy Görgey Artúr gyermekkori portréja fogadja a látogatót. Az 1820-as évek első felében készült olajképről rózsás arcú kisfiú tekint ránk, akinek a 13. századig visszanyúló családfáját áttekinteni nem kis feladat, de érdemes rászánni egy kis időt. S bár a nagy múltú nemzetség az évszázadok során fontos szerepet töltött be a Szepességben, a 19. századra a leszármazottak kénytelenek voltak kenyérkereső pályát választani, hogy eltarthassák családjukat. Főként, ha rangon aluli házasságuk miatt ráadásul még a család ki is tagadta őket, ahogy ez megtörtént Görgey Györgygel, Artúr édesapjával is. A kitagadott fiúnak és feleségének tíz gyermeke született, közülük négy fiú érte meg a felnőttkort.

Az 1808. január 30-án született Artúr a késmárki evangélikus líceumban kezdte meg tanulmányait. A kiállítás egyik érdekessége a Nemzeti Múzeum azon vendégkönyve, amelybe tizenegy éves diákként egy osztálykirándulás keretében beírta a nevét.

Néhány év múlva azonban apja már nem tudta fizetni fia taníttatását, ezért a fiú 1832-ben a katonai pályára volt kénytelen lépni. A kiállítás második részében nyomon követhetjük a tehetséges fiatalember karrierjének gyors emelkedését. Hadapródként, gyalogsági kiképzéssel kezdte katonai pályafutását, ám tíz év múlva már a 12. huszárezred főhadnagya. Ez azonban nem jelentett felhőtlen anyagi jólétet. Az ezred díszegyenruhájának kiállított mása arra emlékeztet: Görgey részben azért választotta ezt az alakulatot, mert az ezüstsujtásos egyenruhát anyagilag jobban megengedhette magának, mint a többi huszárezred arannyal díszített uniformisát...

Kémia, kókuszdió és házasság

Bármekkora tehetséget mutatott is a hadi pályán az ifjú Görgey, a kényszerből választott katonáskodást békeidőben értelmetlennek találta. Ezzel párhuzamosan, az 1840-es évek elején kezdett el a magyar nyelvvel többet foglalkozni – a kiállítás egyik vitrinében megtekinthetjük például öccsének írt magyar nyelvű levelét –, és ekkortájt köteleződött el a magyar polgári átalakulás eszméi mellett is.

1845-ben lehetősége nyílt, hogy a prágai egyetemen kémiai tanulmányokat folytasson. E téren is kitűnt tehetségével. Doktori értekezését a kókuszdió illóolajairól és zsírsavairól írta, tanulmányát pedig a legismertebb tudományos folyóiratok közölték.

Leendő feleségét, a francia Adèle Aubouin nevelőnőt professzorának, Josef Redtenbachernek a házában ismerte meg az ifjú tudós. Prágában volt az esküvőjük 1848 márciusában, majd rövidesen hazaköltöztek Magyarországra. Multimédiás alkalmazások segítségével a kiállításon a hitves emlékiratait is elolvashatjuk, betekintést nyerve házasságuk és az 1840-es évek katonai mindennapjaiba.

„A magyar Bonaparte”

Az 1848-as esztendő az említett eseményeken kívül is tartogatott változásokat Görgey Artúr életében. Hazatérve gazdálkodással, illetve egyetemi kémikus karrierrel próbálkozott, kevés sikerrel. Azonban az 1848-as események hatására jelentkezett az akkor szerveződő magyar honvédségbe; ekkor változtatta vezetéknévét

nemesi származásra utaló utolsó betűjét y-ról i-re. (A kiállítás címében is szereplő *Görgei írásmóddal szemben A magyar helyesírás szabályai jelenleg érvényes, 12. kiadásának szótári része csak a Görgey Artúr alakot közli. – A szerk.*) A katonai ranglétrán hihetetlen gyorsan emelkedett: öt hónap alatt lett századosból tábornok, századparancsnokból hadseregarancsnok. Emiatt emlegetik őt „a magyar Bonaparte”-ként.

A kiállítás sokszínűen mutatja be ezeket a hónapokat. Fegyverek, festmények, zászlók, sőt kézzel festett ólomkatonákkal teli terepasztal érzékeltetik a hol örömtűzekkel, hol pedig gyászkönyvekkel végződő csaták világát. Mindezt jól kiegészíti a multimédiás eszközök kínálta játéklehetőség is: segítségére lehetünk Görgei hadvezérnek stratégi-

társasága. Személyes tárgyak, fényképek és könyvek segítenek megismerni ezt „az ismeretlen Görgeit”.

A kivételesen hosszú élet 1916. május 21-én ért véget. A korabeli sajtó akkor már tisztelettel és hosszasan méltatta a tábornokot. A nekrológokat a kiállítás „gyásztermében” a látogatók is elolvashatják.

Az utókor mérlege

A szabadságharc nagy hadvezérének tetteit nemcsak kortársai tették mérlegre, hanem az utókor is, s különböző szempontok alapján ítélte meg.

„A magyar vitézség utolsó legendás hőse, aki olyan sikereket ér el, hogy Ausztria kénytelen idegen segítséget kér-

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

ai döntéseket hozni vagy a szabadságharc táborukat jobban megismerni.

Mint ismeretes, a kor orvostudománya csak szerény és igen fájdalmas egészségügyi ellátást tudott nyújtani a katonai összecsapások sebesültjeinek. A kiállítás orvosi segédeszközöket bemutató vitrinjét nézve csodaként minősíthetjük, hogy Görgey Artúr túlélte az 1849-es nyári hadjáratban Komáromnál szerzett súlyos fejsérülését.

Világos után

A gyászos 1849. augusztus 13. után még hatvanhét év volt hátra a tábornok életéből – amelyre ettől kezdve elsősorban a küszködés és a megaláztatás volt jellemző. Igaz, voltak örömteli időszakok is, például a két gyermek, Berta és Kornél születése vagy az 1880-as évektől kialakult – főként írókból és tudósokból álló – barát

ni serege ellen. Ő pedig feltétel nélkül leteszi a fegyvert a túlerőben lévő orosz csapatok előtt. [...] Hős vagy gazember? Ördögi félisten vagy félisteni ördög? Mi húzódik a »Görgei-kérdés« mögött? – többek között e kérdésekkel ajánlja a Magyar Nemzeti Múzeum honlapja a június 23-ig látogatható, *Az ismeretlen Görgei* című tárlatot.

Radnóti Klára, a kiállítás kurátora bravúrosan magát a hadvezért is megkérdezi az árulóvádról. Ő pedig az utolsó teremben elhelyezett multimédiás eszköz segítségével ekként válaszol: „Mit gondol, mekkora önbizalmat öntött a magyarba annak tudata, hogy őt nem lehet legyőzni, hanem el kell árulni, hogy elbukjék. Nem acélozta-e ez a tudat a magyarokat az ötvenes évek dacos, merev ellenállására is? Látja, ezért érdemes volt mártírnak lenni.”

■ BODA ZSUZSA

Nyitunk a világ felé

Sokat beszélgettünk a férjemmel arról, mennyire elegyháziasodtunk. (Jaj, de csúnya szó: tisztára, mint a házasított állatok, nem?!) Alig értjük, amikor az emberek a kiállhatatlan, agresszív főnökökről, stresszes munkahelyükről, túlórázásról beszélnek. Itt nálunk még a siker szó is mást jelent.

Pontosan nem is tudom, hogy mit. Talán annyit csak, hogy a tíz évvel ezelőtti hittanosok írnak időnként, küldenek képet a templomi esküvőjükről meg a gyerekeik keresztelőjéről. Hogy van köztük, aki a hatalmas vargabetű után visszatalált, van, akinek gyermekhite felelősségteljes felnőtt hitté formálódott. Közben a hétköznapiakban dolgozunk, és nem látszik semmi. Mintha a falnak beszélénk, vagy kavicsot próbálnánk puhára főzni.

De ez nem igaz. Úgy nő az igemag is elrejtve, mint a vetés a föld alatt. Titkon. Titkosan és csodálatosan, megmagyarázhatatlanul és kiszámíthatatlanul. Mert sokszor az eminens gyerek tűnik el nyomtalanul a gyülekezetből, és a nyomasztóan nemtörődömből lesz elkötelezett hívő.

Na, de vissza a gyakorlati síkra. „...a teremtet világ sóvárogva várja az Isten fainak megjelenését.” (Róm 8,19) És ugye ha a hegy nem megy Mohamedhez, akkor Mohamed megy a hegyhez. Vagyis kitaláltuk,

hogy világi eseményekre is el fogunk járni, hogy lássuk az emberek életét, és elérhetőbbek legyünk, mint a védett kis gyülekezeti köreinkben.

Kezdetképpen a férjem csatlakozott az öregfiúk focicsapatához. Igaz, még nem annyira öregfiúkorú, de ott ismer pár embert. Például a gondnokunkat, a felügyelőnket, a presbiterek közül néhányat. Az első meccsre benéztünk a gyerekekkel. Csupa ismerős férfit láttunk. Ott volt a helyi értelmiségből szinte mindenki. Ruhacsere után meg lehetett volna oldani egy ökumenikus istentiszteletet. Voltak minden felekezetből, és nagy egyetértésben rúgták a bőrt. Illetve néha azért nem volt annyira nagy az egyetértés. Inkább olyan focimeccses lett a hangulat. Páran le is sérültek. De ennek nem volt semmilyen

felekezeti vita az oka. Egyszerűen csak játszottak, de véresen komolyan.

Ha a férjem nyitott a világ felé, én sem akartam lemaradni. Kitaláltam, hogy a faluban hiánypótló lenne egy baba-mama kör. A védőnő boldogan csatlakozott a szervezéshez. Német testvérgyülekezetünkől több jó nagy puha szőnyeget kaptunk, ez kezdetnek nem is olyan rossz. Hamarosan ki is került a falu hirdetőtáblájára és a gyülekezeti falújságra az új alkalom. Mivel szeretem elnevezni a dolgokat – tudjuk:

„Formált tehát az Úristen a földből mindenféle mezei állatot, mindenféle égi madarat, és odavitte az emberhez, hogy lássa, minek nevezi; mert minden élőlénynek az a neve, aminek az ember elnevezi” (1Móz 2,19) –, a baba-mama kört Totyogó klub néven indítottuk útjára.

Hogy hol csúsztott hiba a kampányba, nem tudom, de az első alkalommal egy bottal járó idős bácsi meg egy motoros kerekesszékkal közlekedő néni érkezett legelőször. „Hát ugye van az a fiatal felnőttek órája meg a bibliakör. Én ugye már nem vagyok olyan fiatal felnőtt, de a Bibliát sem ismerem olyan alaposan, hogy olyan helyre el mernék jönni. Jó ötlet ez a Totyogó klub a magunkfajta nehezen mozgó időseknek. Fontosak az ilyen sors társ közösségek” – mondta elismerően a bácsi. A férjem a sarokban, a falnak fordulva próbálta elrejtetni a rátört határozást, míg én pironkodva bevallottam, hogy ez az alkalom fiatal anyukákat és kisbabákat szeretne mozgósítani.

Az első két látogatónk csalódottan távozott volna éppen, amikor megérkeztek a babakocsikkal a mamák. Kicsit tétován mozogtak az ismeretlen terepen, de aztán letelepedtek a szőnyegre, az apróságok meg gurulni és mászni kezdtek, amit mind hatalmas lelkesedéssel fogadtunk. A néninek erről eszébe jutott, hogy ő tud egy kicsit mandolinozni meg hegedülni, úgyhogy legközelebb elhozza, és játszik rajta valamit a gyerekeknek. Addig énekelt nekik egy pár rövid dalocskát. Szép székes kiejtéssel.

A bácsi nem mondott semmit, csak gyönyörködött a kicsikben, és amikor a legkíváncsibb adatotyogott hozzá, annak a parányi tenyerével olyan sokáig játszott, hogy mire észbe kaptunk, kisebb sorban állás alakult ki előtte a lurkókból. „A nap sztárja” cím egyértelműen őt illette.

Nekem pedig csak az alkalom végén, a déli harangszókor jutott eszembe, hogy teljesen elfelejtettem kirakni a kosárnyi bébicsörgőt és plüsst. Akkor értettem csak meg, milyen jó, hogy van két rangidős „totyogónk” is.

■ FÜLLER TÍMEA

Portrészázlat „Palócia” muzikális festőművészéről

Réti Zoltánra emlékezünk

Idestova egy esztendeje, hogy „Palócország fővárosa” elveszítette kulturális-művészeti életének egyik meghatározó, kortárs személyiségét. A partecédula annak idején nemcsak azt tudatta, hogy „Réti Zoltán kántortanító, tanár, festőművész, karnagy, zenetörténész, író, zeneiskola-alapító igazgató [...] életének 94. évében, 2018. február 12-én elhunyt”, de azt is, hogy a Balassagyarmat város által saját halottjának tekintett művésztől az „evangélikus vallás szerint” vesznek végső búcsút...

Balassagyarmatot a lutheránus Mikszáth Kálmán nevezte „Palócország fővárosának”. Noha a jelenleg mintegy tizenötezer főt számláló nógrádi települést 1950-ben megfosztották megyeszékhely rangjától, polgárai ma is a térség szellemi központjaként büszkélkednek városukkal. És azt még a néhai kommunista pártfőtökár, Rákosi Mátyás jóvoltából megyeszékhellyé duzzasztott Salgótarján értelmiségi köreiből is tudják, hogy Balassagyarmat polgárvárosi örökségének megőrzéséért az utóbbi évtizedekben – mások mellett – az evangélikus Réti Zoltán tette a legtöbbet.

Személyes invokáció

Nem igazán kedvelem, ha egy okkal neves embert méltató írásban az illetővel való személyes kapcsolataival hozakodik elő a szerző, most mégis engednem kell a kísértésnek: naplóbejegyzésem tanúsága szerint ugyanis éppen negyven esztendővel ezelőtt ismerkedtem meg Réti Zoltánnal. Nem mint hittestvéremmel, hanem mint a Rózsavölgyi Márk nevét viselő zeneiskola igazgatójával. Hogy őszinte legyek, én akkoriban vajmi kevés jelentőséget tulajdonítottam felekezeti hovatartozásomnak. Réti Zoltán azonban igen. Mintegy tíz évvel a

rendszer váltás előtt a már akkor is sokszorosan – a Szocialista Kultúráért díjjal például két ízben is – kitüntetett művész már első találkozásunk alkalmával felfedte hitbéli kötődését a megyei napilap pályakezdő újságírója előtt...

Az elmúlt négy évtizedben, ha nem is elégszer, de többször találkoztunk. Számos alkalommal tudósíthattam zenei rendezvényeiről, írhattam kiállításairól, és lehettem vendége műteremként is szolgáló otthonának. A sokoldalúan tehetséges művész személyisége nem volt „változatos” – lényéből mindig, mindenütt ugyanaz a szelíd-ség, szerénység és szeretetet áradt. Utoljára fájdalmasan régen, a Mikszáth-novellák ihlette akvarelljeiből rendezett tárlatának megnyitóján találkoztunk 2010-ben – az Evangélikus Országos Múzeumban.

Tárgyilagos megközelítések

A felettébb gazdag földi életpálya áttekintését megkönnyítik a múlt év őszén tartott Réti Zoltán-émléknapon látottak-hallottak. A Balassagyarmati Honismereti Kör negyvenéves jubileuma alkalmából – mondhatni, „összvárosi” összefogással – Vas Ágnes nyugalmazott könyvtáros szervezte október 19-i rendezvénysorozat önmagában is híven tükrözte a művész megbecsültségét. A Jánossy Képtárban Réti Zoltán festményeiből, a Madách Imre Városi Könyvtárban pedig életének dokumentumaiból nyílt kiállítás.

Az említett két esemény közé emlékülés ékelődött e péntek délutánon, amelyre zsúfolásig (!) telt a városháza tágas díszterme. Míg dr. Matits Ferenc művészettörténész átfogóan ismertette a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszttel is kitüntetett Réti Zoltán festőművészi munkásságát, addig dr. Praznovszky Mihály irodalomtörténész *A megfestett nógrádi táj és irodalom Réti Zoltán művein keresztül* címet adta előadásának. ►

Dalegylet – hatvanas évek

A nyugalmazott múzeumigazgató arra mutatott rá, hogy Réti Zoltán képeiből árad a „palóc mivolt”. Referátumában – egyebek mellett – így fogalmazott: „Palócia – így mondja Mikszáth –, s biztosan tudom, érzem, hogy létezik ilyen. És meghatároz bennünket, az érzékeny alkotót pedig végletesen. Mert Réti Zoltán »palóc Antaeusként« valóban a létezés földi teljességét és szellemi univerzalitását élte meg itt a Palócföldön a születéstől a halálig. Minden, ami ihletet adott számára: az Ipoly folyó, a füzesek, a kis templomok, az útszéli keresztek, a dombok hajlékonysága, a szél szelídsége, a levelek susogása – az mind palóc volt. És amikor visszatükrözte ezt a megfestett anyagban, ezek úgy lettek egyetemesek, mindenkire szólóvá, hogy érezzük bennük a palóc létezését megelő mester világát is. Ez mintha Réti Zoltán gyermekkorának benne megőrzött világa lenne, emlékezet, amelyet az akvarelleken keresztül oly féltőn vigyáz a festő, s ő is Mikszáthtal együtt mondhatta: »Az emlékeimre érzékeny vagyok...«”

Csegezi Tamásné, a Magyar Posta nyugalmazott filatéliai igazgatója Réti Zoltánnak a hazai bélyeggyűjteményekben fellelhető „lenyomatait” ismertette. Végezetül Ember Csaba, a Balassagyarmati Dalegylet jelenlegi karnagya tekin-

tette át vetített képes előadásában az énekkar történetét, különös tekintettel Réti Zoltán három évtizedes kórusvezetői tevékenységére.

A szóban forgó „tevékenység” nem csupán három évtizednyi időtartama miatt rendkívüli teljesítmény. Réti Zoltán 1946-ban került haza a fogságból, és Patvarcon kántortanítónak választották.

Már ezen a településen sikerült egy olyan jó kórust összehoznia, hogy 1949 őszén felkérést kapott a Balassagyarmati vegyes kar vezetésére. Csakhogy az énekkar ekkortájt – részben a közigazgatás átszervezése miatt – ismét a mélypontján volt. A korábban száznál is nagyobb létszámú együttesből alig huszonöt-harminc tagú énekkar lett.

Réti Zoltán 1923-ban született Nagyorosziban, hároméves korában Érsekvadkertre költöztek, ahol édesapja építómesterként dolgozott. A négy elemi után Balassagyarmaton, a Balassi Bálint Gimnáziumban tanult tovább, majd Miskolcon, az evangélikus tanítóképző intézetben, ahol zenetanára, Becht József figyelte fel zenei tehetségére. Itt karvezetést is tanult, a zenekarba is beválasztották. 1943-ban sikeresen felvételizett a budapesti Képzőművészeti Főiskolára, 1944 decemberében azonban katonaként Németországba került. A szövetségeselek fogságában érte meg a háború végét. A hadifogságból megszökve Münchenben élt rövidebb ideig, portréfestésből, orgonálásból, tanításból tartotta fenn magát. Keresetéből katonatársait is segítette. Marasztalták, de a honvágy hazahozta Palócföldre. Képzőművészeti tanulmányait is folytatta, festőművész-diplomát szerzett (mestere Kontuly Béla volt). Kiemelkedő tehetségét számos díj és több mint kétszáz egyéni kiállítás fémjelzi, bemutatkozott Londonban, Tokióban is. Ahogyan temetésén Balassagyarmat város polgármestere, Medvác Lajos is rámutatott búcsúztatójában: Réti Zoltán „soha nem felejtette el megemlíteni, hogy sikereiben meghatározó szerepe volt feleségének, Márta asszonynak, akitől rengeteg segítséget kapott. Ennek is köszönhető, hogy két lánya is művészettel foglalkozik: Tünde festőművész-restaurátor a budapesti Szépművészeti Múzeumban, Emőke a zeneiskolánkban gordonkatanár, kamarazenesz. A család új generációja öt unoka és öt dédunoka. A két vő szintén hangszeres művész, zenetanár.”

■ TPK

Eredetileg 1863. december 18-án alapították meg a Balassagyarmati Polgári Dalárdát, minden későbbi városi kórus őst, és ironikus módon az is jelzi Balassagyarmat kulturális értékek iránti fogékonyságát, hogy a központi énekkar léte és nivója a kommunista diktatúra időszakában szinte politikai kérdés lett. Az utóbb olykor „ellenforradalmi”-nak bélyegzett városban Réti Zoltán nem utolsósorban azért tudta a turbulens ötvenes években is szinten tartani a vegyes kart, mert ő maga több kórust is vezetett, és a központi kórus emberhiányait mindig sikerült pótolnia (mások mellett a korábbi evangélikus kórusok tagjaival). 1962-től azután egyenes ívű, számos díjjal fémjelzett, mindmáig tartó fellendülés vette kezdetét az 1989 óta ismét Balassagyarmati Dalegylet néven működő énekkar életében.

Családi kör

A Réti Zoltán-emléknapon a Rózsavölgyi Márk Alapfokú Művészeti Iskola galériájában Réti Zoltán zenei tárgyú festményeiből nyílt kiállítás, majd Csábi Zoltán igazgató méltatta az intézmény alapító igazgatójának iskolavezetői munkásságát. Merthogy a balassagyarmati zeneiskola önállósodását is Réti Zoltán érte el 1966-ban. Akkor már három éve igazgatta az addigi tagintézményt, s a zeneiskola vezetését csak 1983-ban adta át önszántából, a dalegylet élén már „bizonyított” Ember Csabának. Őt az iskola élén 2017-ben váltotta a jelenlegi igazgató, Csábi

A BALASSAGYARMATI EVANGÉLIKUS TEMPLOM RÉGEN (AKVARELL, 2000)

István, akinek helyettese most Réti Zoltán veje, Kanyó András fuvolaművész.

Talán mondanunk sem kell, hogy az intézményt Réti Zoltán javaslatára nevezték el a helyi születésű zeneszerzőről. A korszerű épületben október 19-én

is volt egy „keresztelő”: az egyik kamaraterem immár Réti Zoltán nevét viseli. Ennél is többet elárul az értékek átörökítésének balassagyarmati példájáról, ha idemácsoljuk az emléknapot záró koncert adatait: „Hangverseny a nagypapa emlékére. Közreműködik Barnás Boróka, Gajdács Armand, Gajdács Jonatán, Gajdácsné Kanyó Emese, Kanyó András, Kanyó Dávid, Kanyóné Réti Emőke.”

Az emléknappal kapcsolatban annyit még mindenképp meg kell jegyeznünk, hogy a városi könyvtárban az Ács Zsuzsanna és Vas Ágnes jóvoltából szokatlanul színvonalasan összeállított életrajzi tablók mellett egy monitoron a köztévé evangélikus műsora számára készült portréfilm jelenetei fogadták a szép számmal érkezőket... Igaz is, nyugdíjba vonulása után Zoli bácsi még hosszú évekig a város evangélikus gyülekezetének kórusát vezette.

Az írásunk elején idézett partecédulán ez a Mt 11,28-ból vett íge volt olvasható: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok...”

FOTÓK: MADÁCH IMRE VÁROSI KÖNYVTÁR HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE

A család koncertje a Réti Zoltán kamarateremben

■ T. PINTÉR KÁROLY

Magyarokká válván

Reformátussá lett bihari evangélikusok

A 18. század közepén Bihar megyében mindössze két lutheránus egyházközség volt, és közülük csak a nagyváradai tudott megmaradni: a kezdetben sokkal jelentősebb – évszázadon át virágzó – svábolaszai gyülekezet végül áttért a református hitre. Evangélikus lelkészeinek feljegyzései azonban betekintést nyújtanak a közösség történetébe, hétköznapjaiba.

Bihar vármegye népessége már a török hódoltság első éveiben kezdett megfogyatkozni, s ez a folyamat a felszabadításig folytatódott. Az elnéptelenedett vidékekre a 18. század elején a váradi római katolikus püspökök oláh telepéseket hoztak, s a magyarok által nem lakott hegyvidéki területeken egyre szaporodtak irtványfalvaik.

Felekezeti sokszínűség

A döntéssel felborult a vármegye szinte teljesen homogén felekezeti (és nemzetiségi) képe, amely a 16. század közepén a helyi birtokos urak protestáns irányzathoz való csatlakozásával néhány éven belül kialakult. Békés megyétől eltérően Biharba nem telepítettek a Felvidékről szlovák ajkú evangélikus népességet, ide német nyelvterületről hívtak – a váradi káptalan tiltakozása ellenére – vállalkozó szellemű telepéseket, továbbá színesítve ezzel a vármegye egyébként is változatos felekezeti képét. Itt ugyanis a 18. század közepére református és római katolikus, ortodox és görögkatolikus egyházközségek alakultak ki.

Annak ellenére, hogy a lutheri eszmék viszonylag korán megjelentek Biharban, néhány évi súrlódás után az 1561. évi váradi zsinaton végül a kálvini irányzat kerekedett felül, s a következő években végbement egységesítés következtében megalakult a tiszántúli szuperintendencia.

Evangélikus hívők Biharban

A 18. század közepén telepítés következtében Svábolasziban jött létre evangélikus anyaegyház, amelynek jelentőségét jelzi, hogy a megyeszékhely, Nagyvárad gyülekezete ennek a leányegyházát képezte 1812-ig, sőt egy ideig az olasz lelképásztor prédikált a váradi evangélikusoknak is.

Annak ellenére, hogy Nagyvárad önálló anyaegyházzá alakult, az 1820. évi lélekszámláláskor Svábolasziban még 295 fő volt lutheránus, és a fliákban is éltek evangélikusok: Székelyhídon 30, Köbölkúton 16, Éradonyban 12, Mónospetriben 16, Margittán 31, Poklosteleken 9, Périben 3, Érsemjénben 5, Diószegen, Hosszú- és Monostorpályiban, Gálospetriben, Mihályfalván és más településeken 38 evangélikus hívet számláltak össze.

1822-ben a svábolaszai lelkész sikeresen vette fel a kapcsolatot a debreceni evangélikus hívekkel, s prédikált nekik évente négyszer. A városba előtte évtizedekig Tokajból járt évente néhány alkalommal lelképásztor. A civisek egyébként a helybeli református istentiszteleteket látogatták (anyaegyházzá csak 1882-ben vált az itteni evangélikus egyház).

Súrlódások

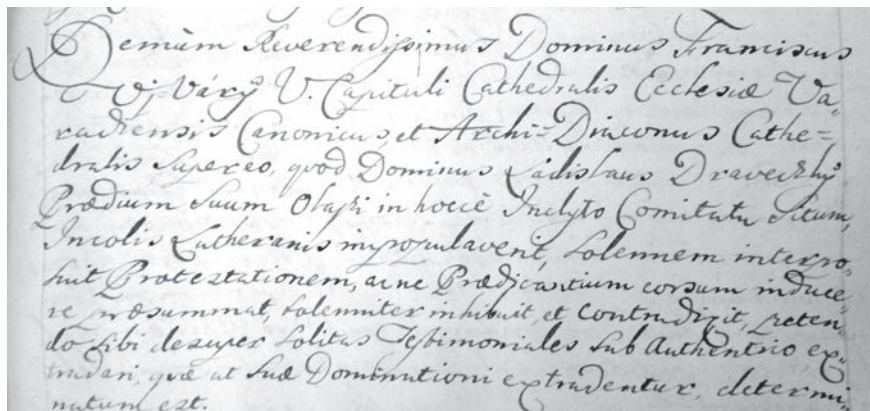
Az evangélikusok Svábolasziban a földesúrtól kapott telken 1757-ben húzták fel imaházukat. Ez egyben tanítási célt is szolgált, bár „nem egyéb egy szegény fa- és sárháznál, melynek is első végében isteni tisztelet pap nélkül tartatott, a másikban

pedig iskolai ifjúság az ott lakó német tanító által oktattott” – olvasható az egyik egyházi jegyzőkönyvben. A településen élő két protestáns felekezet között attól kezdve voltak feszültségek, hogy a földbirtokos az eredetileg az evangélikusoknak adományozott telket utóbb egyenlő részben megosztotta. Ráadásul a kálvinisták az így megkapott telek határát folyamatosan próbálták a másik fél kárára arrébb tolni.

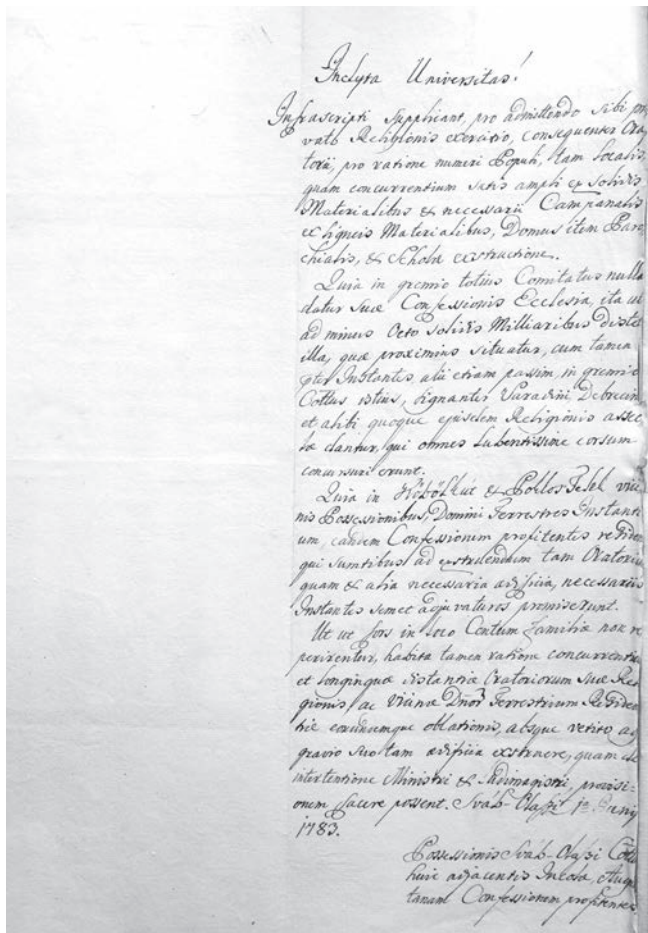
A reformátusok 1788-ban épp a lutheránusok haranglábjának tövében kezdtek el pincét ásni lelkészüknek, máskor az ágostai lelkész kapuja elé vájtak gödröt, amitől az evangélikus kurátor (és helybeli földbirtokos) Boronkay József eltiltotta őket. Sinaí Sámuel református prédikátor „sokat vagdalkozott a lutheránusoknak eklézsiái birtokuk ellen”, ám a földbirtokosok előtt „beszédjét hamar visszahúzta”. Az evangélikus lelkész 1819-ben azért panaszkodott, mert az újvárosi „német cálvinista” pap ott szolgálatot teljesítő fiatalokat vett rá hitük elhagyására, míg egy másik ifjú „kifordításán az idevaló református eklézsia is nagyon dolgozott”.

Engedni a környülállásoknak

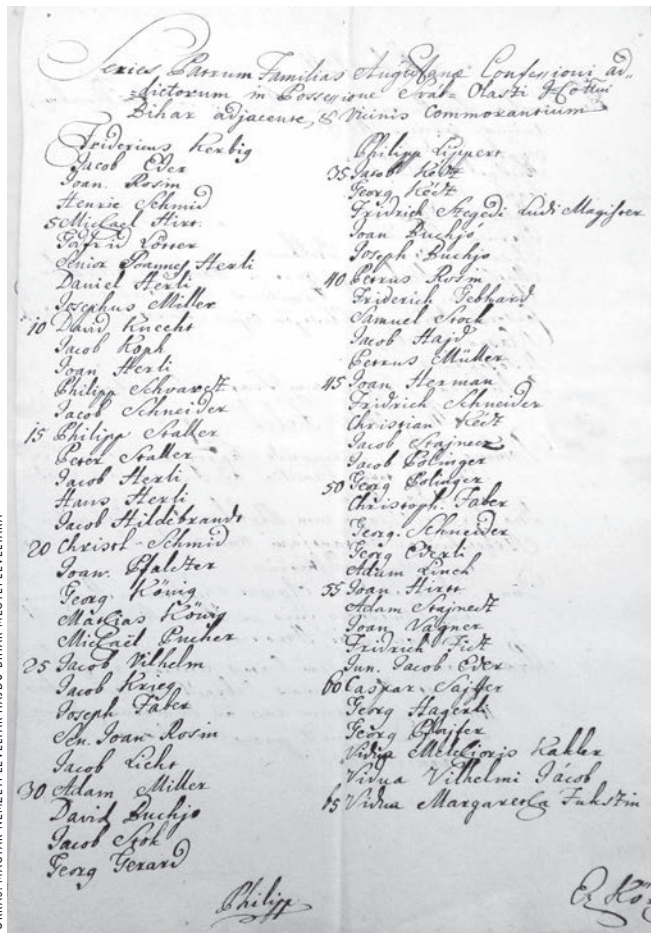
Az egyháztanács 1823-ban elhatározta a magyar nyelvre való áttérést, kikötve még egy év átmeneti időszakot, amikor az idősekre tekintettel, akik „még magyarul nemigen értenek”, vasárnap délutánonként, hétköznap pedig néha-néha legyen német nyelvű az istentisztelet. Ez a döntés a fennálló helyzethez igazodott, ekkorra ugyanis a gyülekezet nagyobb része már nem beszélt németül, ezért „engedni kell a környülállásoknak”, mert az „Istennek azon a nyelven kell szolgálni, amelyen beszélünk. Egyébiránt nem is szegyen a

A váradi káptalan nevében Ujváry Gábor kanonok tiltakozik az evangélikusok Olasziba telepítése ellen – Bihar vármegye jegyzőkönyve, 1752

A svábolaszai evangélikusok templomépítési kérélmé Bihar vármegye közgyűlési iratai, 1783

A svábolaszai evangélikus egyházfők összeírása Bihar vármegye közgyűlési iratai, 1783

magyar nemzettel egyesülni: azt kívánja a hazának boldogsága. Bár napról napra többen lennének, akik ezt a nemzetet jó szokásaiban követnék, bár lehetne az napról napra erősebb és dicsőségesebb” – írta Hlovyk Ádám lelkipásztor. Istentiszteleten tájékoztatta a döntésről a híveket, és elmondta saját véleményét is: „Tartsátok meg mindenkor a német nemzetnek tündöklő virtusát, a szíves barátságot, a becsületérzést, a hasznos dolgokban való előmenetelt. Magyarokká válván ettől a nemzettől is minden jót tanuljatok” meg.

Beolvadás

Az emlékiratát író Hlovyk Ádám utólag keserűen jegyezte meg, hogy az eklézsia „német nyelvvel együtt elvesztette valálshoz való buzgóságát is”. Hiába készült el 1824-ben a régi vert falú lutheránus imaház helyett a téglából emelt új templom, Fényes Elek *Magyarország statistikája* című munkája szerint 1839-ben a reformátusok száma már duplája volt az evangélikusokénak, s miután azok nem tudták lelkipásztorukat eltartani, kénytelen volt elhagyni a települést. A pásztor nélkül maradt nyáj végül 1855-ben a református gyülekezethez csatlakozott, amit elősegített az is,

hogy a svábolaszai evangélikus egyházban a telepítéstől kezdve köbölkúti földesuraiak rendelkezésére a református szertartásrendet alkalmazták. Amikor például 1823-ban a lelkipásztor az esperes azon javaslatára, hogy „legalább énekszó között valami könyörgés elmondassék és textus olvastassék az oltár előtt”, megpróbált változtatni a bevett szokáson, olyan ellenállásba ütközött, hogy fel kellett hagynia ezzel a szándékával.

Annak ellenére, hogy a Tiszai Evangélikus Egyházkerület jegyzőkönyvében már 1845-ben szó esett a felbomlóban lévő svábolaszai egyházközségről, tényleges lépések azonban nem történtek: még 1857-ben is bizottság kiküldését javasolták, hogy vizsgálja meg a helyzetet. Ennek

Érolaszai-Svábolaszai. Az Érmelléki-hegység egyik fennsíkján fekvő falu története jól példázza az etnikai változásokat. Jakó Zsigmond véleménye szerint a település neve utal alapítóinak nemzetiségére, a középkor végére lakói szinte kivétel nélkül magyarok voltak. A török hódoltság alatt elnéptelenedett, majd 1751-ben egyik lutheránus földbirtokosa, Dráveczky László császári-királyi alezredes főleg a Rajna vidékéről hozott evangélikus német telepeseket a falu benépesítésére, akiket később a Szilágyságból és Erdélyből érkező kálvinisták követtek. Ebben az időszakban nevezték a települést Svábolaszinak, majd az asszimilációt követően lett Érolaszai, amelynek lakói napjainkban is többségükben magyar anyanyelvűek.

Mária istenszüdő volt, de nem szeplőtelen

Jézus anyja protestáns szemmel

Hogyan tekintünk Máriára és a szeplőtelen fogantatásra protestánsként? Mit mond erről a mi teológiai hagyományunk? Miért számúztük teljesen az ő személyét, és milyen példát mutathat Jézus anyja?

Szűz Mária az a személy a Bibliában, akiről protestáns berkekben ritkábban ejtünk szót, legyünk akár a karácsonyi, akár a húsvéti ünnepkörben. Nem szeretünk róla beszélni, mert „ő olyan katolikus”. Hiszen a katolikus tradícióban Mária, a fájdalmak asszonya, a szeplőtelen szűz olyannyira fontos helyet foglal el,

hogy hozzá imádkoznak, sőt egy időben társmegváltóként is tekintettek rá. A második vatikáni zsinat óta pedig úgy tartják számon, mint aki „nagylelkű társa” Krisztusnak, de az üdvösség rendjében alatta áll, a kegyelmet pedig nem a saját hatalmánál fogva közvetíti, hanem azáltal, hogy ő is részesedik benne. (Forrás: Talita.hu)

Két közismert katolikus dogma a szeplőtelen fogantatás (*conceptio immaculata*) és a szűztől születés tanítása. Ez utóbbi nem katolikus sajátosság, ahogyan Mária személye sem. A reformáció egyik legősibb vezérmondata az „ad fontes” volt, vagyis: vissza a forrásokhoz! Ezzel a kifejezéssel adták vissza az elvet, miszerint a hit és a keresztyén teológia egyetlen elfogadható forrása a Szentírás, méghozzá az eredeti héber és görög nyelven. Így szálltak szembe a katolikus egyházban időközben elburjázott spekulációkkal, valamint a szentté nyilvánított hagyománnyal. Később azonban a protestantizmus olyannyira el akart határolódni a katolicizmustól, hogy több olyan dologról is lemondott, mellőzve őket a szóhasználatából, prédikációiból és a tanításából, amelyek szerves részei a Szentírásnak vagy éppen az egyetemes, így a protestáns egyház történetének is. Egyik példa erre éppen Mária.

Őt sok egyházatyával együtt „átengedtük” a katolikusoknak, miközben ők a mieink is. Sőt nagyon is protestánsok, hiszen az ő eredeti, Szentírásán alapuló tanításaikhoz tértek vissza eleink. Maga Kálvin is számtalanszor hivatkozik Augustinus (Szent Ágoston), Tertullianus, Ambrosius, Lombardus és mások gondolataira. Augustinus teológiája egyik fő forrása a protestáns kegyelemtanak, nem véletlenül nevezték Ágostont „doctor gratiae”-nek, a kegyelem doktorának. Mária pedig tagadhatatlanul Krisztus anyja volt. Talán azért nem beszélünk róluk és a keresztyén (protestáns) teológiában betöltött szerepükről eleget, mert a katolikus egyházban oly nagy a hangsúly rajtuk, és tévtanítások kapcsolódtak hozzájuk. Máriát és a szenteket nem pusztán tisztelték és tisztelik, hanem korábban imádták is őket, valamint jelenleg is imádkoznak hozzájuk. Az „Üdvözlégy, Mária [...], Istennek szent anyja” kezdetű zsolozsmát gyakran lehet hallani katolikus misére betérve, a szentek között pe-

CARLO MARRATTA: MADONNA (17-18. SZÁZAD)

dig sok védőszent is található, így mind a mai napig különleges erőt, közbenjárói és gondviselői hatalmat tulajdonítanak nekik. E torzulások miatt a protestánsok talán a kelletténél jobban elhatárolódtak személyüktől, pedig ők elődeink a hitben, a józan tanítás szerint pedig életük és Istenhez való hűségük példa számunkra. Mindazonáltal ugyanolyan bűnös, esendő emberek, mint mi.

Ugyanez a helyzet Máriával is. Ebből következik, hogy a protestáns teológia szerint a szeplőtelen fogantatás tanítása eretnokség. Ezzel a koncepcióval kapcsolatban sok a kavarodás és félreértés, ugyanis a szeplőtelen fogantatás tanítását gyakran úgy értelmezik, hogy Krisztus szűztől született, Mária tehát azért volt szeplőtelen, mert nem ismert férfit, nem férfi termékenyítette meg. A szeplőtelen fogantatás azonban nem Jézus fogantatására vonatkozik, hanem Máriáéra. E szerint a tanítás szerint Mária azért válhatott a Messiás anyjává, azért kapta Istentől ezt a különleges feladatot, mert ő maga is bűntelen volt, az eredendő bűntől mentesen született. Mária szeplőtelen fogantatása tehát azt jelenti, hogy bűntelenül fogantatott és született. Azonban amíg Jézus szűztől születésének eredete megtalálható a Bibliában, *Lukács evangéliumában*, Mária eredendő bűntől való mentessége nem, ez tehát spekuláció, tévtanítás, csupán legenda, és a hagyomány része. Így a protestáns felekezetek Mária szeplőtelen fogantatását nem vallják, ahogyan azt sem, hogy Krisztushoz hasonlóan felment a mennybe, és ma is él és uralkodik az Atya és a Fiú mellett.

Jézus szűztől születését azonban a protestánsok is hiszik, mivel ennek tanítása a számunkra tekintéllyel bíró szent iratokban, a Bibliában, az *Apostoli hitvallásban*, valamint az ökumenikus hitvallásokban megtalálható. Protestáns értelmezés szerint a szűztől születés csoda, amely jele annak, hogy különleges személy jött világra. Ennél nagyobb hangsúlyt pedig nem is kap ez a tény, a protestáns teológiák nem építenek rá rendszert.

Ahogy már említettem, a protestánsok számára is elfogadott hitvallási iratok a négy egyetemes zsinat által megalkotott formulák. Ezek közül az utolsó a kalcedoni zsinat, melyen Jézus születéséről megállapították: „Istenség szerint eleve az Atyától, emberi lét szerint pedig ugyan az utolsó napokban érettünk és a mi üdvösségünkért az istenszülő szűz

Máriától született.” A *theotokosz* (istenszülő) vagy *mater Domini* (az Úr anyja) kifejezések nem mariológiai terminusok, valójában nem Máriáról szóló tanítást fogalmazzák meg, hanem krisztológiai beágyazottságúak, tehát a Krisztusról szóló tanításhoz tartoznak. Ezek a Máriáról szóló hitvallási megfogalmazások Jézus Krisztus emberi természetét hivatottak hangsúlyozni.

FOTÓ: UNSPLASH.COM

Máriát tehát istenszülőnek nevezik, s ez a nemes jelző biblikus, tehát megáll minden keresztyén teológiai irányzat talaján. Ezt a kifejezést méltán használhatjuk mi is őr, hiszen valóban nem mindennapi dolgot vállalt feladatul az Atyától, hogy testén keresztül világra hozza a Szentháromság egyik személyét, hogy ő legyen az az edény, akiben a *Logosz* testet ölt.

S bár maga a várandósság és a szülés nem kiemelkedő teljesítmény, hiszen ez a női nem sajátja, Mária mégis nehéz utat vállalt azzal, hogy szűzen fogant, és végigkísérte Jézust az útján. A környezete a szűzen fogantatás csodáját nem látta, csak azt, hogy házasság előtt esett teherbe, ami akkor nagy bűnnek számított, megkövezés járt érte. Vőlegénye, József is azt hitte, hogy megcsalta őt. Jézus, Isten és Mária fia harmincéves korában elhagyta a családját, és mivel Mária sem látott színről színre, nem értette őt. Végül pedig el kellett kísérnie fiát a szenvedés útjára, a passióra.

Mária számomra egyszerre csodás és érthetetlen, ellentmondásos alakja a Bibliának. Ő Jézus Krisztus anyja, az Isten anyja, ezáltal az anyaság szimbólumává és archetípusává válik. Jelképe az *anyaszentegyháznak* anyaként, és Isten menyasszonya is. Ahogy Jézus a második Ádám, úgy ő a második Éva, az Isten akaratát követő és teljesítő nő, a hívő nő példaképe. Mégis ugyanolyan em-

ber, mint mi, esendő emberi természetel és korlátolt elmével, mert bár szűzen fogant, angyal vitte neki a hírt, pásztorok és napkeleti bölcsek látogatták meg a csecsemőjét, próféták kérték, hogy kézbe vehessék a gyermeket, ám amikor Jézus elindult tanítani, Mária örültnek hitte, és utánament, hogy hazahívja őt. Nem értette a gyermekét.

Mária nem volt szeplőtelen, bűntelen, de istenszülő szűz volt. Engedelmességében példaképe a hívőknek, és még inkább példaképe a hívő nőknek. Alakja nagyobb hangsúlyt érdemelne a protestáns tanításban is, mert története által még inkább meg lehetne szólítani a nőket, személyével mintát lehetne kínálni nekik, és Máriával együtt a nők is méltó helyükre kerülhetnének az egyházban.

■ PRÉM ALEXANDRA
református teológus

Cikkünk eredetije a *Kötőszó evangélikus blogon* jelent meg január 8-án

Mi volnék?

Nem vagyok már gyerek, de a farsang izgalma ma is hatalmába tud keríteni. A januárban a félévi hajsza közben egyetlen vigaszt adó kérdés: minek öltöztek farsangkor? Iskoláskoromban nagy sikert arattam cigány asszonyként tarka rózsás szoknyában és kendőben, madárijesztőként összekötött lábakkal ugrándozva, tolvajként hatalmas (ál)kulcsosomóval (apukám lakatos volt, a kulcsok mennyiségében ma is verhetetlenek vagyunk).

Amikor anyuka lettem, a gyerekeim is igen találékonyak voltak. Az évek során öltöztek nappalnak és éjszakának, almáfnak, templomnak, gólyának, slime-nak, azaz „szlájmnak” (nyúlós gyurmának). Néha az egész család is beöltözött együtt. Voltunk cirkuszi társulat, bohócok és

macskák. Egyszer még egy vicces jelenetet is sikerült előadnunk egy motorosbukósisakra felépített medvemaszkkal, és igazán nagy sikert arattunk. Akkoriban még nem féltek Magyarországon medvetámadásoktól.

Ma a legtöbb iskolában már egy-egy osztály együtt készül fel tánccal vagy darabbal. Ez jó is, mert közösséget épít, meg kicsit kár is, mert a karnevál egész más, mint a jelmezbál. Mi ezt úgy oldottuk meg, hogy otthoni vagy gyülekezeti

Farsangi dalokat találhattok Gryllus Vilmos *Maszkabál* című CD-jén, és elérhetők a dalok a *YouTube-on* is.

Ki mi, milyen szeretne lenni?

Verseik, amelyek a „mi volnék?” kérdéssről szólnak:

- Ady Endre: Jóság síró vágya
- József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék!
- Juhász Magda: De jó lenne
- Kányádi Sándor: Mi lennék?
- Weöres Sándor: Mi volnék?
- Weöres Sándor: Buba éneke

farsangot tartunk, ahol be lehet egyéni-leg öltözni.

Jó azon elgondolkodni, hogy mi lennék szívesen egy kis időre. Persze oviban még minden kislány tündér- és a legtöbb kisfiú szuperhősjelmezű húzna magára, de ez sem baj. Jó, ha van egy nap, amikor csodálatos és elkápráztató lehet az ember. És a szíve mélyén mindenki vágyik rá, hogy gyönyörködjenek benne.

Később olyan valakinek öltözünk, akinek a munkáját örömmel kipróbálnánk. Így lesznek a rendőr-, katona-, orvos-, balerina-, fodrászjelmezek. Az lenne a legjobb, ha lehetőség lenne ezekbe a foglalkozásokba egy picit tényleg beleszállni. Talán könnyebb lenne később a pályaválasztás is.

Van, aki banyának, ördögnek, halálnak öltözik, a jelmez mögé bújva kicsit eltűnik a sok figyelő szem elől, és játékból ijeszgethet egy kicsit anélkül, hogy bárkinek ártana. Amíg játék marad, ezzel sincs semmi baj. Esetleg közben az ember maga is bátorodik, eloldódik a saját félelmeitől. Van, aki nagyon fantáziadús rejtőzködéseket is, igazi meglepetéseket – milyen jó lenne, ha ezeknek teret tudnánk adni!

Biztatlak benneteket, hogy idén, amikor tényleg jó hosszú a farsang – január 6-tól március 6-ig tart –, éljétek a lehetőséggel. Gondolkozzatok el rajta, mik lennétek szívesen, készítsétek el ti magatok vagy barátok segítségével a jelmezt, és kicsit játsszatok!

Ha jobban belegondolok, egész életünkben foglalkoztat bennünket, milyen lehetne valaki másnak a bőrében élni. Én barna és sima hajjal születtem, és sokáig azt hittem, boldogabbak a hullámos hajjú, szőke lányok. Egyszer be is bodorítottam a hajamat. Szörnyű volt, közel fél évig úgy néztem ki, mint egy oroszlán, fésülködni egyáltalán nem tudtam, és egyáltalán nem is illett az arcomhoz

úgy a hajam. Egyik csodásan csigás hajjú ismerősöm pedig sok pénz és szenvedés árán lett egy időre sima hajjú. Ő sem ebben találta meg élete nagy változását.

Néha nem is a más külső után vagyunk. Nekem egy Noémi nevű lány csendes, mindig nyugodt jelleme tetszett nagyon. Próbáltam utánacsínálni a noémiságot, de mindig előbújt belőlem a saját énem. Aztán egyszer úgy találtam rá, hogy éppen nagyon szomorú volt. Amikor kicsit abba tudta hagyni a sóhajtozást, és el tudta mesélni, mi bántja, csak lestem. Kiderült: ő meg olyan fickándozó, csupa ötlet eleveenség szeretett volna lenni, amilyen én vagyok.

Szóval, higgyétek el, elég a farsangból pár nap, amíg csak játék az egész. Különbözik meg jó, hogy éppen olyanok vagytok, amilyenek megalkotott benneteket Isten.

Van, aki fél a farsangtól. Azt mondja, ha nem lehet felismerni az embert, akkor bármi gazságot megtehet. Így is alakulhat persze, de ahogy figyelem az embereket, olyan, mintha valami icipici csirányi vágy a jóra a lelke mélyén mindenkiélen.

A „mi volnék?” kérdésen költők is gondolkodtak. Jó lenne mindig jónak lenni, mindig szeretni, mindig helyesen

cselekedni. Mivel Isten teremtett bennünket, és ő jó, a szépre, igazra, a szeretetre vágyunk. A költők mindig valami ilyesmit fogalmaznak meg, és magunk is ezt érezzük a szívünkben. Ki tudja, miért, valahogy mégis sokszor sikerülnek félre a dolgok. Félrecsúszik egy mondat, egy mozdulat rosszul sül el.

Kisgyerekként fogócskázás közben egyszer fellöktem egy osztálytársamat, pedig egyáltalán nem akartam sem neki, sem másnak fájdalmat okozni. Felőttként is van, amikor locsogok, pedig hallgatni kellene. Máskor mintha megkukul-tam volna, holott úgy kellene mondani valami kedveset vagy vigasztalót. Ha kérdeznék, mi lennék szívesen, valószínűleg azt felelném, hogy jó lennék.

A kisfiám, Misu, amikor valami rosszat tett, és azért rászólunk, mindig megkérdezi utána: „Azért még jó vagyok neked?” Azt hiszem, ez nagyon fontos kérdés. Ha a rossz dolgok ellenére, amelyeket tettem, szeretnek és elfogadnak, akkor van helyem a világban. Olyankor azt mondhatom, hogy tartozom valakihez, és érdemes tovább törekednem a jóra, épp azért, mert őhozzá tartozom. Talán ez az, ami igazán szívesen volnék és lehetek. ■

Hányféleképp dönthetünk rosszul – és jól?

Az egyik legrosszabb döntés a tanácstalan zavarodottság, a nem döntés. Ilyenkor jobbra is lépegetünk egyet, majd elbizonytalanodunk, és balra is lépegetünk egyet, nehogy baj legyen abból, hogy az előbb jobbra léptünk.

Ha őszintén magunkba nézünk, igen sokszor érezzük ilyen tanácstalannak és zavarodottnak magunkat. Sokszor megessük, hogy éveket, évtizedeket tipródunk egy gyötrő helyzetben, amelyből úgy érezzük, hogy nincsen kiút. Két, egyaránt fel nem vállalható, ellentétes dön-

oldást. Ilyenkor a Daniel Kahneman által leírt „gyors és lassú gondolkodásból” a gyors gondolkodás kerekedik felül, pedig egy gyökeresen új helyzetben a megfontolt, sok szempontot mérlegelő, lassú gondolkodás lenne a helyes.

Mi segíthet bennünket a jó döntés elérésében? „Ne a célt szabjam és irányítsam az eszközhöz, hanem az eszközt a célhoz.” (Szent Ignác) A jó döntés meghozatalához fontos felmérni azt, hogy erre alkalmas lelkiállapotban vagyok-e. Szent Ignác három alkalmas időt ír le a

tapintatlanságot, túlzásokra való hajlamot, nyugtalanságot, zavartságot, búskomorságot, bizalmatlanságot, az akarat túlzott keménységét, türelmetlenséget, felkorbácsolt szenvedélyeket, kétszínűséget, képmutatást, színlelést, avagy túlzott ragaszkodásokat érzünk magunkban. Ezek mind-mind nagyon rossz tanácsadók. [...]

A köznapi életben mi igen sokszor tipródunk futás helyett, avagy ész nélkül futunk, futunk, futunk – egészen a sírig. Pedig megfontolhatnánk Pál apostol szavait: „...nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.” (Róm 9,16)

[...] A jó döntéshez idő kell. „Idő már pedig a legtöbbször nincs!” – mondhatja itt az olvasó, joggal. Jó hírem van: az idő szubjektív. Ha csendet tudunk teremteni magunkban, akkor a benső időnk kitágul, és „ezer év” lesz egy pillanat. Egy 2017-es Science-cikk rámutatott arra, hogy egerekben a légzésközpont és az agy legmagasabb szintű tevékenységeit koordináló központ egymással szoros kapcsolatban állnak. Azaz „tudományosan is igazoltá vált” a mondás: fontos döntései előtt lélegezzen mélyeket!

A jó döntés meghozatalához fontos az érzelmeink megzabolázása. Az érzelmek gyönyörűen súlyozzák életünk addigi eseményeit és tapasztalatait, így – kellő mértékkel érvényesülni hagyva őket – a bölcsesség forrásai is lehetnek. De! A nagyon fájdalmas, avagy nagyon gyönyörűséges emlékeink döntési csapdák. Vagy fejvesztett menekülést, vagy mindenáron való ragaszkodást okoznak. Jó döntésekre csak a rendezetlen hajlamoktól mentes „közömbösség” vezethet el minket. Ez sugallhatja az „arany középutat”, amely nem az „ebből is egy kicsi, abból is egy kicsi” olcsó kompromisszuma, hanem a szélsőségetől való tartózkodás.

A jó döntés legfontosabb iránytűje a lelkiismeret, amely a Teljességnek a bennünk élő benső lenyomata.

■ CSERMELY PÉTER

Az írás eredetije a Csermelyblog.hu/ lelkiismeret internetes oldalon olvasható

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

tés között hányódunk, és nem vesszük észre, hogy mellettük ott van a harmadik. A nem döntés egyik változata a birkaszellem, amikor a helyzetet át nem gondolva a többség, a „szomszéd”, a „minket befolyásoló X.” viselkedését másoljuk le – kritikátlanul.

Az elkapkodott döntés szinte mindig a rövid távú célokat tartja szem előtt, pedig a hosszú távú célok követése ennél sokkal fontosabb. Különösen igaz ez akkor, amikor abba a téves képzetbe ringatjuk magunkat, hogy a helyzet, amibe kerülünk, nem új, és „ismerjük” rá a meg-

jó döntésre. Az első idő az, amikor Isten egyértelmű utat mutat nekünk. A második, amikor elegendő világosságban és ismeretben van részünk a döntés meghozatalához. A harmadik alkalmas idő a nyugodt idő, amikor a lélek a természetes képességeit szabadon használhatja.

A döntésre alkalmatlan lélekállapot tulajdonságait Giovanni Battista Scaramelli *A szellemek megkülönböztetése* című könyvéből lehet összeállítani. Akkor kell óvakodnunk a döntéshozattól, amikor a szeretet hiányát, sötétséget, büszkeséget, felfuvalkodottságot, hiúságot,

Templomrobbantás a Fülöp-szigeteken

FOTÓ: NICKEE BUTLANGAN / AFP

Legkevesebb huszonhét halálos áldozata és hetvenhét sebesültje van annak a két pokolgépes merényletnek, amelyeket feltehetően iszlamista terroristák követtek el január 27-én a Fülöp-szigeteken.

Az első robbanószerkezet Sulu tartomány fővárosában, Jolóban, egy katolikus templomban lépett működésbe a mise alatt, a második a mentés megkezdése után a templom parkolójában robbant fel

– mondta el Gerry Besana katonai szóvivő. A *Magyar Kurír* értesülései szerint a halottak közül húszan civilek, heten katonák, a sebesültek között hatvanegy polgári lakos van, tizenhatan pedig a biztonsági erők tagjai.

Salvador Panelo elnöki szóvivő és Delfin Lorenzana védelmi miniszter elítélte a támadást. Az elkövetők kézre kerítése folyamatban van.

■ Forrás: MTI / Magyar Kurír

Új tag a Lutheránus Világszövetségben

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) új tagjaként üdvözölte sorában a Kubai Egyesült Protestáns Egyház – Evangélikus Zsinatot (UECCLS).

„Az LVSZ tagjának lenni azt a bizonyosságot jelenti egyházunk számára, hogy része vagyunk immár az evangélikusok nemzetközi közösségének. Nem vagyunk egyedül. Hittestvéreinkkel közösen tudunk lépéseket tenni – fejezte ki örömét Ismael Laborde Figueras püspök. – Az LVSZ-tagság arra ad lehetőséget számunkra, hogy különböző módokon tudjunk adni és kapni is. Tanulni tudunk másoktól, egyúttal pedig azokat az adományokat is felajánlhatjuk, amelyeket mi kaptunk a Szentlélektől. Meg tudjuk osztani azokat a tapasztalatainkat, amelyeket evangélikusként nem európai és nem német kontextusban szereztünk. Egy olyan országban mutathatjuk meg az egyházi vezetők képzését és az egyház terjeszkedését, ahol nincsenek meg az egyház munkájához szükséges jogi feltételek. Az LVSZ-tagságig gyakorlatilag egyedül voltunk, de most már van kísérrónk.”

Az UECCLS ezeröttszáz tagot számlál, tizenegy gyülekezete van hét tarto-

FOTÓ: UECCLS

Vizsgálat a telejósdiák ellen

A Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) „jósdiastopot” szeretne elérni, ezért a fogyasztóvédelmi hatósághoz fordul, kérve a szolgáltatók tevékenységének alapos vizsgálatát.

Harrach Péter, a KDNP frakcióvezetője a január 30-án Budapesten tartott sajtótájékoztatóján elmondta: sok száz forintos percdíjért „küldenek” családok „gyógyító energiát”, és ezzel jó szándékú embere-

ket csapnak be, ami ellen fel kell lépni, mert súlyosan sérül a vásárlók érdeke. Emlékeztetett: 2017-ben a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság vizsgálta a kérdést, és megállapította, hogy nyilvánvaló a kiszolgáltatók embereket megtevesztése.

Rétvári Bence KDNP-alelnök kitért arra is, hogy nagyon sokfélék az ígéretet: van, aki azt hirdeti, hogy az angyalok segítségével gyógyít, vagy választ ad arra, hogy mikor nézhet valaki anyai örömhöz. Az alelnök kijelentette: társadalmi igény nem mutatható ki a szolgáltatás iránt, s nem lehet más emberek becsapására építeni egy üzletet.

■ Forrás: MTI

mányban. Több a női lelkész és diakónus, mint a férfi; nő a püspökhelyettes, miként a hat ordinált diakónus közül is négy. A püspöki tanács is többségében nőkből áll. Az UECCLS az egyetlen olyan kubai egyház, amelynek énekeskönyvében kubai szerzemény is található.

■ Forrás: Lutheranworld.org
Fordította Horváth-Bolla Zsuzsanna

Pályázat a Luther Kiadó intézményvezetői munkakörére

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma pályázatot hirdet az országos egyház fenntartásában működő tájékoztatói intézmény, a Luther Kiadó intézményvezetői munkakörének betöltésére.

Az intézményvezetői munkakör betöltésének feltételei: felsőfokú végzettség • tárgyalóképesség magyar, illetve idegen – angol vagy német – nyelven • vezetői, illetve vezetési gyakorlat • legalább hároméves szakmai tapasztalat a könyvkiadás, média, kulturális szervezés területén • evangélikus keresztység vagy konfirmáció igazolása. Előnyt jelent a pályázat elbírálásánál: könyvkiadóban végzett vezetői, szerkesztői és/vagy menedzselési tevékenység • evangélikus teológiai jártasság.

Elvárások, feladatok: a kiadó stratégiai tervének elkészítése, majd annak fenntartói elfogadása után a megvalósítása • közreműködés a kiadó működésének átvilágításában, szükséges átalakításában, fejlesztésében • az Evangélikus Információs Szolgálat kiadói helyzetének felmérése, a működtetés stabilizálása • folyamatos kapcsolattartás a fenntartó képviselőivel és az intézmény igazgatótanácsával.

A pályázatnak tartalmaznia kell: a pályázati feltételekben előírtak teljesüléséről szóló igazolást • a pályázó önéletrajzát és részletes szakmai életrajzát • az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programot és a szakmai helyzet- elemzésre épülő munkatervet, az intézmény működtetésére vonatkozó gazdasági, üzleti tervet (ehhez a fenntartó a pályázóknak konzultációs lehetőséget biztosít).

Az intézményvezető bérezését és kiegészítő juttatásait megegyezés szerint állapítja meg a munkáltató. Az intézményvezetői megbízás 2019. április 1. napjától ötéves időtartamra, 2024. március 31. napjáig szól, és korlátlan ideig meghosszabbítható. A próbaidő három hónap.

Az életrajzot, referenciákat, motivációs levelet tartalmazó pályázatokat 2019. február 15. napjáig kell benyújtani a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája (1085 Budapest, Üllői út 24.) címén, a borítékon a „Luther Kiadó” jellege feltüntetésével.

A pályázati szándékukat előzetesen jelző érdeklődők számára a kiíró konzultációs lehetőséget biztosít 2019. január 25–31. között. A pályázati eljárás szabályairól az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. zsinati törvény 16–17. és 33–34. §-ai rendelkeznek.

Asztali Beszélgetés a Ludwig Múzeumban. Az *Asztali beszélgetések* disputasorozat és a Ludwig Múzeum sorozatában 2014 óta a hazai kortárs művészeti élet kimagasló személyiségei és történelmi felekezetek teológusai vállalkoznak arra, hogy párbeszédet hozzanak létre egyház és művészet között. A következő disputa témája: *Street art, graffiti, szakralitás – A kibékülés terei?* Beszélgetőtársak: Dejcics Konrád bencés szerzetes, a Pannonhalmi Bencés Főapátság kulturális igazgatója, Galambos Ádám evangélikus teológus, az *Asztali beszélgetések* sorozat szerkesztője. Helyszín és időpont: Ludwig Múzeum, Budapest IX. ker., Komor Marcell u. 1.; február 14. (csütörtök), 18 óra. A beszélgetés után újrakezdésre invitáljuk az érdeklődőket a Pannonhalmi Apátság Pincészet boraival.

Ökumenikus találkozó. Minden hónap harmadik vasárnapján 17.30-kor ökumenikus találkozóra, istentiszteletre és előadásra várjuk az érdeklődőket a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházába (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.) a földszinti tanácsterembe *Az egyház egységéért – az év egészében* gondolat jegyében. A február 17-i megbeszélés témája: *A csend fizikája és pszichológiája – készülés május 31-re* (prof. Széchezy Béla József evangélikus lelkész, apát). A teljes liturgiájú, eucharisztikus (úrvacsorai) istentisztelet igehirdetésének témája: *Tartassanak könyörgések – Hálaadás az ökumenikus imahetekért. Találkozás és közös szolgálat* (Zsid 12,24). Az igehirdető Szeverényi János, az Evangélikus Missziói Központ igazgatója. Szeretettel várjuk a korábbi Farkasréti Ökumenikus Közösség, a volt KÖT, a Fokoláre, az Ökumenikus Lelkészkonferencia, valamint az International Ecumenical Fellowship magyar régiójának tagjait és érdeklődő barátait is.

Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend

GYÁSZJELENTÉS

„Ha elenyészik is testem és szívem, szívemnek kősziklája és örökségem te maradsz, Istenem, örökké!” (Zsolt 73,26) Ittész Gáborné Koczor Ilona nyugalmazott középiskolai tanár, a celldömölki, a komáromi, majd a győri evangélikus gyülekezet egykori papnéja életének 86. évében, január 15-én Győrött meghalt. Életéért a feltámadott Jézus Krisztus ígéretében bízva adunk hálát Istennek. Temetése január 31-én volt Celldömölkön. *A gyászoló család*

GYÁSZJELENTÉS

A gyászoló család nevében szomorúan tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy édesanyánk, dr. Fabiny Tiborné született Saródy Valéria földi élete január 25-én hajnalban véget ért. Megérte 90. születésnapját, első unokájának esküvőjét, a közös családi karácsony örömét. Az eddig kapott visszajelzések máris sokat jelentettek nekünk. A telefonhívások mellőzését továbbra is kérjük, e-mail hálásan fogadjunk. A búcsú-istentisztelet február 23-án, szombaton 15 órakor lesz a Budapest-Deák téri evangélikus templomban. Édesanyánk hamvait később szűk családi körben helyezük el a Farkasréti temetőben. Az istentiszteletet követően agapéra hívjuk a jelenlévőket. A feltámadás reményében!

FABINY TIBOR, FABINY HANNA, FABINY TAMÁS,
házasársaik és gyermekeik

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ŐRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Őrbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Telefon: 28/360-170, 30/948-9575, 30/728-8161.

E-mail: gombosmi@harangontes.hu, info@harangontode.hu.

Meghívó gyülekezeti elnökségek találkozójára. Tisztelettel és szeretettel hívjuk és várjuk a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület gyülekezeteinek és egyházmegyéinek elnökségeit, lelkészeket és felügyelőket március 1–2-án Révfülöpre terveink, feladataink és lehetőségeink megbeszélésére, tapasztalataink kicserélésére és lelki töltékezésre. Kérjük, részvételi szándékukat legkésőbb február 22-ig jelezzék a püspöki hivatalban. A konferencia után kerületi elnökségi fogadóórát tartunk a helyszínen a gyülekezetek számára, amely előzetes bejelentkezés alapján zajlik. Kérjük, erre való igényüket jelezzék a jelentkezés során.

Akarsz-e meggyógyulni? Alkoholbeteg-mentő konferenciát szervez az Evangélikus Missziói Központ és a szarvasi Középfalmi Misszió a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban március 25–29. között. Szeretettel hívjuk és várjuk gyógyulni vágyó testvéreinket. Szolgáltatavók: dr. Csáky Tünde, Duszka József, dr. Koch Béla, Kósa Gergely, Láng Emese, Láng Kitti, Lupták György, Németh Mihály, Péter Attila, Szeverényi János és Szilák-Túri Krisztina. A konferenciát egyházunk támogatja, így a részvételi díj teljes ellátással 10 000 forint. Jelentkezési határidő: március 15. Jelentkezés: Evangélikus Missziói Központ, 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38. vagy evmis@lutheran.hu.

GYÁSZJELENTÉS

Jézus mondja: „Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen; és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám is; és ha valaki nekem szolgál, azt megbecsüli az Atya.” (Jn 12,26) „Áldó hatalmas oltalmába rejtve / Csak várjuk békén mindazt, ami jó. / Mert Isten őriz híven reggel, este, / Ő hű lesz, bármit hozzon a jövő.” (Dietrich Bonhoeffer) Megszomorodott szívvel, de az élő Úr Jézus Krisztus feltámasztó szeretetében bízó lélekkel tudatjuk, hogy dr. Foltin Brunó nyugalmazott evangélikus lelkész január 25-én, életének 68. évében elhunyt. Életéért és szolgálatáért gyászistentiszteleten adunk hálát Istennek február 16-án 13 órakor a péteri evangélikus templomban. Ezt követően veszünk tőle búcsút a helyi temetőben. Koszorúmegváltást – a Péteri Evangélikus Egyházközség javára – a templomi perselybe helyezve vagy a 65100015-10000207 számlaszámra kérünk.

A gyászoló család, Péteri Község Önkormányzata, a péteri, mendei, gyömrői evangélikus gyülekezetek
Értesítési cím: 2209 Péteri, Bohus Dániel tér 1.

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félévűje

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

Nyolcadik ökumenikus diákszemle – pályázat. Az Evangélikus Pedagógiai Intézet, a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatalának Oktatásügyi Irodája, a Katolikus Pedagógiai Intézet, valamint a Budapesti Piarista Gimnázium az evangélikus, református és katolikus általános és középiskolák diákjai számára meghirdeti nyolcadik országos filmszemléjét. A filmszemle kiemelt témája: *Árral szemben – Amikor sikeresen megküzdünk a kihívásokkal.* Az eddigi évekhez hasonlóan szabadon választott témájú filmek is beküldhetők. Tetszőleges lehet az alkotások műfaja is: dokumentumfilm, kislátékfilm, etűd, animációs film stb., azonban a pályaművek időtartama nem haladhatja meg a nyolc percet. A filmek beadási határideje: május 2. A szemle ünnepélyes, nyilvános bemutatója május 25-én, szombaton délelőtt 10 órakor lesz a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola auditorium maximum termében (Budapest V. ker., Piarista köz 1.). A vetítés után a zsűri értékelés keretében kiválasztja a legjobb alkotásokat, kihirdeti a kategóriák győzteseit, és átadja a díjakat. A díjak az iskolai filmkészítést segítő videofelszerelésekből állnak, három kategóriában összesen ötszázezer forint értékben oszt ki a zsűri videokamerát, statívot, videolámpát stb. Egyéb részletek és az elmúlt filmszemlék anyagai, filmjei a szemle weboldalán található: Okudiakfilm.hu. Innen tölthető le a részletes pályázati kiírás és a nevezési lap is, továbbá az oldalon filmes oktatási anyagok is segítik az alkotó diákok szakmai munkáját. A filmszemlével kapcsolatos bármilyen jellegű kérdéssel a szemle főszervezőjéhez, Wettstein József piarista tanárhoz lehet fordulni; e-mail: wettstein.jozsef@gmail.com.

Bajnoki köszönet az adományért

Kovács Kokó István a fasori gimnáziumban

Az Ökumenikus Segélyszervezet önkéntesei által készített köszönő mézeskalács szívekkel érkezett Kovács Kokó István olimpiai bajnok ökölvívó, a segélyszervezet jószolgálati nagykövete január 22-én titokban a Budapesti-Fasori Evangélikus Gimnáziumba, hogy meglátogasson egy példamutató osztályt. A 7/a diákjai számára jóleső meglepetés volt a bajnok személyes köszönete.

A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium 7/a osztályának diákjai 2018 decemberében úgy döntöttek, ők is csatlakoznak az Ökumenikus Segélyszervezet országos adventi adománygyűjtéséhez. Bizonyítva, hogy a jótékonyság nincs életkorhoz kötve, a huszonkilenc fős osztály minden egyes diákja egyedül ment el, és saját zsebpénzéből vásárolt egy-egy kétszázötven forintos szeretet.éhség adomány-

kupont a közeli Tesco üzletben. Amikor Kovács Kokó István – aki kezdetektől az áruházi adománygyűjtés arca – meghalotta a történetet, úgy döntött, személyesen köszöni meg a diákoknak, hogy ők is csatlakoztak az országos összefogáshoz.

A gimnáziumi osztályban Kokó, megköszönve a „kis adományozók” támogatását, arról beszélt a gyerekeknek, hogy a jótékonyság, a segítségnyújtás olyan, mint

a sport: nem lehet elég korán kezdeni, és „ha végigkíséri az életünket, azzal nemcsak a nehezebb sorsú embertársainknak tudunk sok örömet okozni, de mi magunk is erősebbek, egészségesebbek és boldogabbak leszünk”.

Gáncs Kristóf, az Ökumenikus Segélyszervezet kommunikációs igazgatója is köszönetet mondott a diákoknak és az akciót mindenben támogató Ittész Szilvia osztályfőnöknek. Hangsúlyozta: „A diákok akciója példaértékű, és fontos üzenetet hordoz: ahhoz, hogy segítsünk, nem kell sem gazdagnak, de még csak felnőttnek sem lenni. A segélyszervezet adventi gyűjtése a »sok kicsi sokra megy« csodájáról szól: minél többen tesznek hozzá egy kicsit a gyűjtéshez, annál több rászorulónak tudunk együtt segíteni az ünnepeken túl is.”

Paparó Tamás, a Tesco Magyarország külső kommunikációs menedzsere a látogatáson elmondta: 2018. november 12. és december 24. között 265 ezer adománykupont vásároltak meg a Tesco áruházak kasszáinál, és ez több mint 66 millió forint adományt jelent az Ökumenikus Segélyszervezet számára. „Büszkék vagyunk arra, hogy immáron kilencedik alkalommal állhattunk egy olyan kezdeményezés mellé, amelyhez az egész országból minden korosztály tud csatlakozni!” – jelentette ki.

■ Forrás: Segelyszervezet.hu

FOTÓ: FEKETE DÁNIEL / MÓ5

Nagypéntekről vitáznak

Uniós jogot sértettek az osztrákok

Az európai uniós jogot sérti, és valláson alapuló hátrányos megkülönböztetésnek minősül, hogy Ausztriában nagypénteken csak azoknak a munkavállalóknak biztosítanak fizetett munkaszüneti napot, akik bizonyos egyházakhoz tartoznak – közölte döntését január 21-én az Európai Unió Bírósága.

Az ügy előzménye, hogy Ausztriában – ahol a lakosság többsége a római katolikus egyház tagja – a nagypéntek kizárólag az ágostai és a helvét hitvallású protestáns egyház, az ókatolikus egyház, valamint a metodista egyház tagjai számára fizetett munkaszüneti nap.

A különleges rendelkezést egy magán-személy támadta meg azt uniós bíróságon, aki szerint a szabályozás hátrányosan megkülönböztető, és nagypénteken végzett munkájáért munkáltatójától bérpótlék megfizetését követeli. Ítéletében a luxemburgi székhelyű uniós bíróság

megállapította, hogy az osztrák szabályozás valláson alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül. Az ilyen nemzeti rendelkezés a bírósági döntés szerint nem igazolható sem a mások jogainak és szabadságának védelméhez szükséges intézkedésként, sem pedig a vallással kapcsolatos hátrányok kompenzálását célzó szabályozásként.

A bíróság megállapította, hogy az osztrák szabályozás eltérő bánásmódot vezet be, amely közvetlenül a munkavállalók vallásán alapul. Ameddig Ausztria nem módosítja a szabályozását az egyenlő bánásmód helyreállítása céljából, a munkáltatók kötelesek a nagypénteki fizetett munkaszüneti napot a többi munkavállalójuknak is biztosítani.

■ Forrás: MTI

Bizalomra építők

Kirchentag 2019

FOTÓ: JENNA DALWITZ

„Miben bízol?” Ez a mottója a június 19–23. között megrendezendő német protestáns egyházi napoknak. A kétévenként megtartott ötnapos – immár nemzetközi – találkozóknak minden alkalommal más német város ad otthont: a 37. Kirchentagon Dortmundban köszönhetik egymást a régi és új érdeklődők.

Az idei Kirchentag igei mottója – amely a *Királyok második könyvében* (2Kor 18,19) található – hosszas és intenzív beszélgetések, alapos megfontolás eredménye, és a találkozó vezetősége hagyta jóvá még 2018-ban. A „bizalom” sokak számára tűnik ma már ritkán használt fogalomnak. Kiben lehet ma megbízni? Együgyűség-e az ember részéről, hogyha van, akiben valamilyen reménységgel „idelenn” és valaki másban „odafönn” megbízik? A bizalom minden formájában magában hordozza a sérülés veszélyét, s ez nemcsak a privát, hanem a közéleti kapcsolatokra is igaz.

Miben bízol? Valamelyest kellemetlennek érezzük a kérdést, de talán éppen ezért egyre jobban belemerülhetünk a válaszok sokféleségébe. A bizalom fontos, sérülékeny és értékes. A Kirchentag gazdag és ezerfelé ágazó programjainak vezérfonala idén ezt a témát járja majd körül, és felvet olyan kérdéseket, mint: Megbízhatunk-e és meg kell-e bízunk az intézményekben? Bízhatunk-e az egyházakban, a különböző szervezetekben, egyesületekben, cégekben?

A számos könnyűzenei és komolyzenei koncerttel Dortmund különböző templomaiban és színpadokon, előadásokkal, filmvetítésekkel, workshopokkal, találkozási, ismerkedési és beszélgetési lehetőségekkel gazdagított rendezvénysorozat mind a fiatalabb, mind az idősebb korosztálynak bőségesen kínál programokat. Ennek keretében nemcsak a keresztyén egyházak tagjai, hanem más vallású hívők is találkozhatnak egymással, és talán életre szóló barátságok is köttetnek felekezetek tagjai, vallások követői között.

A Lehetőségek piacán (Markt der Möglichkeiten) a különböző országok egyházi csoportjai vagy éppen civil kezdeményezések kínálnak majd kreatív formában információt és alkalmat a megismerkedésre. A Magyarországi Evangélikus Egyház ismét lehetőséget kapott a bemutatkozásra ezen az interaktív téren, ahol három napon keresztül reggeltől estig működő standdal várjuk majd az érdeklődőket. Előreláthatólag márciusban érkezik a mindig frissülő programkínálat-

tal jelentkező és ingyenesen letölthető *KirchentagApp*.

Mivel igen népszerű és minden alkalommal több ezer érdeklődőt mozgató rendezvényről van szó, a jelentkezés és a regisztráció április 8-áig folyamatosan zajlik. A határidő betartása rendkívül fontos, mert csak az időben regisztráltak esetében tudnak – általában közösségi helyeken, iskolákban, tornatermekben – szállást biztosítani a résztvevőknek. Fontos tudni, hogy harmincöt éves kortól van lehetőség privát szállás igénylésére is.

Az érdeklődők a *Kirchentag.de* internetes oldalon tájékozódhatnak az aktuális árakról és a jegyvariánsokról, hiszen több árkategóriában is elérhetők a jegyek is, és az öt napra szóló bérletek is. Eddig mindig volt arra is lehetőség, hogy a kelet-európai lakosok az igen kedvezményes Förderkarte jegyet vegyék igénybe, amely tartalmazza az öt napra szóló belépőjegyet a programokra, valamint a Kirchentag idején a rendezvények helyszíneire érvényes közlekedési bérletet. Közösségi szállás és a Förderkarte igénylésével várhatólag mintegy hatvan euró összköltségre lehet számítani. (Az utazást természetesen mindenkinek egyénileg kell megoldania.)

Az említett kedvezményes jegy csak abban az esetben vehető igénybe, ha a résztvevők listáját (egyénenként, családonként, gyülekezetenként stb.) április 8-ig megküldik a kulugy@lutheran.hu címre. Regisztrálni és jelentkezni is a *Kirchentag.de* oldalon keresztül lehet. Első lépésben regisztrálni kell a weboldalon – ami nem egyenlő a találkozóra való regisztrációval! –, ezután pedig a „Mein Kirchentag” fül alatt a megadott e-mail-címmel és jelszóval lehetőség nyílik a jelentkezésre, továbbá a regisztrációs adatlap kitöltésére és elküldésére.

Fontos tudnivaló, hogy a szervezők semmit nem küldenek el a regisztráltaknak e-mailben; az információk a „Mein Kirchentag” fiókba érkeznek, ezért érdemes és elengedhetetlen a felhasználói fiók folyamatos ellenőrzése. A regisztráció minden résztvevőnek – csoport esetén a csoportvezetőnek – egyéni feladata, de akinek segítségre van szüksége, annak szívesen állunk rendelkezésre a kulugy@lutheran.hu e-mail-címen.

■ NÉMETH KITTI,

az országos iroda ökumenikus és külügyi osztályának gyakornoka

„Akik az Úrban bíznak...”

In memoriam Keveházi Lászlóné Czégényi Klára
(1930–2019)

Keveházi Lászlóné Czégényi Klára nyugalmazott evangélikus lelkész testvérünket nyolcvankilenc éves korában, január 12-én szólította magához a mindenható Isten. Három leánygyermek édesanyjaként unokák és dédunokák vették körül, akikkel a szülői és a lelkészi hivatás különleges és páratlan életútját oszthatta meg. Férjével, D. Keveházi László nyugalmazott esperes-lelkésszel hatvanhárom évig éltek boldog házasságban a lelkészi és egyházi szolgálat közösen hordozott hivatásában és felelőségében.

Keveházi Lászlóné Czégényi Klára 1930. szeptember 16-án született Kőszegen evangélikus családban. A városbeli evangélikus Gyurácz Ferenc-leánygimnázium tanulója volt, majd egy Balikó Zoltán által tartott evangelizációs igehirdetés úgy hatott rá, hogy fiatal leányként elhívást kapott a teológia tanulására. 1949-ben nyert felvételt a soproni teológiai akadémiára, majd a Budapestre költöztetett intézményben fejezte be teológiai tanulmányait. Beleden kezdte meg kántori és hitoktatói szolgálatát.

Teológiai tanulmányai során ismerkedett meg Keveházi Lászlóval, akivel 1956 augusztusában kötöttek életre szóló házasságot. Békéscsabai és gerendási szolgálati évek után 1958. október 23-án kerültek férjével Pilisre. Itt a nagy tradicionális közösségben harminchét éven keresztül végezték gyülekezetépítő és missziói nyitottságú lelkészi szolgálatukat.

1980-ban történt lelkésszé avatásáig is aktív hitoktatói és ifjúsági munkát végzett a pilisi gyülekezetben. Sokat látogatott; fáradhatatlan lelkesedése nyomán indult el akkoriban a pilisi ifjúság összegyűjtése, ebből a munkából nőttek ki még ma is működő felnőttcsoporthoz, gyülekezeti szolgálattelvők, hitoktatók, kántorok és az Izsóp énekkar is. Hitoktatói szolgálatát a legnehezebb időkben is hűségesen végezte, és látogatta a családokat. Gyermekebibliakört szervezett, hittankönyvek írásában vett részt, és szívügyének tekintette a gyermekek és fiatalok között végzett katechetikai szolgálatot.

Meghatározó szerepet vállalt Keveháziné Czégényi Klára a nők világimanapjának magyarországi bevezetésében is. Később a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa Női Bizottságának elnöke lett, és angol-, illetve németnyelv-tudásának köszönhetően nemzetközi konferenciákon is képviselte a magyarországi keresztyén nőket.

A pilisi lelkészi szolgálatból 1996-ban vonultak nyugdíjba férjével, majd Kőszegre költöztek. A pilisi gyülekezettel a nyugdíjba vonulásuk után is mindvégig nagyon szoros kapcsolatot ápoltak. A kőszegi tizenhat év alatt fáradhatatlanul vállaltak igehirdetői és helyettesítői szolgálatot is. 2011-ben költöztek a budai Sarepta Nyugdíjas Lelkészek Otthonába, ahol közel lehettek gyermekeikhez, családjaihoz. Keveháziné Czégényi Klára testvérünk itt adta vissza lelkét Teremtőjének.

1980-ban lelkésszé avatásának ünnepén az az ézsaiási mondat hangzott el, amely számára a beledi gyülekezeti szolgálatba indulása óta erőt és reménységet adó személyes ige volt: *„Akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el.”* (Ézs 40,31) Ez a bátorító és vigasztaló ige hangzott el temetésén január 25-én a pilisi evangélikus temetőben is.

Akik az Úrban bíznak, megújuló erővel és reménységgel futják meg életük pályáját. Úgy töltik be hivatásukat, hogy életük forrása Isten, aki bőségesen nyújtja szeretetét. Ő adja a megújulni tudás képességét, ő terel helyes útra, ha megbotlottunk az életben. Mindazok, akik részesültek Keveházi Lászlóné Czégényi Klára testvérünk szeretetéből, a házastársi, anyai, nagymamai, dédmamai, családi, rokoni, baráti és lelkészi szeretetből, az Isten erejéhez való ragaszkodásnak ezt a szép példáját kaphatták meg tőle. Azt az önfeláldozó és bátor hitet, amely felismerte Isten erőt adó szeretetét Jézus Krisztusban, akiben maga Isten hozta egészen emberközelbe az emberi élet minden titkát és az örök élet ajándékát.

A feltámadás reménységében megbékélt szívvel búcsú-zunk tőle.

■ DR. PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

Morál, politika, 1956

Ifj. Bibó István a budavári evangélikus szabadegyetemen

„Mit szólna ma Bibó István, ha élne?” Ez a kérdés is elhangzott a budavári evangélikus szabadegyetem idei első alkalmán. Ifj. Bibó István művészet-történész, magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár, nyugalmazott iskolaigazgató a január 14-i este előadójaként édesapjáról, Bibó István jogászról, politikai gondolkodóról, az utolsó Nagy Imre-kormány államminiszteréről szólt.

Bevezető áhítatában Fabiny Tamás elnök-püspök Jn 19,8–11 verseit olvasta fel. Rávilágított, hogy az idézett részben a földi és a mennyei hatalom ütközik meg egymással. Látszólag teljesen egyenlőtlen a küzdelem, hiszen Jézus fegyvertelenül áll a római hatalmat képviselő Poncius Pilátussal szemben. Emberileg a földi hatalom a győztes, és mégis: Jézus hallgatagsága lefegyverző, Pilátus nem tud mit kezdeni a mennyei hatalom képviselőjével. A történelem újra és újra e hatalmak összeütközésének a színtere, így 1956 is.

Bibó István egyértelműen azt képviselte, hogy a politikában helye van a morálnak. Sokat idézik az *Uchronia* című írását, amely Bibónak egy szellemes gondolatfutama: beszélgetései apósával, Ravasz László *bíboros érsekkel* a római katolikus egyház újkori történetéről, különös tekintettel a lutheránus és a kálvinista kongregációkra. Vagyis ha a zsinati mozgalom győzedelmeskedett volna, nem lett volna szükség reformációra, és nem külön egyháztest lett volna a lutheránus és kálvinista egyházakból, és akár még Bibó István mint címzetes váci kanonok és Ravasz László mint bíboros érsek is beszélgethetett volna egymással. Voltak vitáik, de egészen biztos, hogy a földi hatalommal szemben tudtak állni, mert mindketten a mennyei hatalmat tudták képviselni – mondta a püspök.

Aki Bibó István írásait elolvassa, annak feltűnik, hány ma is aktuális gondolata van. Volt sok kihasználatlan, ki nem próbált ötlete, amelyekre ma csak elszalasztott lehetőségként gondolunk. Nemcsak azért érdemes kézbe venni a munkáit, hogy elgondoljunk, „mi lett volna, ha”, hanem azért is, hátha egyszer ismét adódik lehetőség, s akkor majd mi vagy az utódaink érettebb ésszel gondolhatjuk végig a teendőket.

„Mit szólna ma Bibó István, ha élne?” – teszik fel a kérdést gyakran a fiának.

Megszólalna-e napjainkban? „Meggyőződésem, hogy megszólalna, mert mindig is megszólalt, vagy legalábbis megpróbált megszólalni, amikor veszélyérzete bajt jelzett a közéletben, politikában, és úgy érezte, hogy mondanivalója hozzájárul a veszély elhárulásához” – mondta ifj. Bibó István. Pontosan megmondani nem le-

apja az egész európai fejlődés lényegét ebben látta.

Kérdésre válaszolva felidézte '56 októberének eseményeit az édesapja szemszögéből. Bibó István a Nemzeti Parasztpárt képviselőjében került be Nagy Imre utolsó kormányába államminiszterként. November 4-én, vasárnap hajnalban azt az utasítást kapta, hogy menjen a Parlamentbe. Azt vélelmezte, hogy a közelgő szovjet csapatok miatt kormányülést tartanak. Magával vitte azt a nyilatkozattervezetet, amelyet eredetileg minisztertanácsi javaslatként készített a lehetséges kibontakozással kapcsolatban. A Parlamentbe érkez-

A SZERZŐ FELVÉTELE

het, hogy édesapja ma mit mondana, de minden bizonnyal a politika erkölcsi fontosságát emelné ki – mondta az előadó.

Bibó István magnóra mondott gondolatai közül az egyik legmagvasabb az, amely az európai társadalomfejlődés értelmét igyekszik megragadni – emelte ki az előadó. Arról beszél, milyen próbálkozások voltak az emberi erőszak visszaszorítására, s milyen döntő szerepe volt a folyamatban a kereszténységnek. Az erőszak megszüntetésére irányuló lehetőségek tíz százaléka sincs kihasználva – mondta ifj. Bibó István –, miközben

ve konstataulta, hogy a kormánytagok közül csak Tildy Zoltán és B. Szabó István vannak jelen, a szovjet tiszték megérkezése után azonban ők is elhagyták az épületet. Bibó azt gondolta, hogy Nagy Imre a szovjet nagykövetségen tárgyal. A Parlament egyik helyiségében akkor gépelte le a korábbi tervezet alapján a később legendássá vált, „Magyarok!” kezdetű nyilatkozatot.

A késő estébe nyúlt budavári szabadegyetemi beszélgetés után sokan keresték még ifj. Bibó Istvánnal a személyes találkozás lehetőségét.

■ CSÜRY CSABA

Szerzőnket is díjazták

Evangelikus, sőt Evangelikus Élet-vonatkozása is volt a Média a Családért Alapítvány és a Képmás magazin díjátadó estjének. A budapesti Várkert Bazárban január 30-án tartott eseményen lapunk állandó szerzője, Füller Tímea vehette át az Emberi Erőforrások Minisztériumának különdíját *Magyola* című, a *Family* magazin 2018/1. számában megjelent írásáért. Az elismerést Beneda Attila, az Emberi

Erőforrások Minisztériumának családpolitikáért felelős helyettes államtitkára nyújtotta át.

A Média a Családért Alapítvány és a Képmás magazin Média a Családért díját Király Eszter, a hétköznapi apákat bemutató *Én vagyok az apád* blog ötletgazdája kapta az „Erősebb leszel, mert elfordul a tekinteted magadról” című interjújáért. Az idén először díjazott videóblogger kategóriában Hamar Noémit és Hamar Donátot jutalmazták a YouTube videómegosztó portálon látható sorozatukért. A közönségszíjat Herczeg Zsuzsa nyerte el a *Magukra hagyott kisöreg* – *De hol vannak az unokák?* című, a *She.hu* internetes oldalon megjelent cikkével.

A Média a Családért díjat 2006-ban alapította a Képmás magazin szerkesztősége, együttműködve a Média a Családért Alapítvánnyal. Az elismerést évente egyszer osztják ki, a nyertest a zsűri tizenkét jelölt közül választja ki.

■ EvÉlet-infó

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangelikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek (f.timea.71@gmail.com),
TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),
DR. ECSI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu),
STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – Életem igéje, Tallózó (evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó megbízott igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.) Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletgép telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: FAMILY MAGAZIN / VIVIEN NAOMI PHOTOGRAPHY

ORATIO OECUMENICA

Mindenható Istenünk! Mennyei Szőlősgazdaként hívod el munkásaidat minden időben. Szőlőmunkásokat hívsz el, hogy a te áldott igédre szomjas világ – a te szőlőd – rajtuk keresztül is megtapasztalhassa határtalan szeretetedet. Hála neked ezért a jóságodért!

Megvalljuk előtted, mennyei Szőlősgazdánk, hogy a mindennapi kenyérhez szükséges napi egy dénár helyett gyakran a saját vágyainkat hajszoljuk. Gyakran esünk a mohóság bűnébe: a teremtett világ – a te szőlőd – látja ennek kárát. Gyakran esünk a dicsekvés bűnébe is: a magunk bölcsessége, ereje vagy gazdagsága szerint tekintünk egymásra, és nem azzal a szeretettel, joggal és igazsággal, amelyet Jeremiáshoz hasonlóan mi is megtanulhatnánk tőled. Jézus Krisztusért, a mennyei Vincellérért kérünk, bocsásd meg vétkeinket, ahogyan mi is megbocsátunk egymásnak.

Megvalljuk előtted, mennyei Szőlősgazdánk, hogy gyakran nehezünk re esik szelid alázattal, képmutatás nélkül szolgálni neked és egymásnak. Kérünk, adj nekünk is olyan képmutatás nélküli hitet, mint hűséges szolgáltnak, Timóteusnak! Jézus Krisztusért, a mennyei Vincellérért kérünk, áraszd ránk Szentlelkedet, mert tudjuk, hogy nem a félelem lelkét adod nekünk, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.

Mindenható Istenünk! Régen a próféták által szóltál népedhez, majd apostolaidal építetted egyházadat. Hozzad fordulunk most, ezekben a nehéz időkben is, amikor a kórházak várólistája végtelenül hosszúvá nyúlik, és amikor a félelem és megfélemlítés lelke uralkodik az utcákon. Kérünk téged, hogy ne csak a gyülekezeteidbe, hanem a világi munkahelyekre is hívd el szőlőmunkásaidat, hogy a tőled távol levők is megtapasztalhassák határtalan szeretetedet. Jézus Krisztusért kérünk, hallgass meg minket!

Ámen.

Hetvened vasárnap – 2Tim 1,3-7

Nem a félelemét

Lehet-e félelem nélkül élni? Kutatókat, tudósokat tart lábban ez a kérdés, arra keresik a választ, hogy ez a negatív érzelem, a félelem, szorongás honnan ered, és hogyan lehetne szabályozni, mederben tartani. Mert kiiktatni teljességgel nem tudjuk, nem is kell: a félelemnek hasznos védőfunkciója is van, hiányában folyamatos életveszélyben lennénk. Nem tudjuk levetni, mint egy kényelmetlen ruhát, együtt kell élnünk vele.

Arra viszont hatásunk van, hogy mennyire engedjük eluralkodni az életünkben. Hiszen a szorongásra, aggodalomra mindig van valami ok. Vélt vagy valós, reális vagy alaptalan félelmek: ki se kell tenni a lábunkat az otthonunkból, a kényelmes fotelben ülve is fel tud menni a pulzusszám, szorító érzés gyűrűzik a torokba, egy kósza gondolat is képes kiváltani a szorongást. Ha hosszabb távon együtt kell élnünk vele, akkor megbénít, bezár saját börtönünkbe, akadályozza józan belátásunkat.

Timóteus, Pál apostol kedves munkatársa ebbe a lehúzó félelemspirálba került, amikor folyamatos kudarcokat, konfliktusokat élt át a gyülekezetben, amelynek pásztorolására megbízást kapott. A szolgálatba állítás első lelkesedésének és örömeinek helyét átvette a kétségbeesés, a könnyek. A gyülekezet gyengült, tévtanok ütötték fel fejüket, zavaros helyzetekkel kellett felvennie a harcot. A mindennapos nehézségek lassan maguk alá gyűrték. Ekkor írja neki az apostol bensőséges hangú, együttérző levelét, amellyel bátorságot akar belé önteni.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Koncentrálj a feladatodra! Mindenekelőtt erre emlékezteti Pál Timóteust. A hitet, amelyet ő maga is generációk láncolatában kapott, kell továbbadnia. Olyan sok minden el tudja vonni a figyelmet az életünkben az igazi feladatunkról! És legtöbbször ez a sok plusz okoz olyan nyomást, stresszhelyzetet, amely fáraszt, és elveszi a lelkesedésünket.

Amikor úgy érezzük, elborítanak a hullámok, és a félelem kezd eluralkodni rajtunk, akkor jó tisztázni magunkban, hogy mi is a mi igazi feladatunk, küldetésünk, célunk, és jó ezt kristálytiszán látni a sok mellékes, lélekölő dolog helyett.

Pál emlékezteti Timóteust az igazi feladatára: tovább élni a hitét – ennek kell elsődlegesnek lennie a szolgálatában, életében.

Az erő, a szeretet és a józanság lelkével teheti mindezt, Isten kegyelmi ajándékának tüzeivel, a félelem bénító érzése nélkül. Mert a félelem meg tud bénítani. Földbe gyökerezik tőle a lábunk. És ha ebből a bénultságból tovább tudunk lépni, az annak

az erőnek köszönhető, amely – tudjuk fizikából is – állapotváltoztatásra, mozgásra készítő hatás.

Az erő lelke a félelem bénító erejével szemben előrelendít, cselekvésre készítet. Kimozdít a félelemmel teli helyzetből, hogy más szempontból is rálássunk a nehézségeinkre, hogy új perspektívából nézzük azt, ami a mozdulatlanságban csak egyféleképpen látszott.

A félelem másik ellenpólusaként az apostol a szeretetet emeli ki. A szeretetet, amely a másik ember felé fordít. Amikor az ember fél, csak önmaga körül forognak a gondolatai. Csak saját magára és erre a rendkívül erős érzelmre, a félelmére koncentrálnak. A sze-

retet azonban kinyit, odafordít a másik felé. Már nem én vagyok a középpontban, hanem azok, akiket szeretek. Ha elkezdek szeretni, a félelemnek egyre kevesebb a hatalma fölöttem.

És végül Pál azt helyezi Timóteus szívére – és rajta keresztül nekünk is üzeni –, hogy a félelemnek éles határa kell, hogy legyen az életünkben: eddig, és nem tovább. Ehhez az erő és a szeretet mellett szükség van a józanságra, az észszerűsége, a higgadtságra attitűdjére, hogy fel tudjuk mérni, a félelmünk, szorongásunk indokolt-e, vagy csupán fölösleges aggodalom, amely elvonja a figyelmünket, az energiánkat, a jókedvünket, a lelkesedésünket az igazi küldetésünktől.

Mert félelem nélküli élet nem létezhet, de az erő, a szeretet és a józanság lelkével felvértezve nem lehet ura az életünknek. És Isten ezt a lelket adta nekünk. Nem a félelemét.

■ ZSUGYEL-KLENOVICS KATALIN

Imádkozzunk! Istenünk, kérünk, félelem helyett az erő, a szeretet, a józanság lelkének ajándékával töltsd meg szívünket! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 17.) *Áldjátok, népek, a mi Istenünket, hangosan hirdessétek dicséretét! Ő tartott életben bennünket, és nem engedte, hogy lábunk inogjon.* Zsolt 66,8–9 (Ef 1,12; Mt 20,1–16; Fil 2,12–13; Zsolt 60) Isten életben tartó hatalma ma is előttünk van. Az élet ereje és áldása Isten nélkül csupán pára, de a Teremtő szeretetével a létezés öröme. Ez az erő hív ma is bennünket helytállásra, ez a kegyelem biztosít utat nekünk. A vasárnap éltető ereje a feltámadás élő reménységével hirdeti az újjáteremtés dicsőségét. Ezért legyen ünnepünk! Ha mi átélhetjük ezt a kegyelmet, akkor hisszük, hogy mások is ebből élnek, ezért tudjuk a népek közösségével együtt áldani és dicsérni Istent.

Hétfő (február 18.) *Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején. Minden gondotokat őreá vessétek, mert neki gondja van rátok.* 1Pt 5,6–7 (Jób 5,18; Lk 19,1–10; Róm 9,30–10,4) Nemzedékről nemzedékre hirdette ez a bibliai ige Isten gondviselését. Családi otthonok falain, bibliaolvasó könyvjelzőkön emlékeztetőként jelent meg. Van gondviselőnk, van terheket hordozó Megváltónk! Az elődök bibliai tanúságtétele vajon bennünket is megérint? Emlékezünk arra, hogy milyen sokszor élő tapasztalás volt a gondviselés. Mi is tudunk Isten keze alatt alázattal élni? Higgyük és valljuk, Krisztusnak gondja van ránk, ezért mindig övé a dicsőség!

Kedd (február 19.) *Szabadításod után sóvárog lelkem, igédben reménykedem.* Zsolt 119,81 (Jn 8,31; 5Móz 7,6–12; Róm 10,5–13) A Biblia szavai és betűje sokak számára csodálatos ikon. Isten törvényében gyönyörködve a zsoltáros tökéletes harmóniát lát, a parancsolatokban isteni rendet remél, az intelmekben boldogságra talál. Állhatatosan járva megtartja a rendelkezéseket, így nincsen oka a félelemre, hiábavalóságra. A törvény betűje rendet és harmóniát ad, de nem vezet el a szabadításig. Ehhez szükség van az élő Igére, amely nem csupán betű, hanem eleven Lélek. Ebben a Lélekben reménykedjünk mi is, ezt a szabadítást kérjük a Szent Lélek munkálkodásában.

Szerda (február 20.) *Jézus mondja: Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.* Mt 11,28 (Zsolt 143,6; Róm 4,1–8; Róm 10,14–21) Mennyi mindenbe bele tudunk fáradni! Munkába vagy tétlenségbe, megoldatlan problémákba vagy döntések következményeibe. Fáradtságunk sokszor nemcsak fizikai teher, hanem lelki órlódás, megterhelt belső fájdalom is. Ebben a fáradtságban az evangéliumi mondat igazi felüdülést jelenthet. Jézus hívó szava már önmagában erőforrás. Van, aki hív, van, aki megszólít, de

Jézus nem elégszik meg ezzel, és nemcsak szavát, de hatalmát is megjeleníti. Az isteni hatalom feszültséget oldó, terheket átvállaló ereje igazi áldásként szólít meg. Halljuk meg a hívó szót, és ismerjük fel a jézusi hatalmat, hogy életünk osztályrésze legyen a megnyugvás és a szabadulás!

Csütörtök (február 21.) *A tévedéseket ki veheti észre? Titkos bűnök miatt ne büntess meg!* Zsolt 19,13 (Jn 6,37; 1Kor 3,[1–3]4–8; Róm 11,1–10) A bűn mélységében egyszerre van jelen a véletlen és a szándékos cselekvés. Van, hogy a legjobb szándék vezérel, mégis részese leszek egy embertelen, hazug játszmának, és előfordul, hogy ártó szándék vezérel, de leplezem önmagam. Minden bűnöm Isten előtt van, és nincsen más menekvésem, mint Krisztus kegyelme. Ebben reménykedve bízhatok Istenben. Nem önmagában a következmények elkendőzése a cél, hanem az, hogy ne legyen bizodalom és feloldozás nélküli az életem. Minden mélységben higgyem és valljam: él az Isten, aki nekem megbocsát.

Péntek (február 22.) *[Krisztus] által járulhatunk hitben ahhoz a kegyelemhez, amelyben vagyunk.* Róm 5,2 (Ézs 33,24; Mal 3,13–18; Róm 11,11–24) Isten dolga az, hogy megbocsásson – hirdette egy népszerű művész a könyvének címlapján. Előjogot formálunk a kegyelemre, mert úgy véljük, nekünk minden jár. Követelő életvitelünk nem vezet el a bizalom országába, hanem önző gögünk hullámai alá sodor. Krisztus vezető szeretete azonban olyan utat mutat, ahol megtaláljuk a kegyelem által adott ígéret földjét. Isten dolga az volt, hogy elküldte Krisztust ebbe a világba, hogy legyen hitünk, és legyen kegyelem a földön. Élünk ebben a hitben és kegyelemben.

Szombat (február 23.) *A város főútjának közepén, a folyó két ága között van az élet fája, amely tizenkétszer hoz termést, minden egyes hónapban megadja termését, és a fa levelei a népek gyógyítására szolgálnak.* Jel 22,2 (Ám 9,13–14; 1Kor 1,26–31; Róm 11,25–36) Az élet fája ott van a Biblia elején az Éden kertjében, az élet fája ott van a Biblia végén a mennyi városban. A kezdet és a távlat között az élet fáját Jézus keresztre hordozza! A jézusi kereszttel ugyan Krisztus szenvedését viseli magán, de az élet üdvösségét hordja. Tudunk-e ezzel a reménnyel tekinteni a keresztre? Mindenkor tápláló szeretet árad ebből a forrásból, mindenkit gyógyító létbátorság kegyelmével ajándékoz meg bennünket. Bízunk a mai napon is abban, hogy az élet fája, Krisztus tápláló áldása jelen van életünkben.

■ SOLYMÁR PÉTER

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

EVANGÉLIKUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM

**JELENTKEZZ
KÉPZÉSEINKRE!**

NAPPALI MUNKARENDENBEN
TEOLÓGUS-LELKÉSZ osztatlan mesterképzés
HITTANÁR-NEVELŐTANÁR osztatlan mesterképzés
az ELTE-n választható közismereti tanárszakkal párhuzamosan

ESTI MUNKARENDENBEN
KATEKÉTA-LELKIPÁSZTORI MUNKATÁRS
alapképzés
KÁNTOR alapképzés

HITTANÁR-NEVELŐTANÁR
rövid ciklusú mesterképzések oklevéllel rendelkezőknek
RÉSZISMERETI KÉPZÉS
teológia osztott mesterképzésre készülőknél

LEVELEZŐ MUNKARENDENBEN
TEOLÓGIA osztott mesterképzés
Választható specializáció:
biblikum, lelkész, szociáletika

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ:

2019. FEBRUÁR 15.

1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.

Telefon: (+36 1) 469-1050

Honlap: Teol.lutheran.hu

E-mail: tanulmanyi.teol@lutheran.hu

Facebook.com/EHeteol

Bálint-napi áldással
egybekötött

Igét hirdet
Kondor Péter
evangélikus püspök

Közreműködik
a Gemma
énekegyüttes

ZENÉS istentisztelet

Házasság hete

Február 14., csütörtök, 18 óra
Budapest, Deák téri evangélikus templom

A házasság hete központi programjainak fővédnöke Herczegh Anita, a köztársasági elnök felesége.